FISKEVÅRDSOMRÅDES-FÖRENINGARNA

ÅR 2023

Fiskevårdsområdesföreningarna år 2023

- Sammanställning av enkätundersökning till fiskevårdsområdesföreningar

Författare: Ronnie Hermansson

Innehåll

Sammanfattning 5
Inledning 6
Historisk bakgrund 6
Datainsamling 6
Slutsats 8
Metod 8
Genomförande 8
Urval 8
Databehandling 9
Begränsningar 9
Resultat 10
Grundfakta 11
Medlemmar 11
Omfattning 13
Upplåtelser 13
Fiskerättsbevis 15
Fiskekort 16
Digitala fiskekort 18
Arrenden 19
Fiskbestånd 19
Förekommande fiskarter 19
Viktigaste fiskarterna 21
Fiskevård 24
Fiskevårdsåtgärder 24
Fisketillsyn 25
Utplanteringar av fisk 26
Fysiska åtgärder i vattnet 29
Reduktionsfisken 32
Provfisken 33
Predatorkontroll 34
Andra typer av fiskevård 34
Fiskeregler 35

Förbud mot särskilda metoder 42
Ekonomi 48
Omsättning 48
Utdelning till fiskerättsägarna 49
Ekonomi för fiskevård 50
Fiskevårdsbidrag 52
Yrkesfiske 52
Fisketurism 54
Övrigt 56
Geografi 56
Verksamhetsplan 57
Fiskerättsförteckning 58
Medlemskap i riksorganisation och samarbeten 58
Medlemskap i riksorganisation 58
Samarbete med andra fiskevårdsområdesföreningar och sportfiskeföreningar 59
Diskussion 62
Referenser 63

Sammanfattning

För år 2023 genomfördes en rikstäckande enkätundersökning riktad till Sveriges fiskevårdsområdesföreningar (FVOF). Syftet var att samla in aktuell kunskap om föreningarnas organisation, fiskeupplåtelser, ekonomiska villkor, fiskevårdsåtgärder och reglering. Totalt kontaktades 1 262 föreningar med registrerad e-postadress, varav 381 inkom med svar.

Resultaten visar att FVOF utgör en central och livskraftig del av den svenska fiskeförvaltningen. Nästan alla föreningar upplåter fiske till allmänheten, men kräftfiske är ofta undantaget. Fiskekortspriserna har stigit betydligt sedan 1990-talet, både för års- och dagkort, och många föreningar har anammat digital försäljning.

Abborre, gädda och öring framträder som de viktigaste arterna för föreningarna, även om det finns tydliga regionala skillnader. Föreningarna bedriver en rad olika fiskevårdsåtgärder, där fisketillsyn, utplantering, risvasar och biotopvård är vanligast. Även provfisken, reduktionsfiske och predatorkontroll förekommer, men i mindre omfattning.

När det gäller fiskeregler har majoriteten infört bestämmelser om mått, fångstbegränsningar och fiskemetoder, men 14 procent saknar särskilda regler. Föreningarnas arbete visar på en stark vilja till hållbar förvaltning, men också på stora skillnader i resurser och ambitionsnivå.

Slutsatsen är att FVOF utgör en unik svensk modell för lokal naturresursförvaltning. Genom ideellt engagemang, lokalkännedom och samverkan skapas viktiga förutsättningar för hållbart fiske och levande landsbygd. Samtidigt finns utmaningar i form av klimatförändringar, biologisk mångfald och behovet av ökad professionalisering. För framtiden framstår digitalisering, kunskapsdelning och fortsatt datainsamling som avgörande för att stärka både det lokala och det nationella fiskevårdsarbetet.

Inledning

Sveriges cirka 2 000 fiskevårdsområdesföreningar är en grundpelare för hållbart fiske och lokalt engagemang. Föreningarna tillsammans utgör en av landets viktigaste strukturer för att bevara, vårda och tillgängliggöra fiskeresurser i våra sjöar, vattendrag och kustnära områden. Dessa föreningar är resultatet av en lång tradition av lokal samverkan kring nyttjandet av vattenresurser och har spelat en avgörande roll i att möjliggöra ett hållbart fiske för såväl fritidsfiskare som lokalsamhällen.

En fiskevårdsområdesförening bildas enligt lagen (1981:533) om fiskevårdsområden, som syftar till att samordna fiskerättsägarnas gemensamma intressen, t ex genom att underlätta samverkan mellan olika fiskerättsägare inom ett geografiskt avgränsat område. Det hela mynnar uti i samordning av fisket och genomföra åtgärder för att förbättra fiskbestånd och vattenmiljö, men också att skapa goda förutsättningar för rekreativt fiske.

Föreningarna består av markägare med fiskerätt, men i praktiken är det ofta engagerade eldsjälar som driver arbetet framåt. Styrelsen leder och driver arbetet även om det är stämman som beslutar om fiskeregler, fiskekortspriser, tillsyn, och i många fall även olika former av fiskevård som utsättning av fisk, biotopvård, och vandringshinderåtgärder. FVOF spelar alltså en dubbel roll – de är både förvaltare av fiskeresurser och tillgängliggörare av fiskemöjligheter.

Historisk bakgrund

Före 1981 organiserades fisket i många fall informellt eller genom äldre fiskelagsformer, t ex fiskevårdsföreningar (fvf). Det saknades dock ofta en samlad förvaltning av hela vattendrag eller sjösystem. Detta trots att man redan 1960 hade gjort det möjligt att bilda fiskevårdsområdesföreningar (fvof). Lagen om fiskevårdsområden gjorde det möjligt att bilda en juridisk person – fiskevårdsområdesföreningen – som kunde samla flera enskilda fiskerättsägare. Detta var ett viktigt steg mot en mer ändamålsenlig och enhetlig fiskevård. Dock var 1960-års lag ineffektiv varför man 1981 införde en reformerad lag om fiskevårdsområden.

Under 1980- och 1990-talen växte antalet FVOF snabbt, i takt med att intresset för fritidsfiske ökade och allt fler såg värdet av att samverka kring fiskevård. Samtidigt började staten och olika myndigheter, som Fiskeristyrelsen och Fiskeriverket, se FVOF som viktiga aktörer i den nationella fiskeförvaltningen. Med tiden har också EU-bidrag och regionala utvecklingsmedel kanaliserats via dessa föreningar för att stärka det småskaliga fiskets roll i landsbygdsutvecklingen.

Datainsamling

Senast data om landets fiskevårdsområdesföreningar samlades in var åren 1994 till 1996 vilket presenterades i en rapport år 1997. Undersökningen gjordes av Björn Tengelin på uppdrag av Sveriges fiskevattenägareförbunds och Hushållningssällskapet Östergötlands räkning. Därför är det av stort intresse att få nya data insamlade och där det går jämförs data i denna rapport med

Tengelins rapport. Rämshyttans fvof tog därför initiativ till denna undersökning då föreningen under många år deltagit i samarbetet mellan fiskevårdsområdesföreningarna i Ludvika och Smedjebackens kommuner. År 2025 stod föreningen som värd för mötet och skulle då sammanställa data inför den träffen. När data samlas in av de två kommunernas föreningar kunde enkäten lika gärna gå ut till landets samtliga fiskevårdsområdesföreningar.

Att samla in och analysera denna typ av data kan ge flera positiva effekter

1. Jämförbarhet och lärande

Med gemensamma data kan föreningar jämföra sig med andra liknande vattenområden och dra slutsatser om vad som fungerar bäst när det gäller fiskereglering, marknadsföring av fiskekort, turismstrategier eller biologisk återhämtning av bestånd. Till exempel kan en förening som haft framgång med minimimått på gädda eller begränsning av båtmotorer inspirera andra med liknande förutsättningar.

2. Effektivare fiskevård

Genom att samla in data om vilka fiskevårdsåtgärder som har genomförts, och koppla detta till fångststatistik eller fiskebiologiska undersökningar, kan forskare och myndigheter identifiera vilka åtgärder som är mest kostnadseffektiva. Det ger möjlighet till evidensbaserad förvaltning.

3. Stärkta beslutsunderlag för myndigheter

För länsstyrelser, kommuner och Havs- och vattenmyndigheten är FVOF en nyckelgrupp att samarbeta med. Med tillgång till uppdaterad och strukturerad data kan myndigheterna lättare stödja utvecklingen av hållbara fiskeområden, prioritera resurser, eller följa upp miljömål kopplade till vatten och biologisk mångfald.

Utmaningar och möjligheter

En av de största utmaningarna är att FVOF är mycket heterogena – både vad gäller storlek, organisering och digital mognad. Vissa föreningar förvaltar ett mindre vattendrag med ett fåtal aktiva, medan andra har stora sjösystem med tusentals sålda fiskekort per år och professionell tillsyn. Det innebär att en nationell datainsamling måste vara flexibel och enkel att använda, samtidigt som den tillgodoser behovet av standardiserad information.

Digitaliseringen innebär dock en stor möjlighet. Idag säljs allt fler fiskekort via olika digitala plattformar, vilket gör att mycket data redan finns tillgänglig, men den är ofta splittrad mellan plattformar. Därför behövs en sammanhållande undersökning, vilket denna undersökning är en ansats till.

Slutsats

Fiskevårdsområdesföreningarna är en unik svensk modell för lokal naturresursförvaltning. Genom att kombinera äganderätt, lokalkännedom och ideellt engagemang har de skapat ett nätverk som omfattar större delen av Sveriges insjöfiske. Men för att dessa föreningar ska kunna möta framtidens utmaningar, såsom klimatförändringar, överfiske och minskad biologisk mångfald, krävs att vi tar nästa steg i professionalisering och kunskapsdelning.

Att samla in, analysera och tillgängliggöra data om FVOF:s verksamhet är därför inte bara en administrativ åtgärd – det är en investering i hållbart fiske, levande landsbygd och långsiktig ekologisk balans i våra vattenmiljöer.

Om vi vill att våra föreningar ska stå starka också i framtiden – trots klimatförändringar, miljöpåverkan och förändrade fiskemönster – så behöver vi jobba mer tillsammans. Att dela kunskap, följa upp effekter av våra åtgärder och visa upp allt det fina arbete som görs i landets fiskevårdsområden är inte bara en möjlighet – det är en nödvändighet.

Metod

Syftet med denna undersökning har varit att samla in grundläggande fakta om Sveriges fiskevårdsområdesföreningar (FVOF) genom en enkät riktad till föreningsstyrelser. Fokus har legat på att kartlägga och strukturera information som annars är svåråtkomlig eller utspridd, såsom fiskekortspriser, regler, fiskevårdsåtgärder, fisketryck och föreningsorganisation.

Genomförande

Undersökningen har genomförts med hjälp av Googles formulärverktyg (Google Forms), och bestod av ett trettiotal frågor med olika svarstyper, bland annat flervalsfrågor, kryssrutor, fritextsvar och numeriska uppgifter. Enkäten låg ute för ifyllnad mellan 1 januari och 31 mars 2025. Två påminnelser skickades under denna tid.

Enkäten återfinns i bilaga 1.

Urval

Enkäten skickades enbart till de fiskevårdsområdesföreningar som har en e-postadress registrerad i länsstyrelsernas verktyg fiskekartan.se. Det innebär att urvalet omfattar de föreningar som är digitalt nåbara och aktiva i viss utsträckning, men att ett antal föreningar utan officiell kontaktadress inte nåtts av undersökningen.

Detta urval innebär att resultaten bör tolkas som representativa för de FVOF som är organiserade och har en viss administrativ struktur, men inte nödvändigtvis för alla föreningar i Sverige.

Databehandling

De inkomna svaren har exporterats från Google Forms till Microsoft Excel för vidare hantering. Där har svaren sorterats, kodats och strukturerats för att möjliggöra presentation i form av tabeller och figurer. Där det är möjligt kommer data från denna undersökning att jämföras med de Tengelin (1997) presenterade i sin rapport om fiskevårdsområdena.

Ingen avancerad statistisk analys har genomförts, utan resultatet redovisas i huvudsak som deskriptiv statistik: antal, andelar, genomsnitt, samt enstaka jämförelser mellan olika svarskategorier. Eventuella fritextsvar har analyserats kvalitativt för att ge ytterligare nyanser till resultatet.

Begränsningar

Det är viktigt att betona att detta inte är en statistiskt generaliserbar undersökning. Resultaten ger dock en god översiktsbild av hur en stor andel aktiva FVOF arbetar, organiserar sig och reglerar sitt fiske. Eftersom endast föreningar med registrerad e-post på fiskekartan.se kunnat kontaktas, finns det en viss skevhet i urvalet som kan påverka resultatets allmängiltighet.

Dock ger resultaten i rapporten ett värdefullt underlag för fortsatt analys, jämförelser och utveckling av både lokalt fiskevårdsarbete och nationellt stöd till föreningarna.

Resultat

I detta avsnitt presenteras resultaten från enkätundersökningen riktad till Sveriges fiskevårdsområdesföreningar. Syftet med undersökningen har varit att samla in grundläggande fakta och beskrivande data om föreningarnas verksamhet, struktur och reglering av fiske. Fokus har legat på konkreta uppgifter såsom fiskekortspriser, fiskeregler, fiskevårdsåtgärder, medlemsstruktur och tillsyn.

De svar som inkommit har sammanställts i tabeller och diagram för att ge en överskådlig bild av hur de svarande föreningarna är organiserade och hur de bedriver sin förvaltning. Resultaten redovisas tematiskt.

Totalt erhölls en lista med 1 973 fiskevårdsområdesföreningar från länsstyrelsen i Jönköping som samordnar länsstyrelsernas arbete med fiskekartan.se och den där till hörande databasen. Av dessa hade 1 392 tillhörande e-postadress och i sin tur studsade 130 e-postadresser. Kvar fanns således 1262 fiskevårdsområdesföreningar som kunde nås med e-post. En fördelning av föreningar med och utan epost finns i figur 1 nedan.

Totalt har sedan 381 föreningar svarat på enkäten. Elva svar har angett att de inte kan eller vill svara på enkäten av olika skäl. Det har då handlat om att de är nystartade, inte har befogenhet i föreningen att svara, att fisket är utarrenderat eller att de saknar verksamhet. Två har angett att de inte tänker svara, varav en har angett att de inte vill svara då Rämshyttans fvof inte är med i en särskild riksorganisation.

Sju föreningar samverkar med andra föreningar, vilket gör att tre svar ytterligare bortfaller.

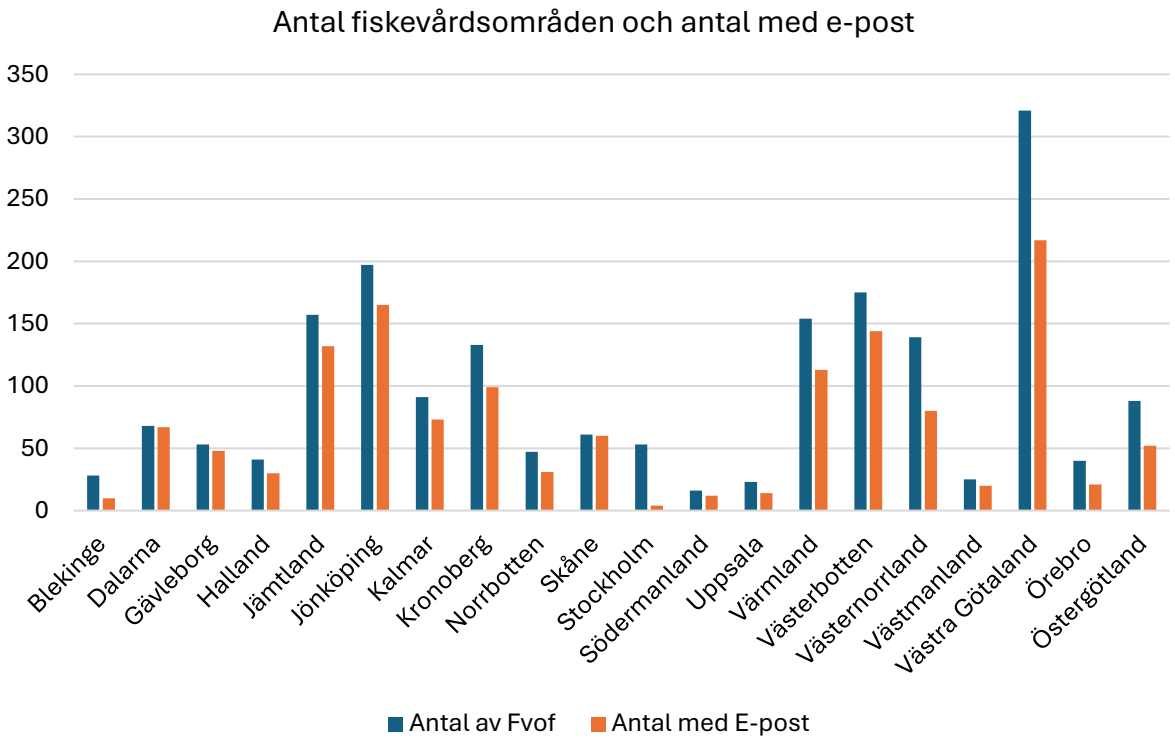

Figur 1: Antal fiskevårdsområdesföreningar per län samt antal föreningar som har e-postadress inrapporterad på fiskekartan.se.

Grundfakta

Medlemmar

368 föreningar har svarat på frågan om hur många medlemmar/fastigheter som ingår i föreningen. Uppdelningen har gjorts per riksdel och man kan se att Svealand och även Norrland har fler medlemmar i föreningarna än Götaland (figur 2). Detta beror troligtvis på historiska skäl där fiskevårdsområdena är större i de norra landskapen beroende av en glesare befolkning och därmed längre mellan byarna/skifteslagen.

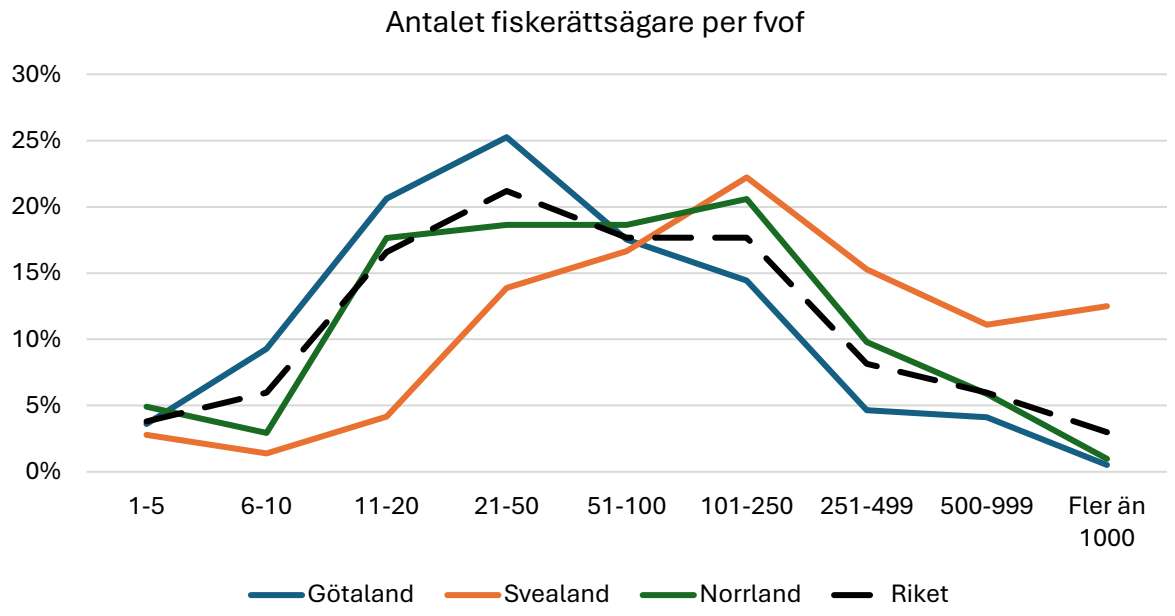

Figur 2: Andelen fiskevårdsområdesföreningar i olika storlekskategorier baserade på antalet medlemmar i föreningarna.

Som exempel på skillnader i historik kan tas Dalarnas och Kalmar län (figur 3) där man kan se att fiskevårdsområdesföreningarna i det glesare befolkade Dalarna är stora med många medlemmar emedan det historiskt mer tätbefolkade Kalmar län med större gårdar har färre fiskerättsägare per fiskevårdsområde. Dalarna har även haft andra typer av arvsskiften där även döttrar ärvt samma andel som söner, vilket ökat ägosplittringen i byarna och av markerna.

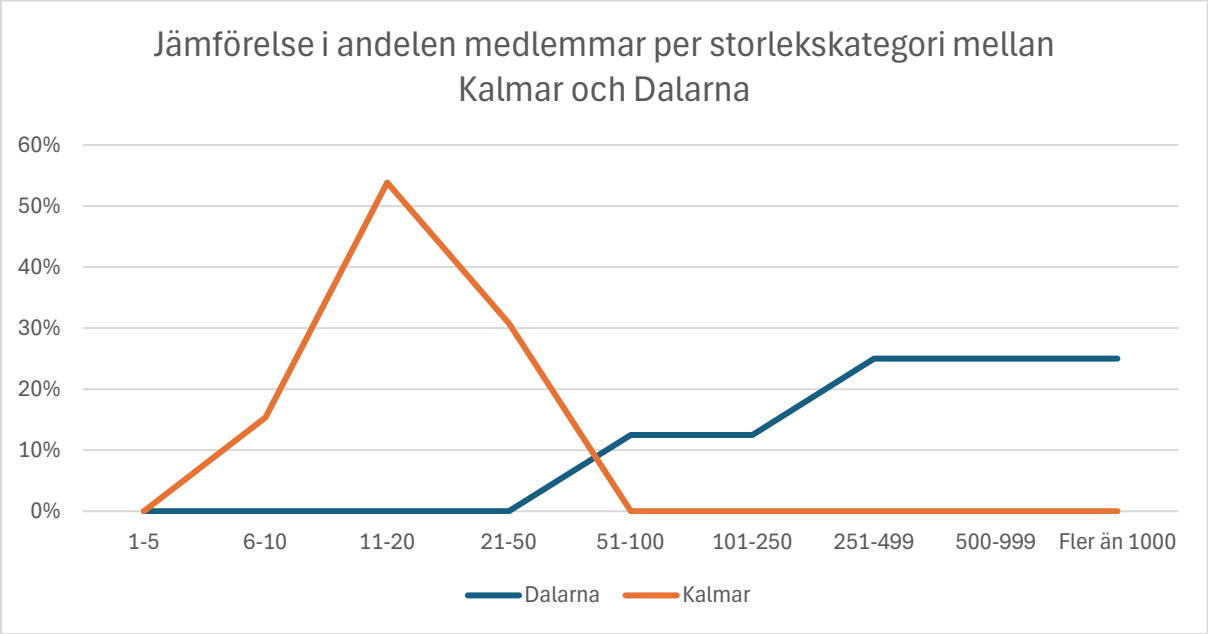

Figur 3: Jämförelse mellan Dalarnas län och Kalmar län baserat på antalet medlemmar i fiskevårdsområdesföreningarna.

Omfattning

På frågan vilket fiske som är upplåtet gavs svar för 369 föreningar. Av dessa svarade 46,3 procent av föreningarna att allt fiske ingick. 46,9 procent angav att kräftfiske inte ingick i föreningen och ytterligare 6,7 procent angav att annat fiske inte var införrättat i föreningen. I dessa 6,7 procent ingår då även i vissa fall kräftfiske, men då ingår inte heller annat fiske såsom fiske med fasta redskap, nätfiske, fiske efter vissa arter (t ex ål) etc (figur 4).

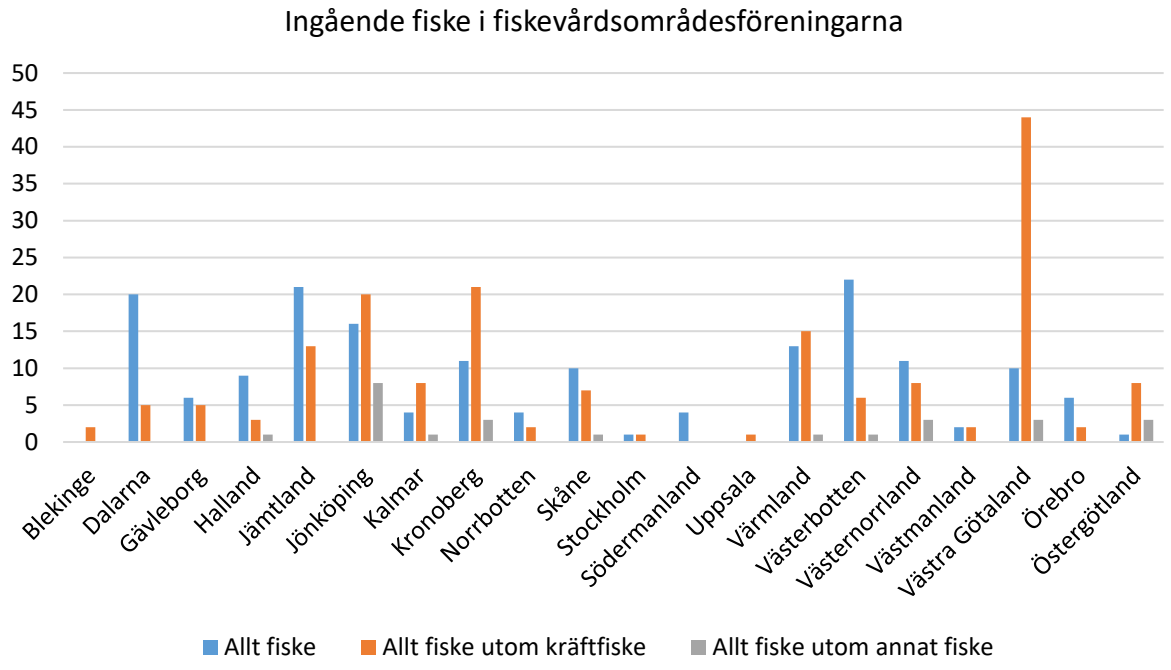

Figur 4: Ingående fiske i fiskevårdsområdesföreningarna per län.

Upplåtelser

På frågan om fiske uppläts till allmänheten och om även kräftfiske uppläts till allmänheten så avgavs svar för 368 föreningar. 94,8 procent av föreningarna svarade att de upplät fiske till allmänheten mot 5,2 procent som inte gjorde detta (figur 5). Andelen av fiskevårdsområdesföreningarna som upplåter fiske till allmänheten är i princip oförändrat sedan Tengelins (1997) undersökning. Då sålde 94 procent av fiskevårdsområdena fiskekort till allmänheten.

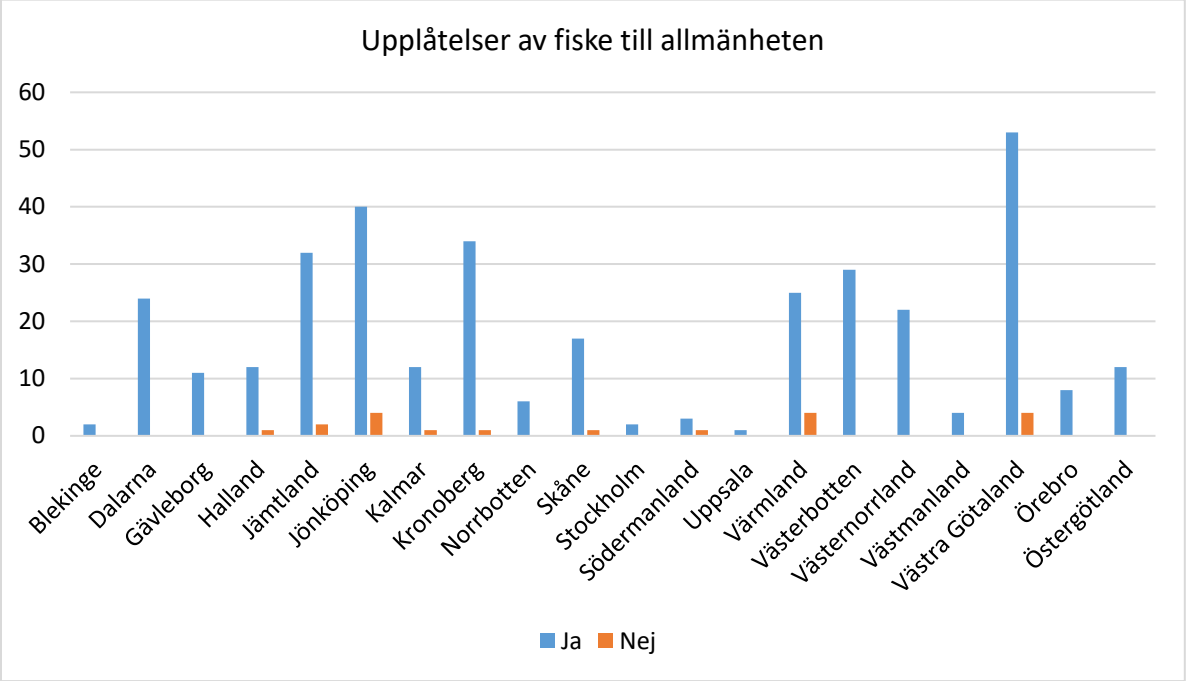

Figur 5: Antal fiskevårdsområdesföreningar som upplåter respektive inte upplåter fiske till allmänheten per län.

När det gäller kräftfiske så saknas det kräftfiske i 31,0 procent av föreningarna emedan 8,15 procent av föreningarna upplåter kräftfiske till allmänheten och 61 procent av föreningarna gör inte detta (figur 6).

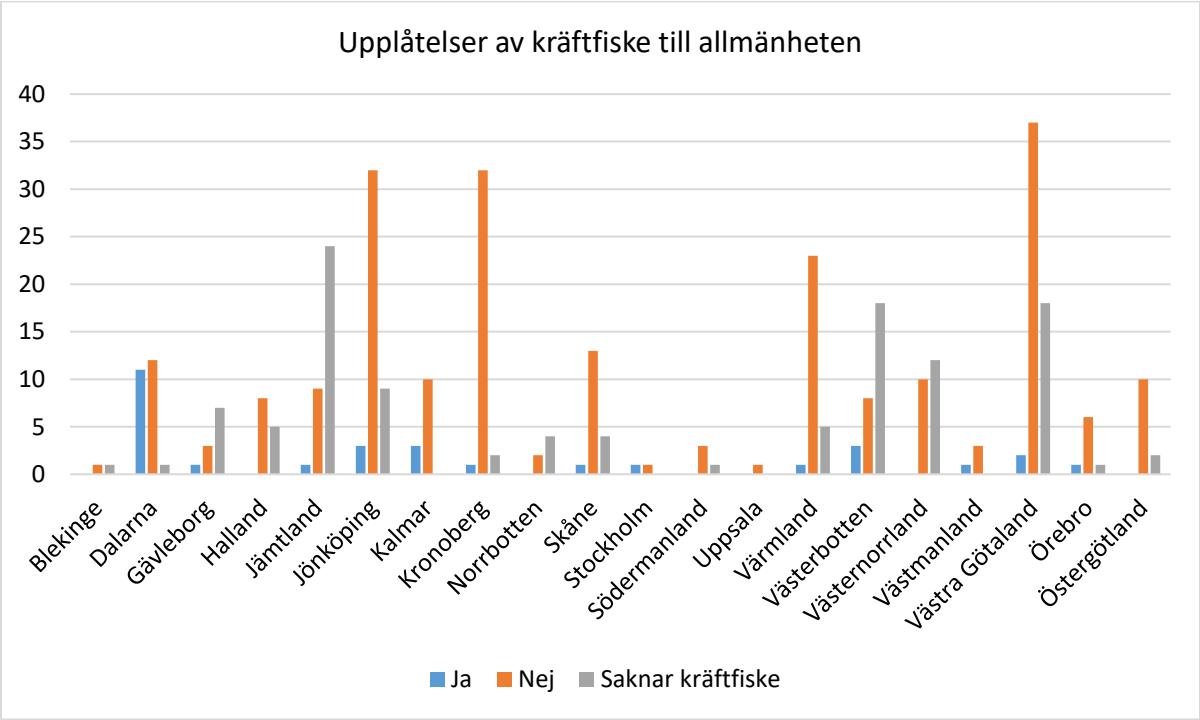

Figur 6: Antal fiskevårdsområdesföreningar som upplåter respektive inte upplåter samt saknar kräftfiske per län.

Fiskerättsbevis

Av de svarande svarade 328 föreningar på frågan om priset för försålda fiskerättsbevis. 93 av föreningarna säljer inte fiskerättsbevis. Ingen av de svarande föreningarna i Stockholms län säljer fiskerättsbevis (tabell 1).

Tabell 1: Antalet och andelen fiskevårdsområdesföreningar per län som inte säljer fiskerättsbevis. Andelen anges som andel av de som besvarat frågan.

Län	Antal som ej säljer fiskerättsbevis	Andel av fvof
Blekinge	1	50 %
Dalarna	1	4 %
Gävleborg	3	27 %
Halland	7	54 %
Jämtland	4	12 %
Jönköping	19	43 %
Kalmar	4	31 %
Kronoberg	12	35 %
Norrbotten	0	0 %
Skåne	5	28 %
Stockholm	2	100 %
Södermanland	0	0 %
Uppsala	0	0 %
Värmland	2	7 %
Västerbotten	5	17 %
Västernorrland	8	36 %
Västmanland		0 %
Västra Götaland	16	28 %
Örebro	4	50 %
Östergötland	4	33 %
Totalsumma	**97**	**26 %**

Medelpriset för fiskerättsbevis i riket år 2023 var 116 kr baserat på 328 svar. Högst medelpris hade Gävleborg med 241 kr och lägst hade Halland med 34 kr. I Tengelins (1997) undersökning var medelpriset på fiskekort 60,70 kr. Justerat för inflation motsvarade detta år 2023 96,16 kr. Fiskerättsbevisen har alltså i medel ökat med drygt tjugo procent mellan 1995 och 2023.

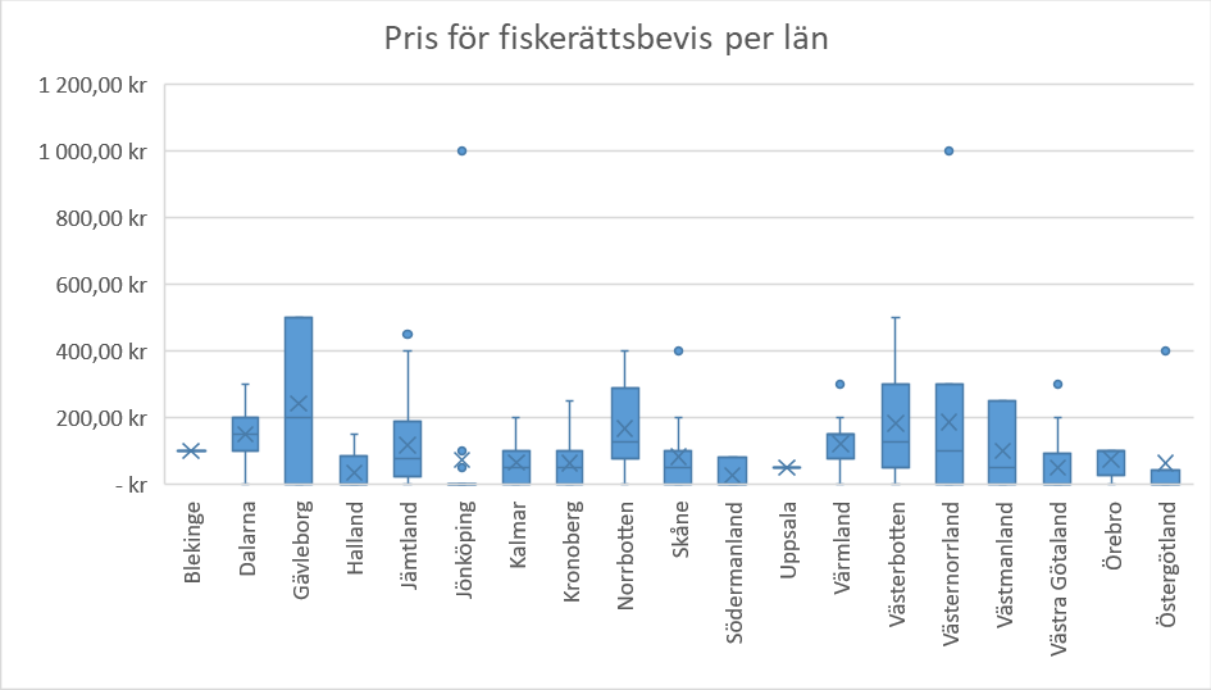

Figur 7: Pris för fiskerättsbevis per län. Linjen i boxen anger medianvärde och krysset medelvärde. Punkter anger extremvärden. Den mittersta delen av diagrammet, som sträcker sig från den nedre kvartilen till den övre kvartilen. Lådan innehåller 50% av datan.

Fiskekort

Årskort

Totalt svarande på enkäten är 368 (figur 8). På frågan om priset för ett årsfiskekort så hade 15 svar lämnats tomma, tre svar kunde inte tolkas och uteslöts ur undersökningen och 19 svarade att de inte säljer årskort. Bland återstående 331 svar var medlet för ett fiskekort 409,41 kr och medianvärdet var 300,00 kr. Mellan åren 1994 och 1996 då Tengelin (1997) gjorde sin undersökning var medelpriset på ett årskort 163,90 kr och medianvärdet 150 kr. Om man räknar upp de värdena med hjälp av SCB:s prisomräknare utifrån år 1995 så motsvarar det att medelpriset år 2023 skulle vara 259,65 och medianvärdet skulle vara 237,63. Priserna har således ökat mer än inflationen då realpriset i medel stigit med drygt 57 procent sedan Tengelins undersökning.

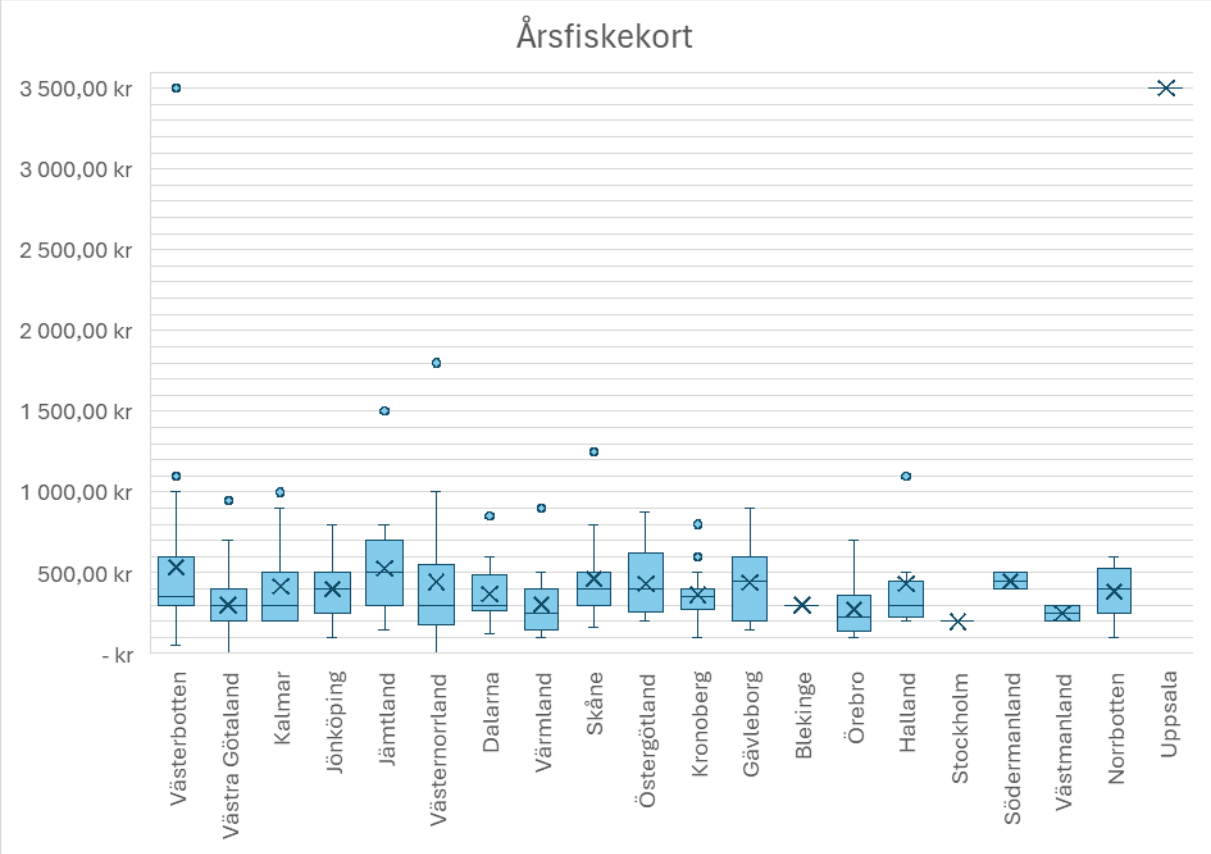

Figur 8: Pris för årskort. Linjen i boxen anger medianvärde och krysset medelvärde. Punkter anger extremvärden. Den mittersta delen av diagrammet, som sträcker sig från den nedre kvartilen till den övre kvartilen. Lådan innehåller 50% av datan.

Dagkort

Totalt svarande på enkäten är 368. På frågan om priset för ett årsfiskekort så hade 13 svar lämnats tomma, tre svar kunde inte tolkas och uteslöts ur undersökningen och 10 svarade att de ej säljer dagkort. Bland återstående 342 svar var medlet för ett fiskekort 75,89 kr och medianvärdet var 60 kr (figur 9). I Tengelins undersökning för åren 1994-1996 var medelpriset för ett dagkort 27,60 kr och medianpriset 20 kr. Detta skulle motsvara ett pris idag om 43,72 kr i medel och 31,68 kr i median om man utgår från SCB:s prisomvandlare. Dagkortet har därmed ökat med över 73 procent i medelrealpris.

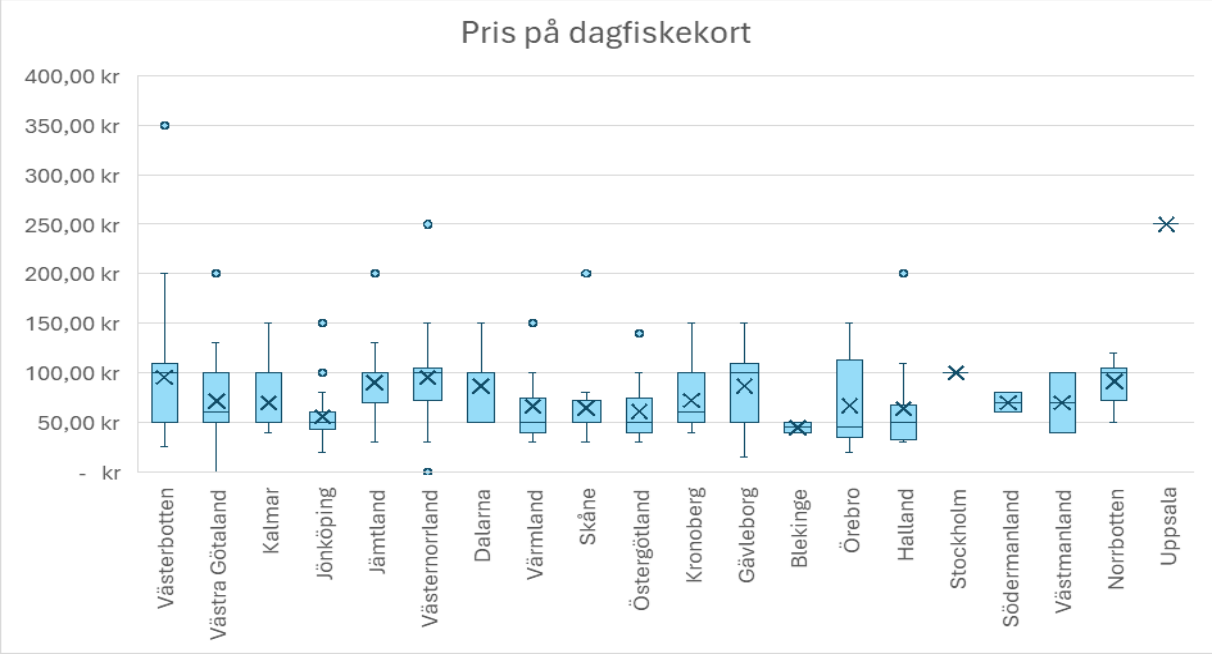

Figur 9: Pris för dagkort. Linjen i boxen anger medianvärde och krysset medelvärde. Punkter anger extremvärden. Den mittersta delen av diagrammet, som sträcker sig från den nedre kvartilen till den övre kvartilen. Lådan innehåller 50% av datan.

Digitala fiskekort

På frågan om man säljer digitala fiskekort avgav 368 föreningar svar och av dem sålde 70,1 procent digitala fiskekort mot 29,9 procent som inte gjorde det (figur 10).

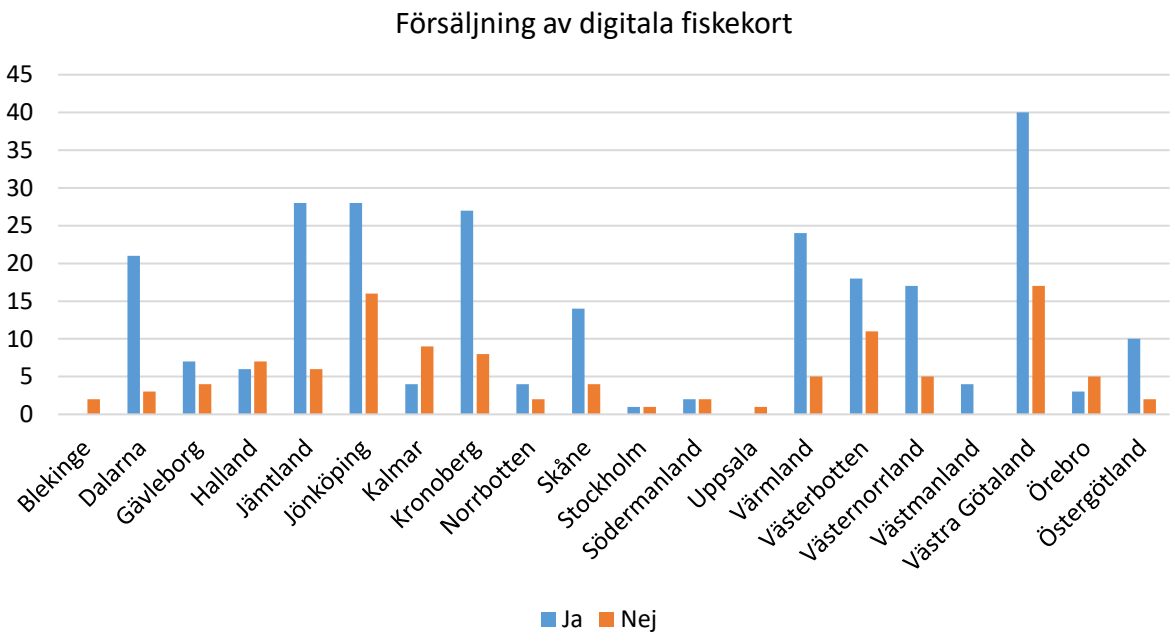

Figur 10: Antal föreningar per län som säljer respektive inte säljer digitala fiskekort.

Arrenden

I undersökningen har det frågats efter hektarpriset på arrendevatten. Några sådana priser har inte angetts så det blir meningsfullt att ta upp det i denna redovisning. Detta beror på att priserna är överenskomna, inte per areal, utan per objekt. Det kan vara priser för ett vatten, en procentandel av fiskekortsförsäljningen från det vattnet etc.

Fiskbestånd

Förekommande fiskarter

Total har 368 fiskevårdsområdesföreningar besvarat denna fråga om förekommande fiskarter. Abborre (96 %), gädda (86 %) och mört (75 %) är föga förvånande de vanligaste fiskarterna i landets fiskevårdsområdesföreningar. Därefter följer braxen (55 %) och lake samt öring (49 % vardera). Överraskande har hela 29 procent av föreningarna angett att den utrotningshotade ålen förekommer (figur 11).

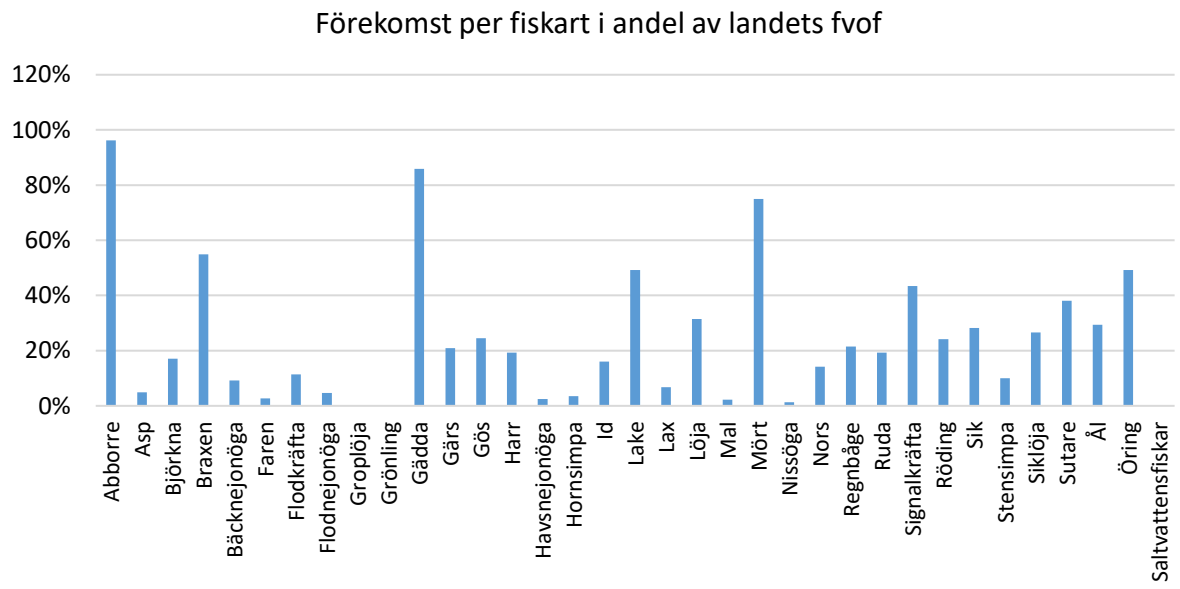

Figur 11: Förekomst av respektive fiskart i andel av fiskevårdsområdena i riket.

Delar man upp fiskförekomsterna per riksdel så ser man t ex att landets vanligaste fisk, abborren, finns i alla fiskevårdsområden i Götaland, men sen blir ovanligare desto längre norrut i landet man kommer. I Norrland förekommer den ”bara” i drygt 90 procent av fiskevårdsområdena.

I Götalandskapen har 193 av 194 fiskevårdsområdesföreningar besvarat frågan och vanligaste fiskarterna var precis som riksgenomsnittet, abborre, gädda och mört (figur 12).

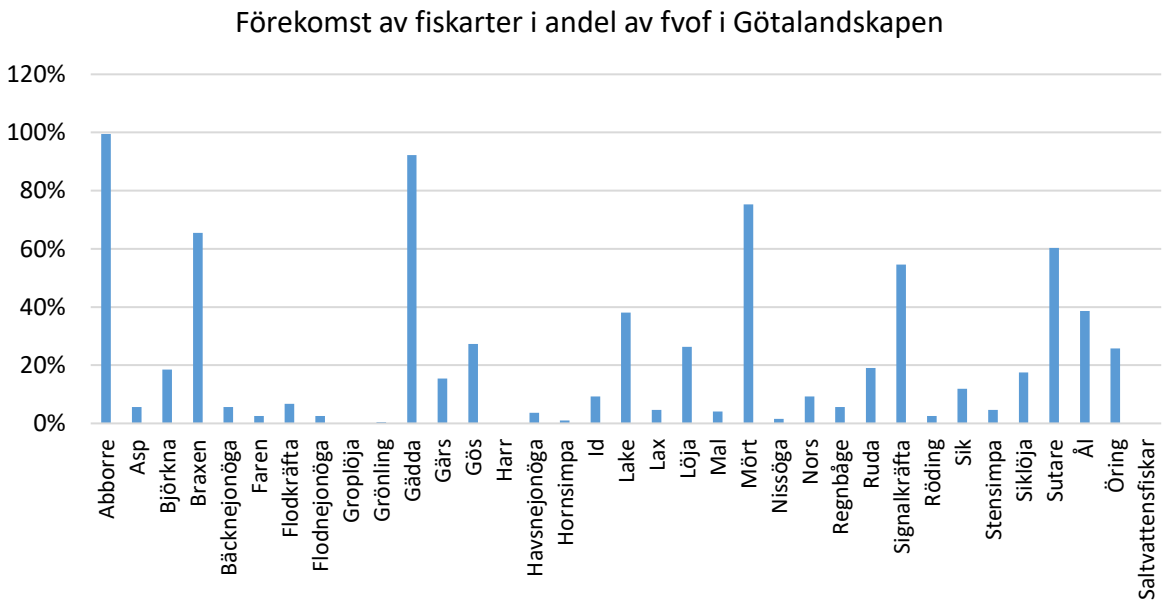

Figur 12: Förekomst av respektive fiskart i andel av fiskevårdsområdena i Götaland.

I Svealandskapen besvarades frågan av alla 72 fiskevårdsområdesföreningar. Här byter dock mörten och gäddan plats i rangordningen och gäddan passeras av braxen i vanlighet (figur 13).

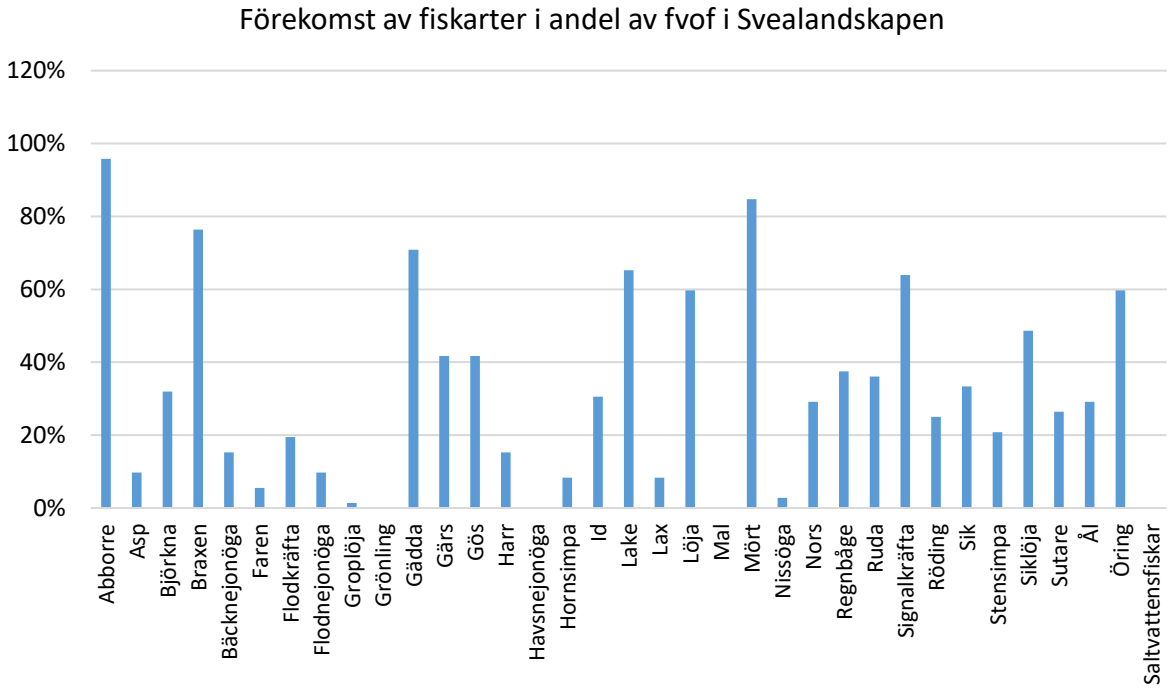

Figur 13: Förekomst av respektive fiskart i andel av fiskevårdsområdena i Svealand.

I Norrland besvarades frågan av alla 102 fiskevårdsområdesföreningar fvof. Abborren är även i Norrland vanligaste arten, men här kommer öringen på andra plats och gäddan på tredje (figur 14).

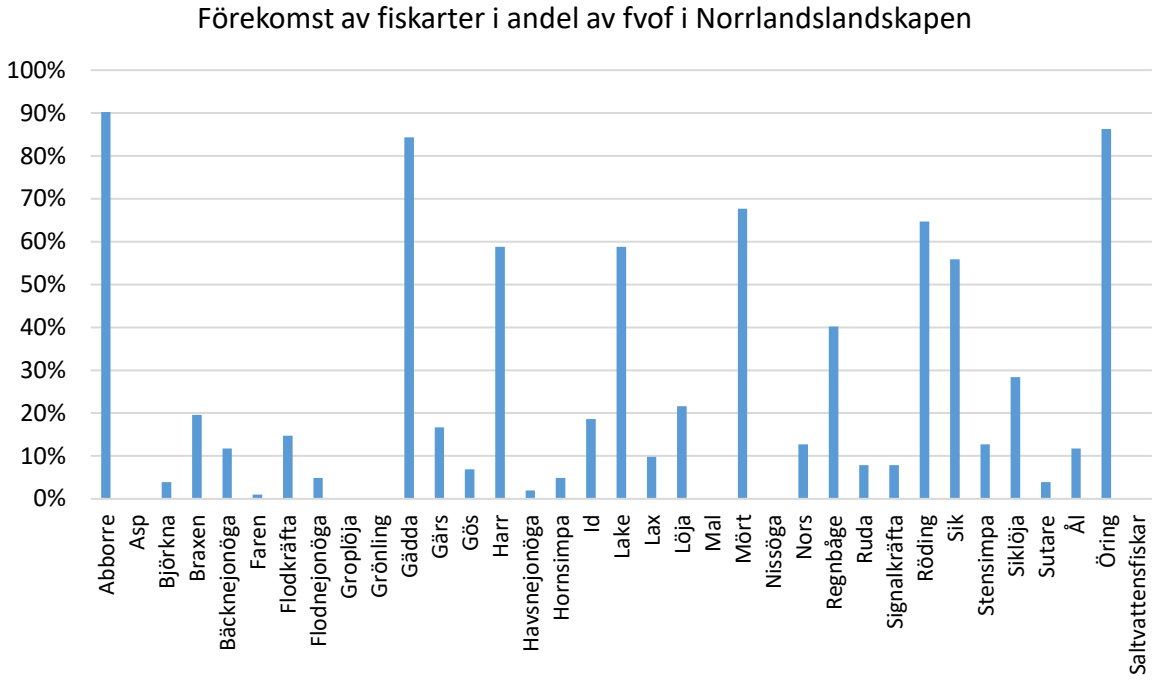

Figur 14: Förekomst av respektive fiskart i andel av fiskevårdsområdena i Norrland.

Viktigaste fiskarterna

Totalt svarade 368 fiskevårdsområdesföreningar på frågan om vilka tre fiskarter som var viktigast för deras fiske. Dock har tretton föreningar angett fler än tre arter och tagits bort ur sammanställningen (tabell 2) vilket ger att 355 svar avgivits.

Tabell 2: Antal svar per län som angett fler än tre fiskarter och som därför ej ingår i sammanställningen.

Län	Antal föreningar som angett fler än tre fiskarter
Västerbotten	1
Västra Götaland	1
Norrbotten	2
Kronoberg	1
Jönköping	1
Jämtland	3
Gävleborg	2
Dalarna	2
Summa	12

I Sverige som helhet är abborren och gäddan överlägset viktigaste fiskarterna för fiskevårdsområdesföreningarna då 77 respektive 76 procent av föreningarna angett dem bland de tre viktigaste arterna för föreningen. Först därefter, med 32 procent kommer öringen (figur 15). Även i Tengelins (1997) undersökning rangordnades abborre, gädda och öring som de tre viktigaste fiskarterna.

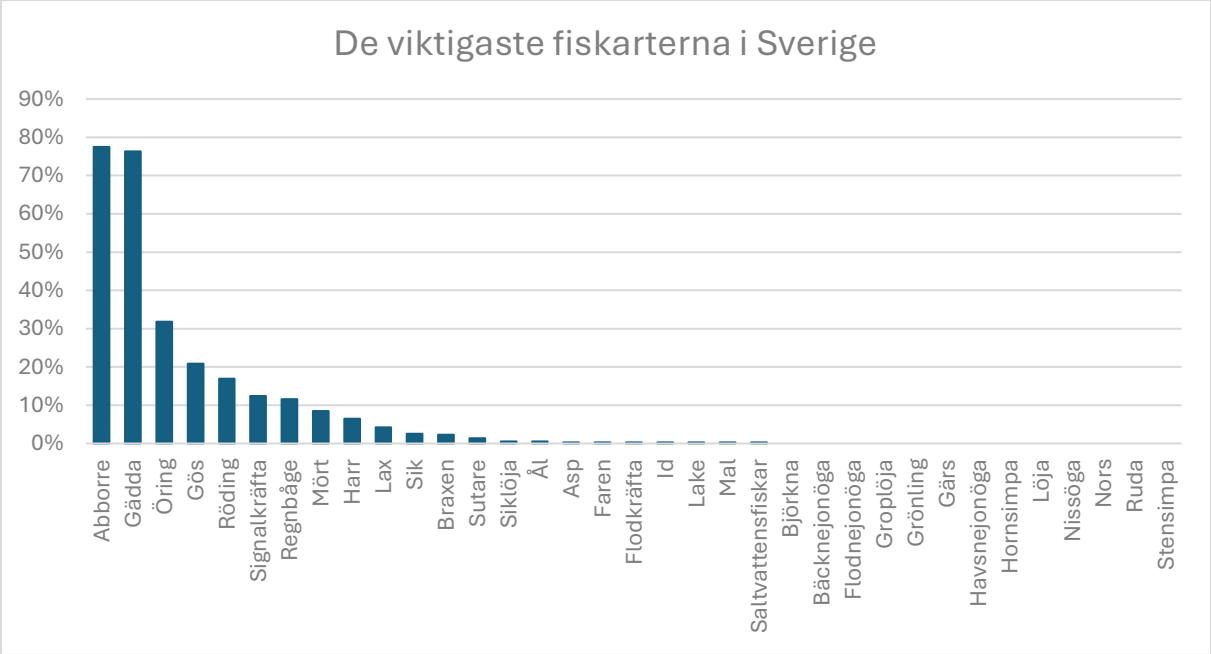

Figur 15: De viktigaste fiskarterna i Sverige.

Delar man upp viktigheten i de olika landsdelarna så är gädda och abborre (93 respektive 92 procent) viktigaste arterna i Götaland. Gösen som innehar tredjeplatsen lyckas samla 27 procent (figur 16).

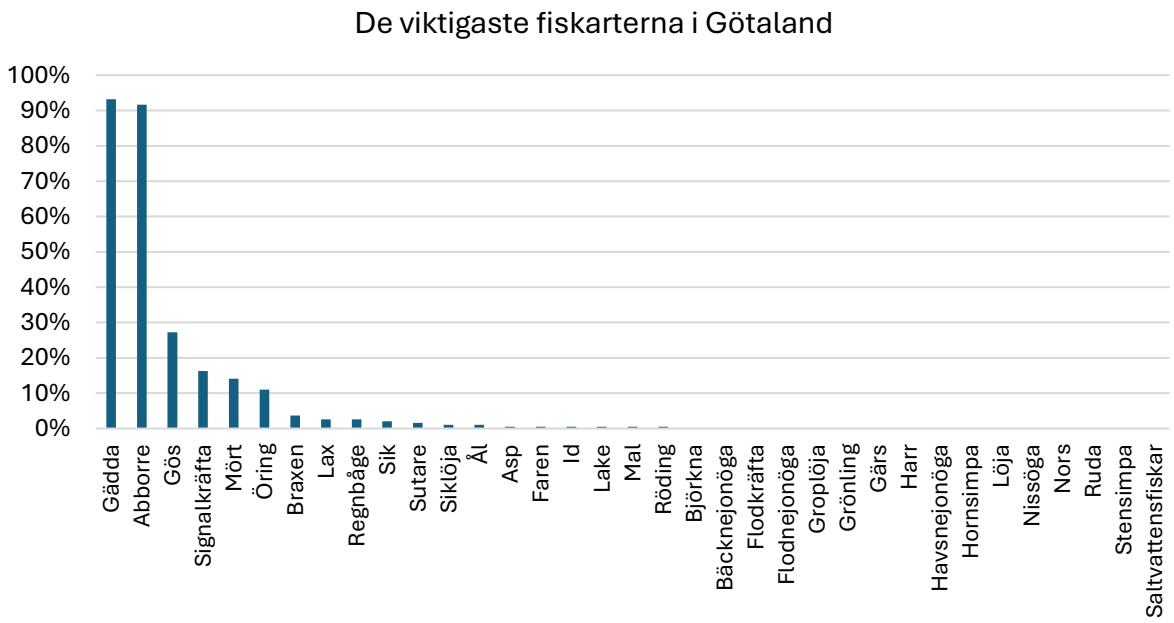

Figur 16: De viktigaste fiskarterna i Götaland.

Motsvarande för Svealand är abborre (74 procent), gädda (73 procent) och öring (39 procent) de viktigaste arterna för fiskevårdsområdesföreningarna (figur 17).

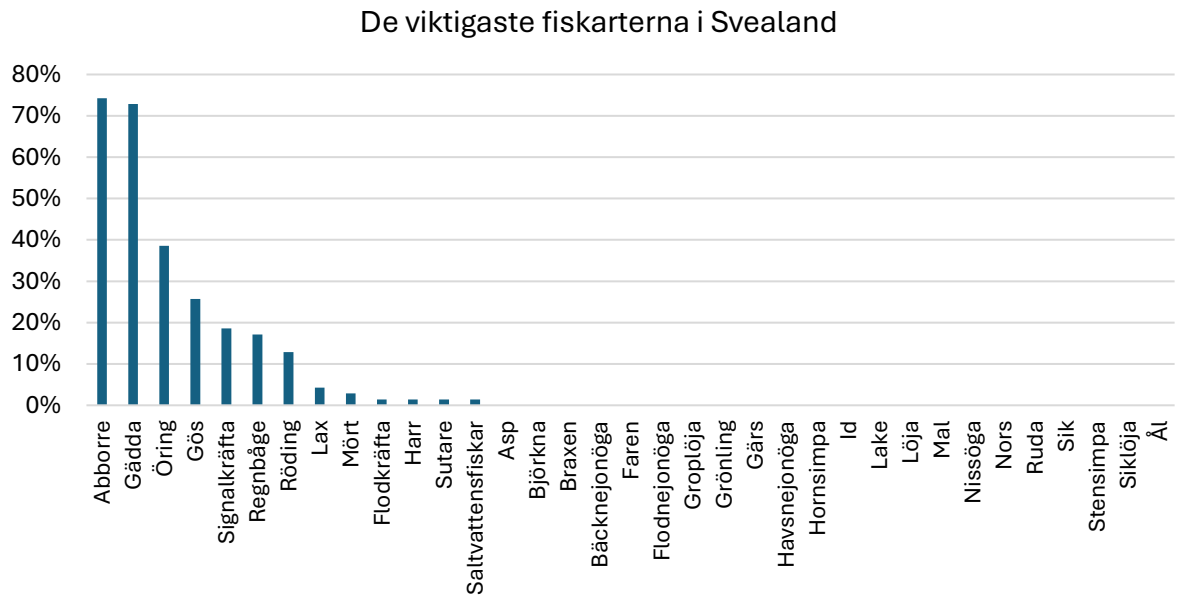

Figur 17: De viktigaste fiskarterna i Svealand.

I Norrland hamnar abborren först på tredje plats med 50 procent. Strax före abborren anges rödingen som viktig art med 53 procent. Viktigast är öringen med 68 procent av de svarande som klassat den bland de tre viktigaste arterna (figur 18).

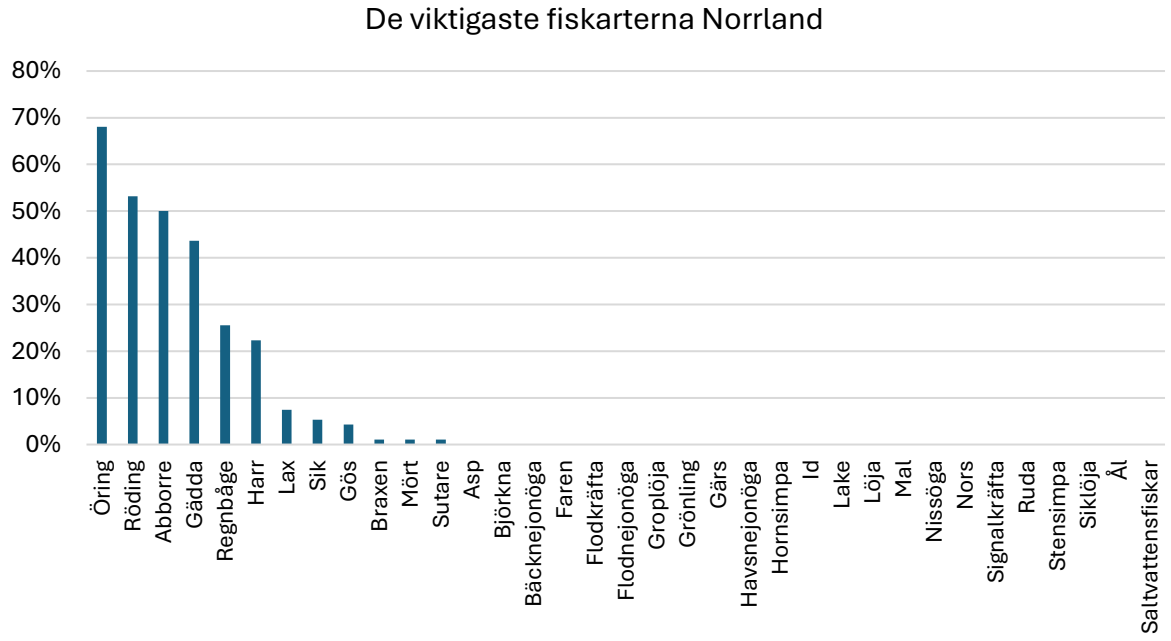

Figur 18: De viktigaste fiskarterna i Norrland.

Intressant att nämna är till exempel signalkräftans placering i de två södra riksdelarna där den kvalificerar in sig på topp fem emedan ingen fiskevårdsområdesförening i Norrland anger den som en viktig art, något som sannolikt beror på artens geografiska utbredning i landet.

Även antalet arter som ingått bland de tre hos något fiskevårdsområde är intressant då 19 arter kvalar in bland topp tre i Götaland. I Svealand kvalar 13 arter in även om svaret med saltvattensarter bör kunna ifrågasättas som en eventuell feltryckning av den svarande som angett det. I Norrland fanns 12 arter med på topp tre listan bland fiskevårdsområdesföreningarna.

Fiskevård

Fiskevårdsåtgärder

368 föreningar har svarat på frågan om vilka olika slags fiskevårdsåtgärder de bedriver. Av dessa har 18 svar angett att de inte bedriver någon särskild fiskevård trots att de angett andra fiskevårdande åtgärder som svar eftersom de svaren uppenbart är inkorrekta. Ytterligare 32 föreningar har angett att de inte bedriver någon särskild fiskevård alls (tabell 3).

Tabell 3: Antal fiskevårdsområdesföreningar per län som inte bedriver någon särskild fiskevård alls.

Län	Bedriver ingen särskild fiskevård
Gävleborg	1
Halland	4
Jönköping	9
Kalmar	1
Kronoberg	3
Skåne	1
Västerbotten	1
Västernorrland	1
Västra Götaland	8
Östergötland	3
Totalsumma	32

Ser man till populariteten för olika fiskevårdsåtgärder i rikets så är fisketillsyn den som flest föreningar ägnar sig åt med 73 procent av föreningarna. Detta följs av anläggande av risvålar/-vasar/syren med 34 procent och utplantering av put-and-takefisk (29 %). Glädjande är att hela 27 procent av föreningarna ägnar sig åt biotopvård och restaurering av sina vatten (figur 19.)

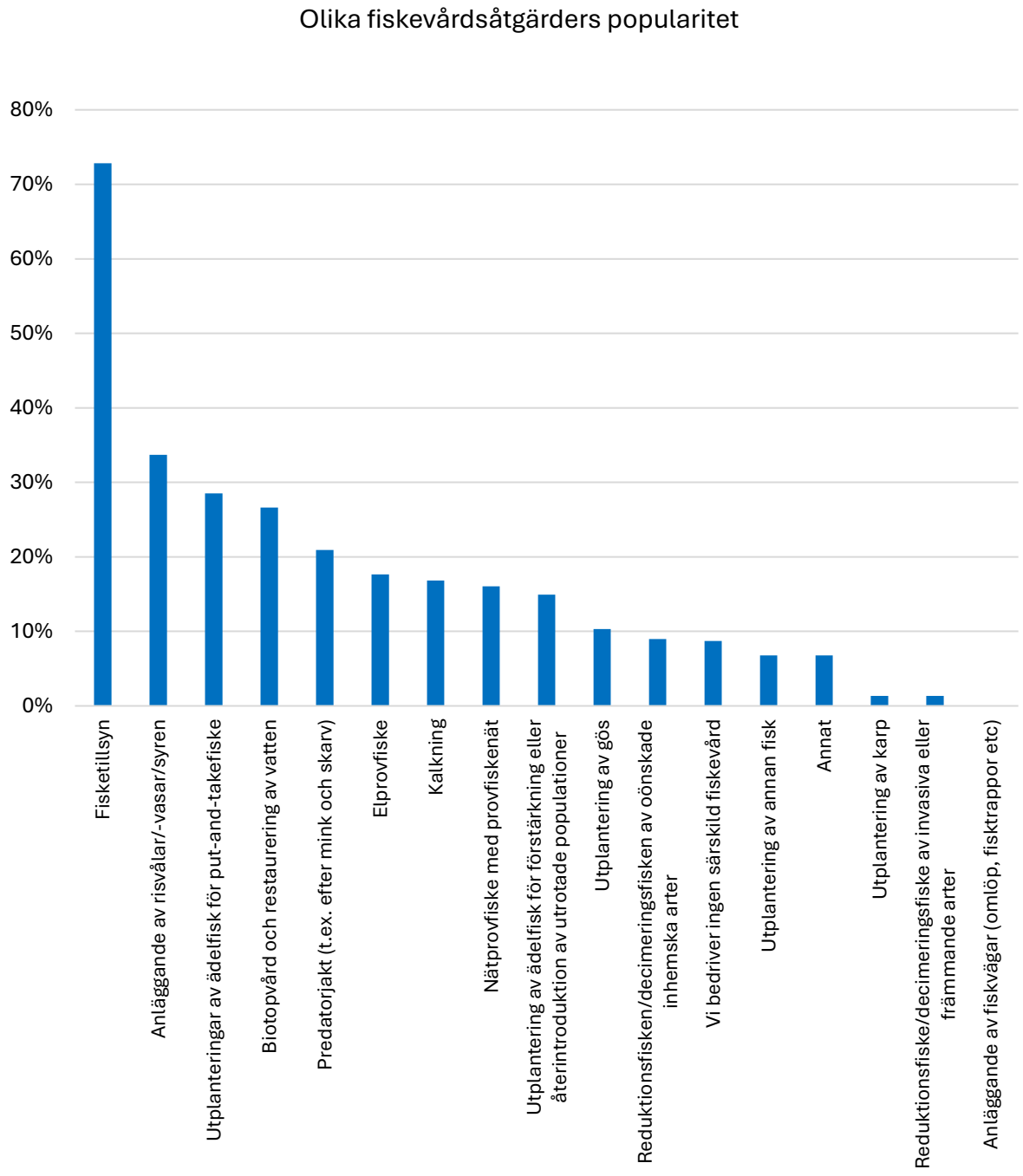

Figur 19: Olika fiskevårdsåtgärders popularitet i riket.

Fisketillsyn

I riket i snitt bedriver 73 procent av de 368 föreningar som svarat på frågan om de bedriver fisketillsyn, fisketillsyn. Lägst andel har Halland med 46 procent (av 13 svarande) emedan högst andel har Blekinge (två svarande), Uppsala (en svarande) och Västmanland (fyra svarande) där

alla föreningar anger att de bedriver fisketillsyn (figur 20). Dock kan det låga antalet svarande göra siffran missvisande hög.

I Tengelins (1997) undersökning bedrev 77 procent av föreningarna en aktiv fisketillsyn.

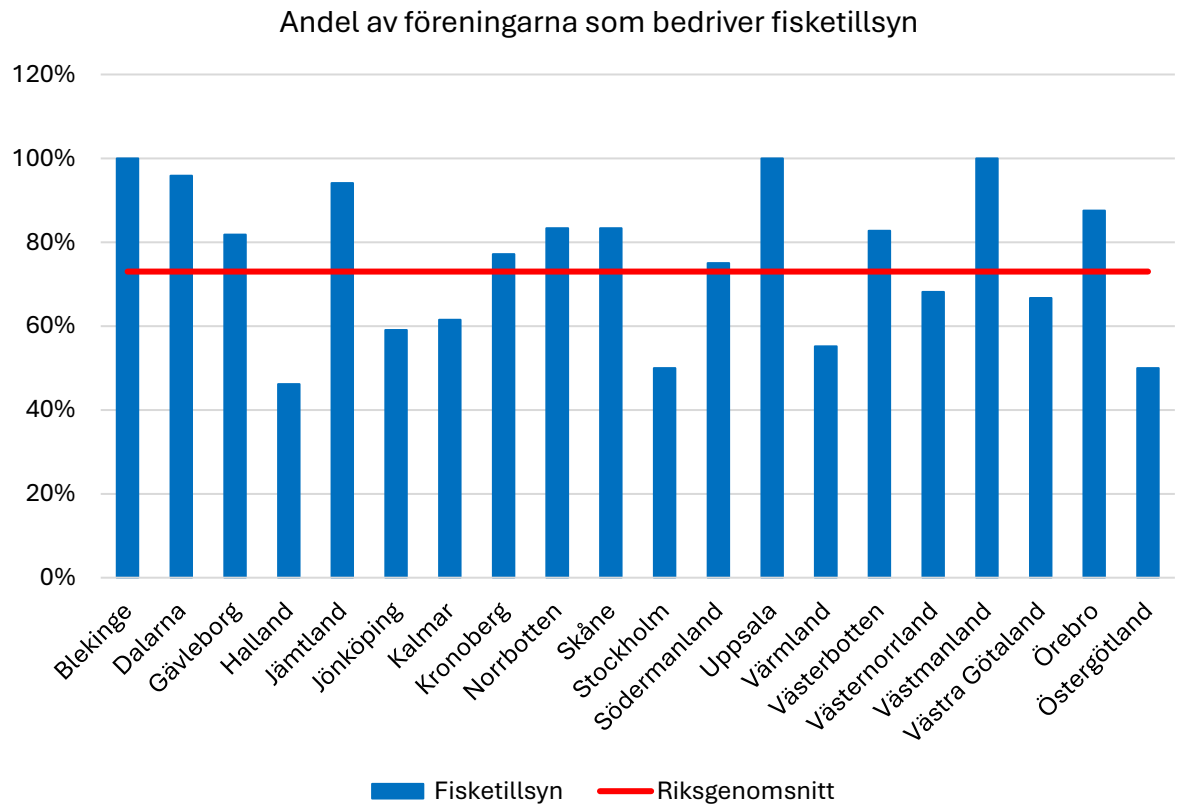

Figur 20: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som bedriver fisketillsyn. Röd linje anger riksgenomsnittet.

Utplanteringar av fisk

Utplantering av fisk är en av de populäraste fiskevårdsåtgärderna i landet och en stor del av föreningarna bedriver denna typ av fiskevård. Utplanteringarna kan göas för put-and-takefiske, för att förstärka bestånd som är svaga eller återintroducera arter som försvunnit. Man har även bedrivit utplanteringar för att introducera nya arter i vattnen (figur 21-25).

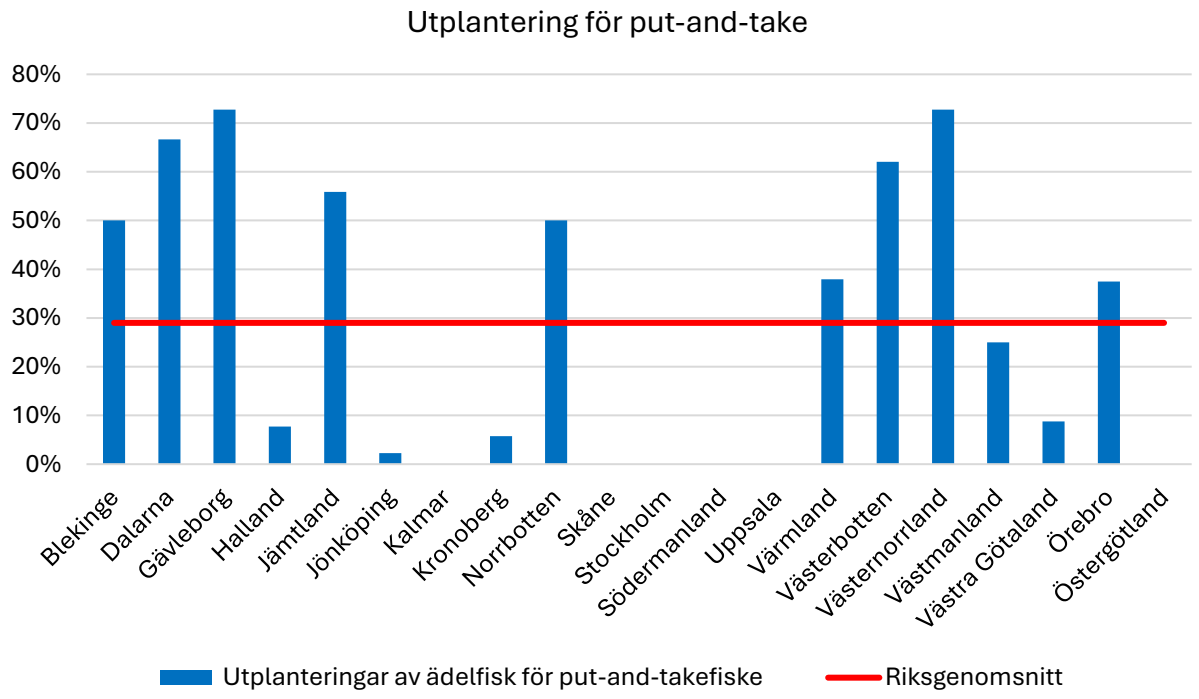

Figur 21: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som planterar ut fisk för put-and-take-fiske. Röd linje anger riksgenomsnittet.

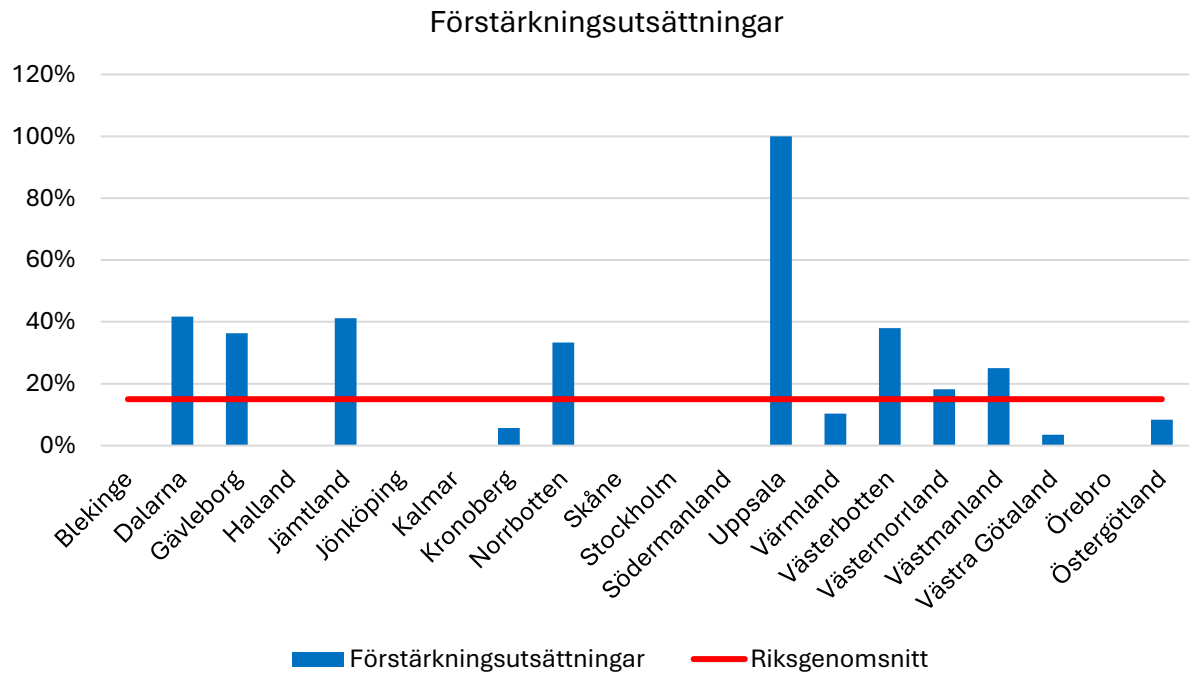

Figur 22: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som planterar ut fisk för att förstärka eller återintroducera bestånd. Röd linje anger riksgenomsnittet.

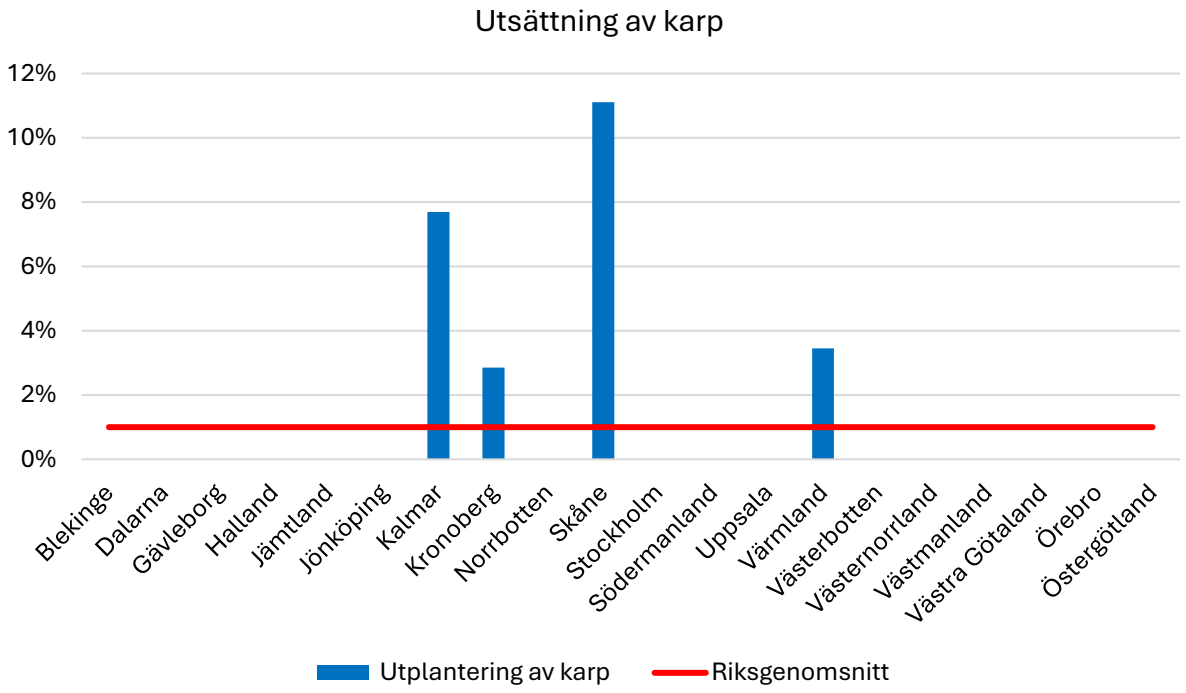

Figur 23: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som planterar ut karp. Röd linje anger riksgenomsnittet.

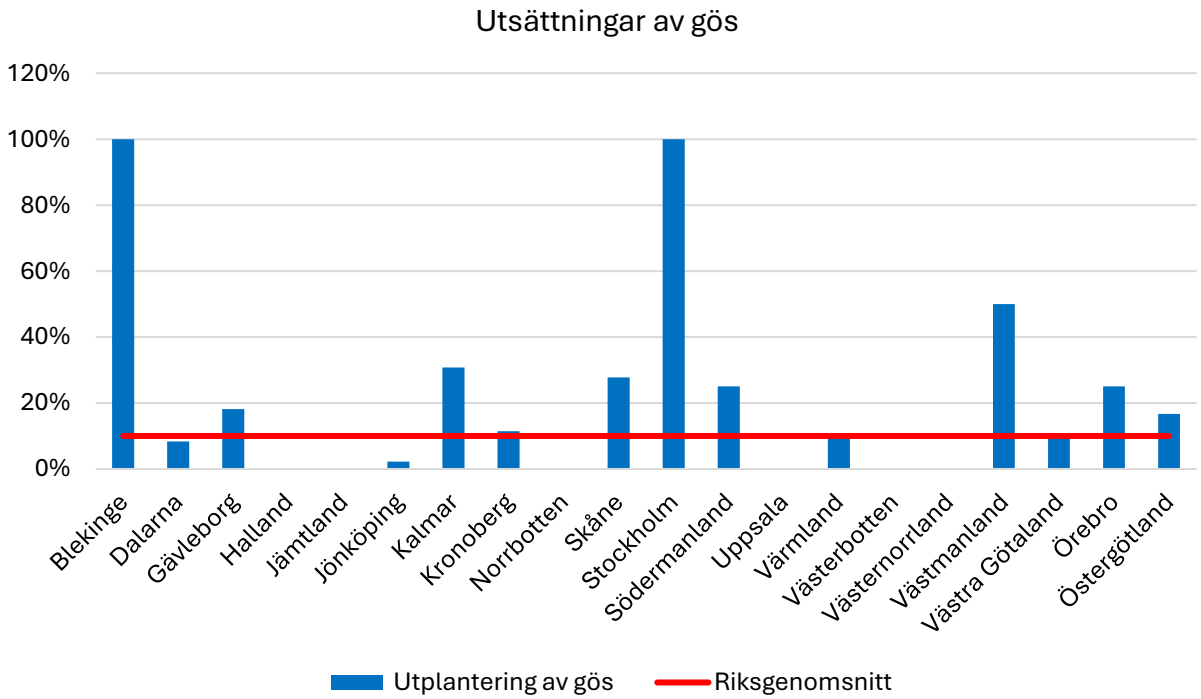

Figur 24: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som planterar ut gös. Röd linje anger riksgenomsnittet.

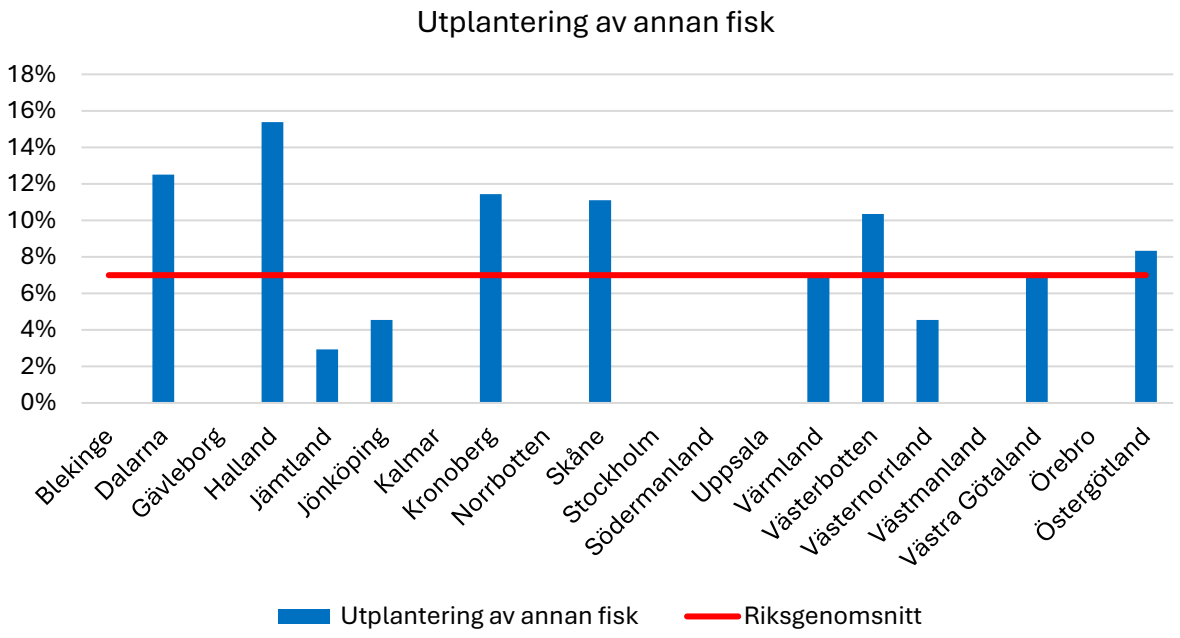

Figur 25: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som planterar ut annan fisk än ovan angivna. Röd linje anger riksgenomsnittet.

Fysiska åtgärder i vattnet

Fysiska åtgärder i vattnen omfattar t ex utläggning av lekgrus och död ved, flottledsåterställningar, undanröjande av vandringshinder (t ex dammar och fellagda vägtrummor) och mycket annat. Av de svarande föreningarna ägnade sig en dryg fjärdedel (27 procent) åt denna typ av fiskevårdsåtgärder (figur 26).

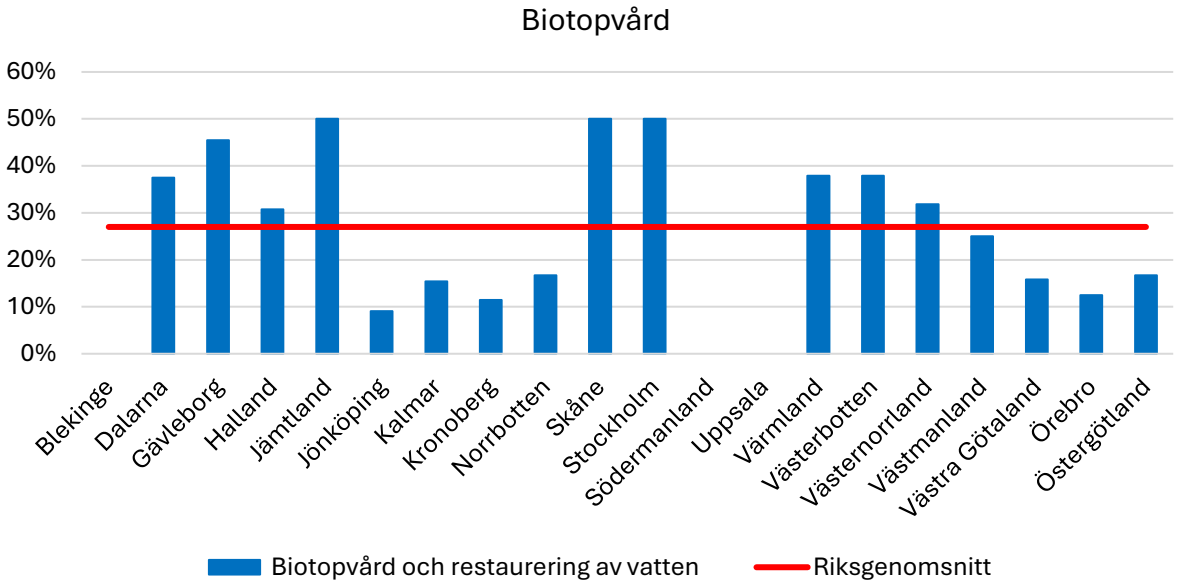

Figur 26: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som bedriver biotopvård i sina vatten. Röd linje anger riksgenomsnittet.

Kalkning är åtgärder som vidtas mot försurning eller där man av andra anledningar vill höja vattnets pH. Hälften av föreningarna i Blekinge bedriver kalkning, något som kan bero av att enbart två föreningar svarat från länet. Annars har Värmland en hög andel kalkande fiskevårdsområdesföreningar, något som skulle kunna bero av att nestorn för svensk kalkningsverksamhet varit mycket aktiv i just Värmland (figur 27).

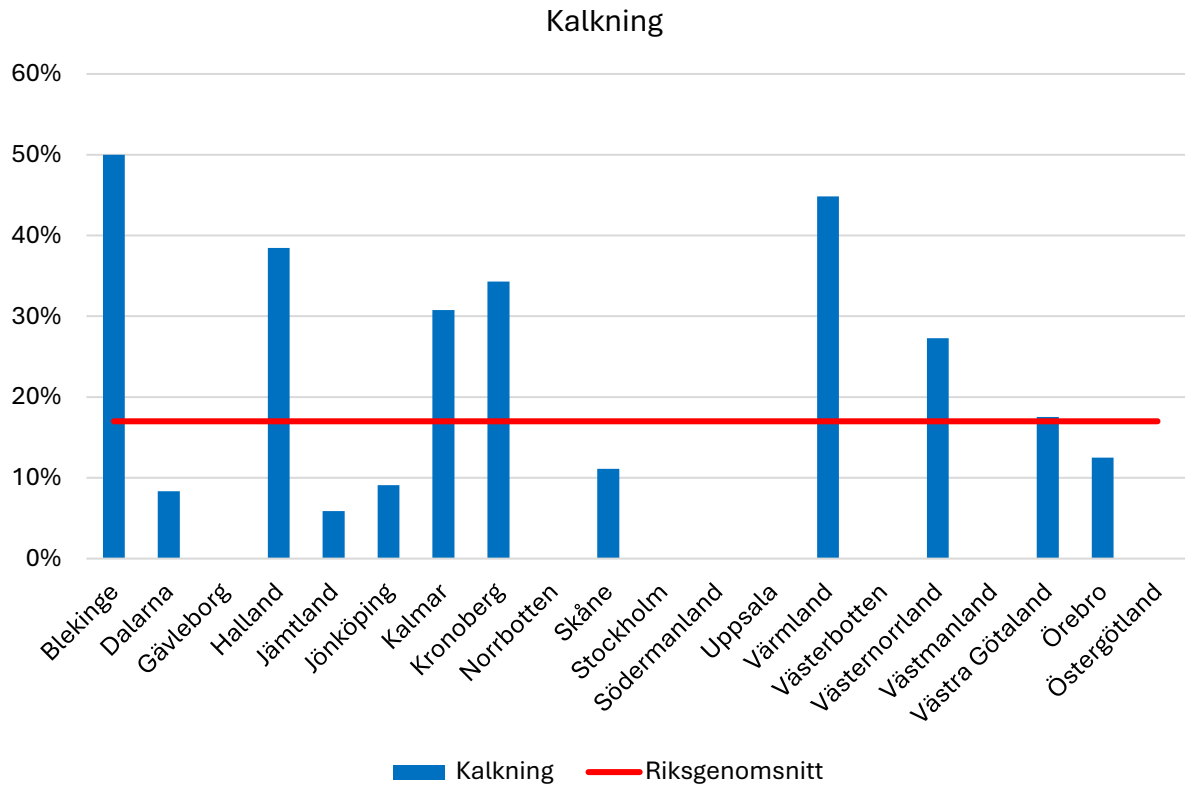

Figur 27: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som kalkar sina vatten. Röd linje anger riksgenomsnittet.

Anläggande av fiskvägar, till exempel så kallade laxtrappor är det ingen fiskevårdsområdesförening som bedriver på egen hand. Detta kan bero av att denna typ av åtgärder är komplicerade och dyra och ofta faller på till exempel dammägare eller så brukar länsstyrelser gå in och bistå med denna typ av fiskevårdsåtgärd (figur 28).

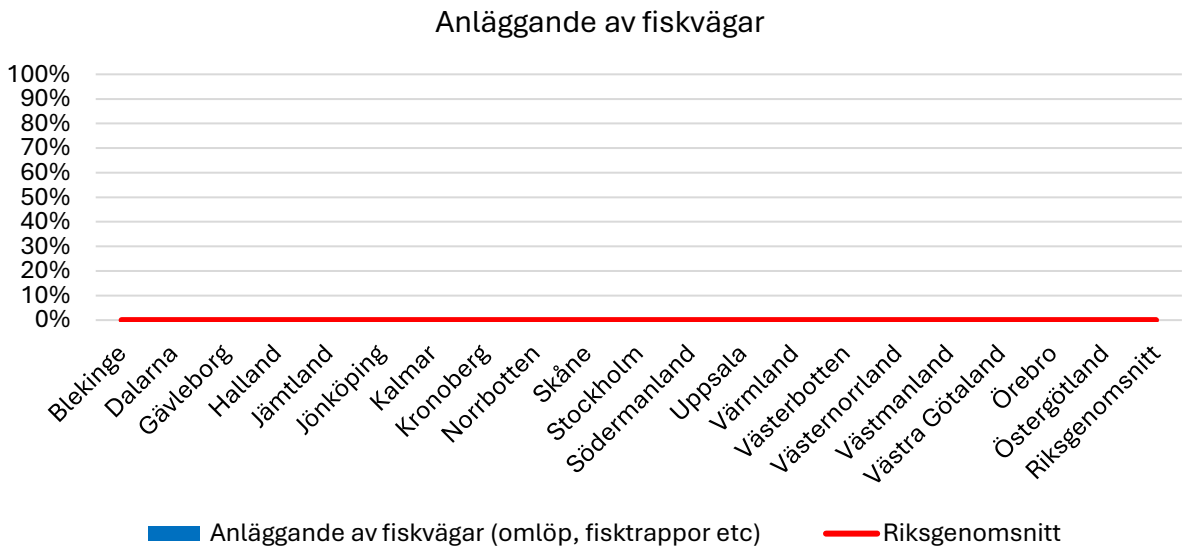

Figur 28: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som anlägger fiskvägar. Röd linje anger riksgenomsnittet.

Risvålar/-vasar/syren är den traditionella fiskevården som man tänker på, inte minst då man tänker på att meta abborre en sommardag från ekan. Men idag läggs ris även ut för att skapa lekplatser för till exempel gös. Ris kan även läggas i rinnande vatten som skydd och ståndplats för öringungar. I genomsnitt i riket genomförs denna typ av fiskevård i 34 procent av fiskevårdsområdena (figur 29).

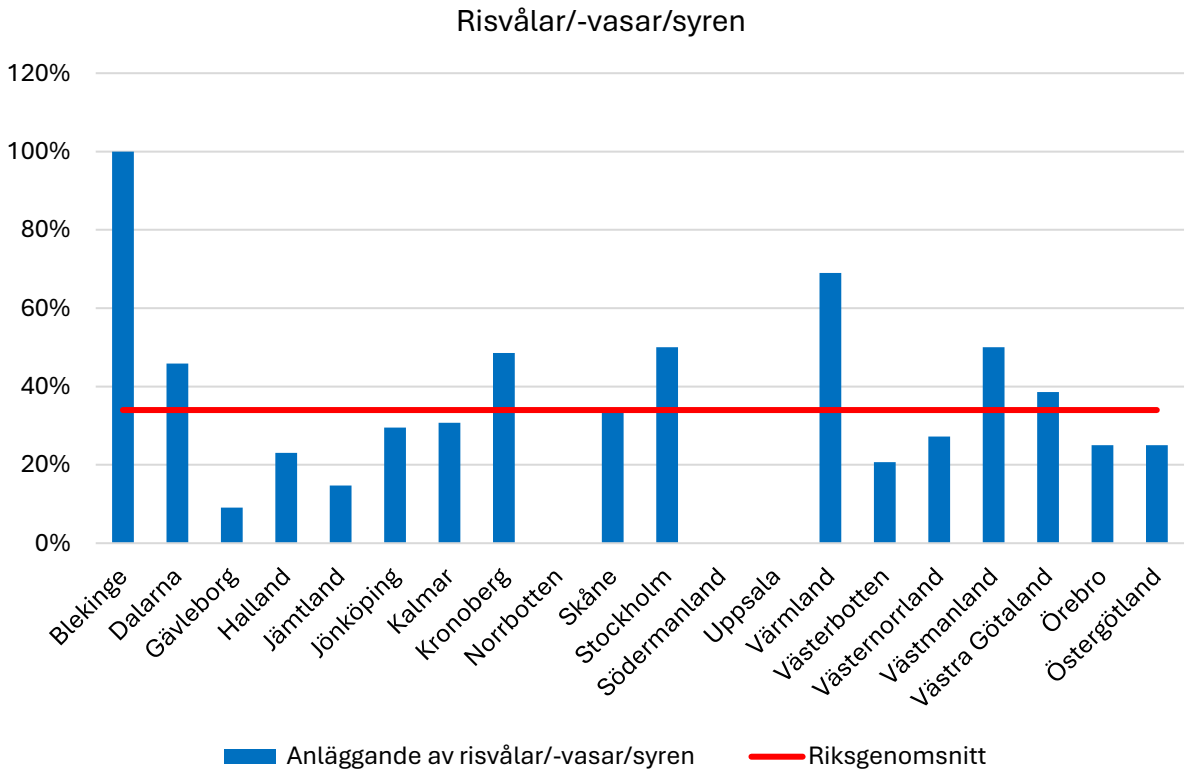

Figur 29: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som anlägger risvålar/-vasar/syren. Röd linje anger riksgenomsnittet.

Reduktionsfisken

Reduktionsfisken kan användas för att ta bort oönskade arter eller minska oönskade arters numerär i ett vatten. Traditionellt har kanske riktat fiske efter gädda i ädelfiskvatten varit ett sådant fiske, men idag används det även för att reducera stora mängder med vitfisk i vatten för att förbättra vattenkvaliteten eller så har man, vilket blivit vanligare på senare år, försökt rikta fiske efter främmande arter som man vill utrota från landet, t ex svartmunnad smörbult och amerikansk bäckröding. Reduktionsfiske efter inhemska arter bedrivs i nio procent av de svarande fiskevårdsområdena och i en procent av områdena efter främmande arter (figur 30-31).

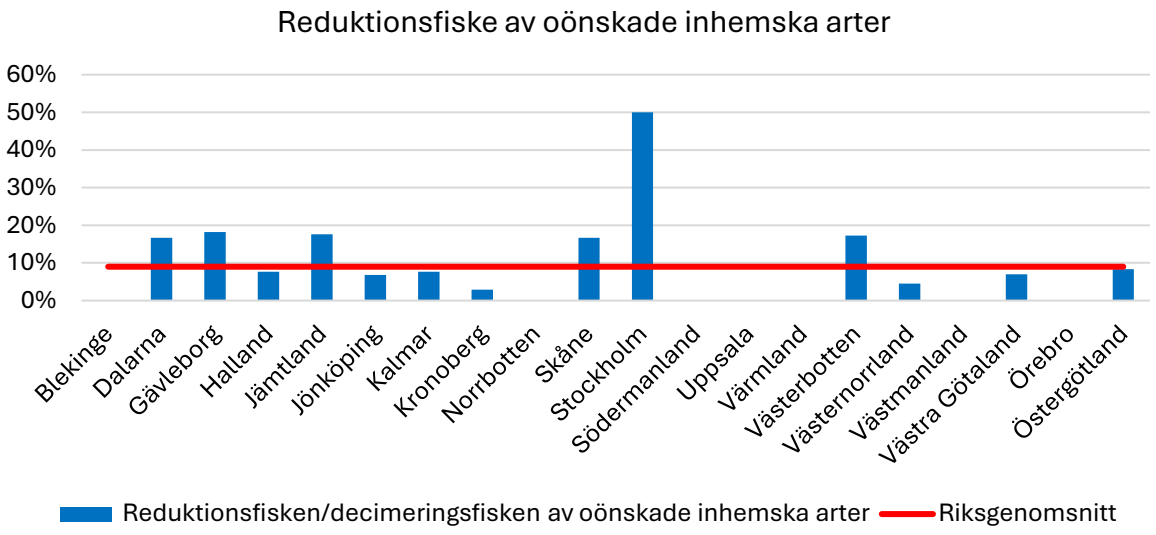

Figur 30: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som bedriver reduktionsfiske på inhemska arter. Röd linje anger riksgenomsnittet.

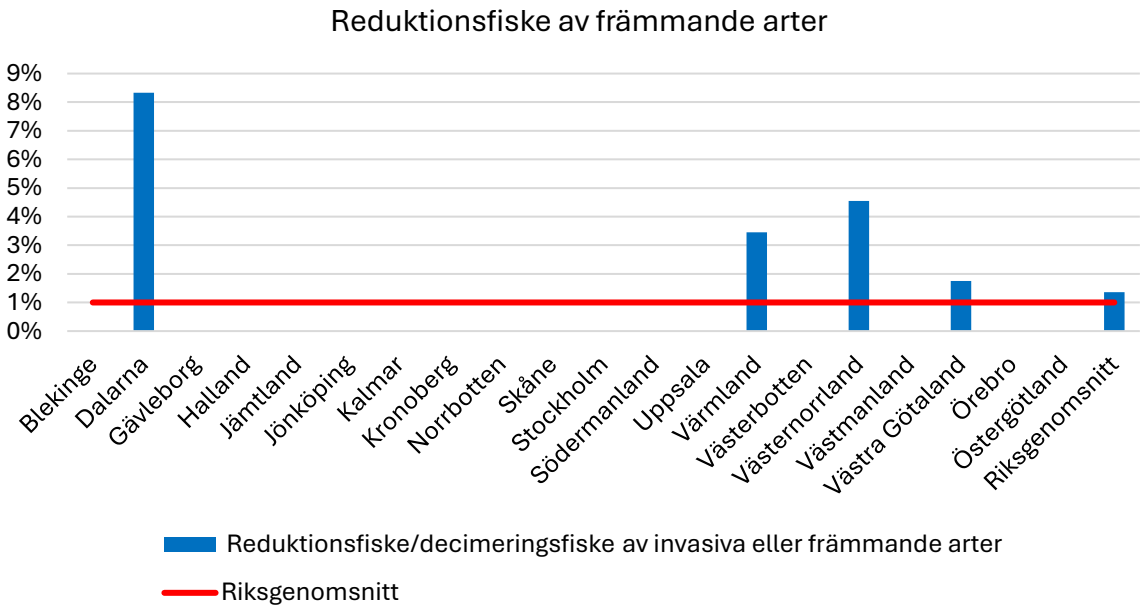

Figur 31: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som bedriver reduktionsfiske på främmande arter. Röd linje anger riksgenomsnittet.

Provfisken

Provfisken används i huvudsak för beståndsuppskattningar och inventeringar av artsammansättningar. Främst bedrivs detta idag i Sverige som elprovfisken eller nätprovfisken. Elprovfiskena görs oftast med handburna aggregat och vadning av den som fiskar, men det kan även göras med speciella båtar. Det förra torde vara vanligast i fiskevårdsområdesföreningarna. Nätprovfiske görs vanligtvis med så kallade översiktsnät, vilket är nät med olika storlek på maskorna. I 18 procent av fiskevårdsområdesföreningarna bedrivs elprovfiske och i 16 procent nätprovfisken (figur 32-33).

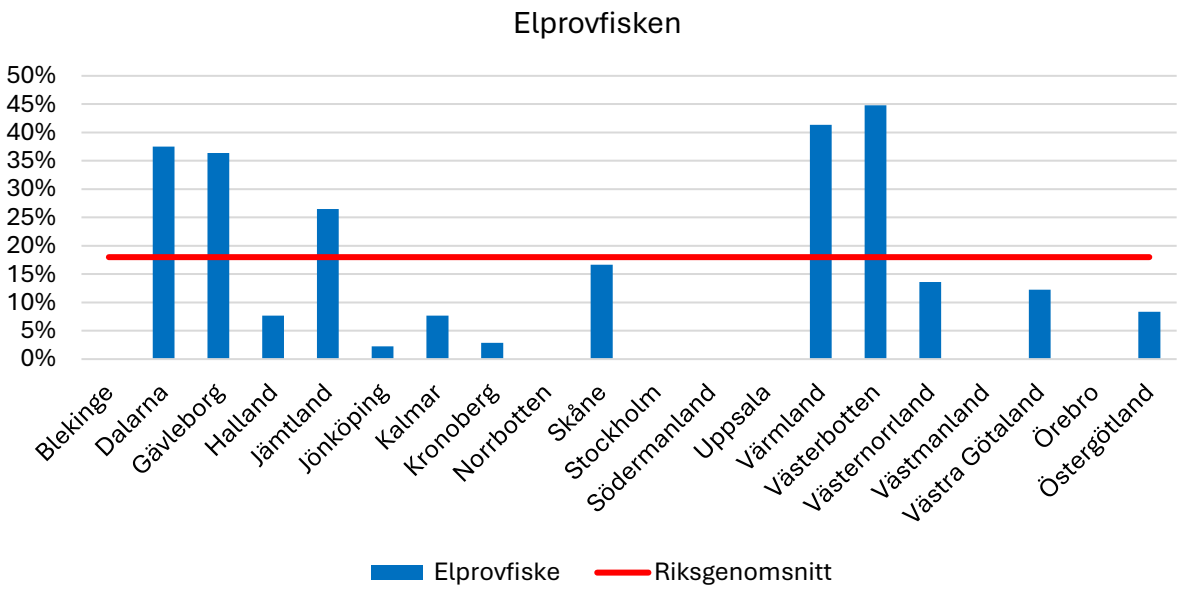

Figur 32: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som bedriver elprovfisken. Röd linje anger riksgenomsnittet.

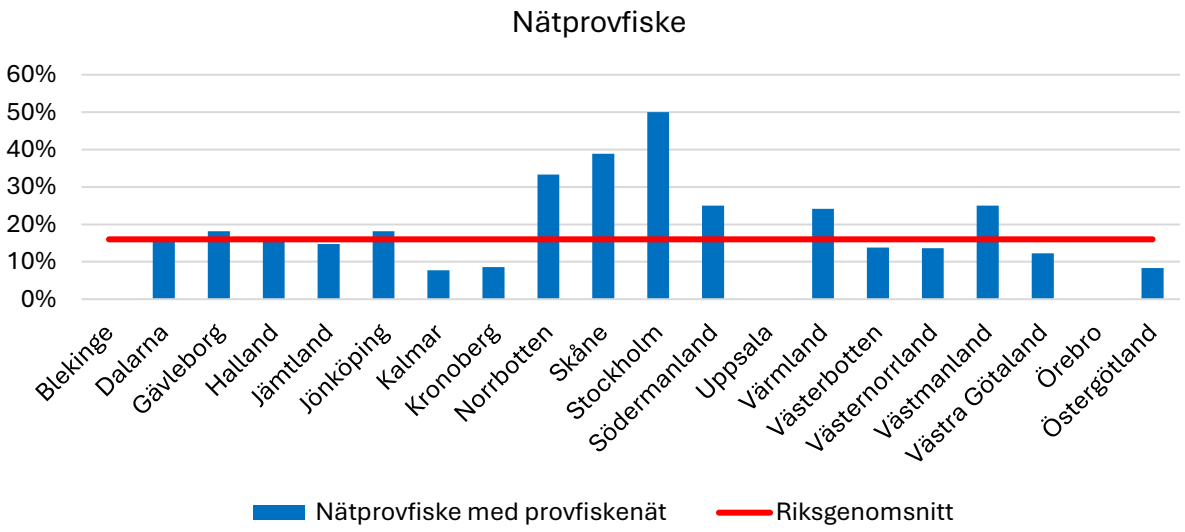

Figur 33: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som bedriver nätprovfisken. Röd linje anger riksgenomsnittet.

Predatorkontroll

Predatorkontroll är jakt riktad efter arter som påverkar fiskbestånden negativt. I inlandet torde jakt efter mink vara den vanligaste predatorkontrollen, men även jakt efter skarv och andra fågelarter bör vara bland de mer vanliga formerna av predatorkontroll. I snitt bedrivs predatorkontroll i 21 procent av fiskevårdsområdena (figur 34).

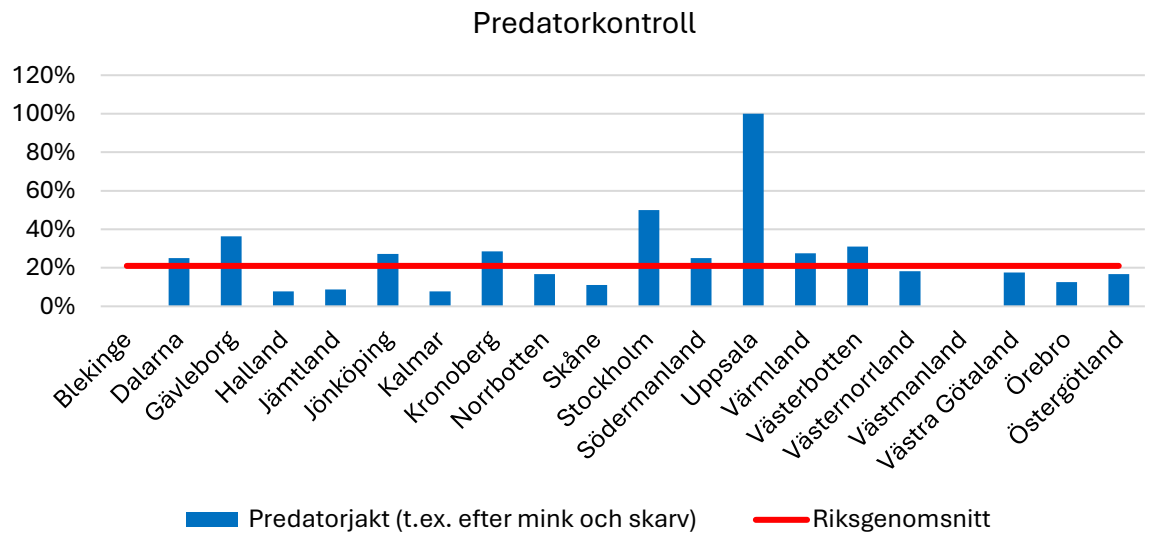

Figur 34: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som bedriver predatorkontroll (t ex jakt efter mink och skarv). Röd linje anger riksgenomsnittet.

Andra typer av fiskevård

Andra typer av fiskevård än de som nämnts ovan bedrivs i snitt sju procent av fiskevårdsområdena. Vanligast är det i Skåne och Västernorrland (figur 35).

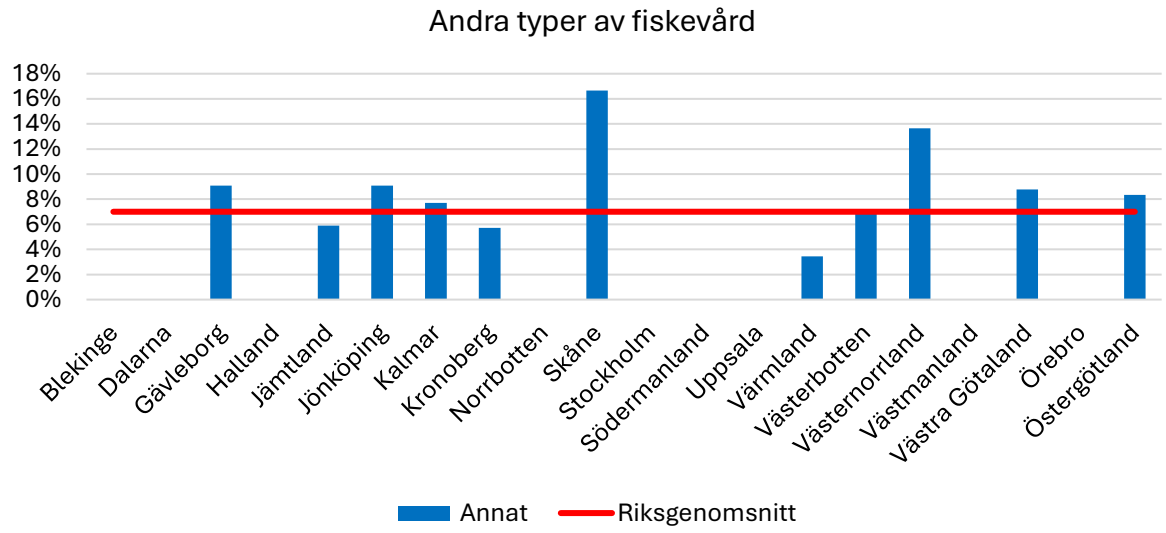

Figur 35: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna per län som bedriver annan typ av fiskevård. Röd linje anger riksgenomsnittet.

Fiskeregler

Totalt svarade 368 föreningar på frågan om vilka typer av fiskeregler de har i sina fiskevatten. Av de svarande angav sju föreningar att de inte hade några särskilda fiskeregler trots att de angett att de har fiskeregler. Dessa svar togs då bort ur sammanställningen. Dock angav 50 föreningar att de inte hade särskilda fiskeregler. Dessa föreningar fördelade sig geografiskt enligt tabell 4.

Tabell 4: Antal fiskevårdsområdesföreningar per län som saknar fiskeregler.

Län	Antal föreningar utan fiskeregler	Andel av föreningarna
Dalarna	1	4%
Gävleborg	1	9%
Halland	5	38%
Jönköping	13	30%
Kalmar	2	15%
Kronoberg	5	14%
Skåne	1	6%
Södermanland	1	25%
Värmland	3	10%
Västerbotten	2	7%
Västernorrland	2	9%
Västra Götaland	9	16%
Örebro	2	25%
Östergötland	3	25%
Totalsumma	50	14%

På frågan om ålder på fiskereglerna svarade 368 föreningar. De äldsta fiskereglerna angavs till 1940-talet och är i figuren angivna som 1949 (figur 36).

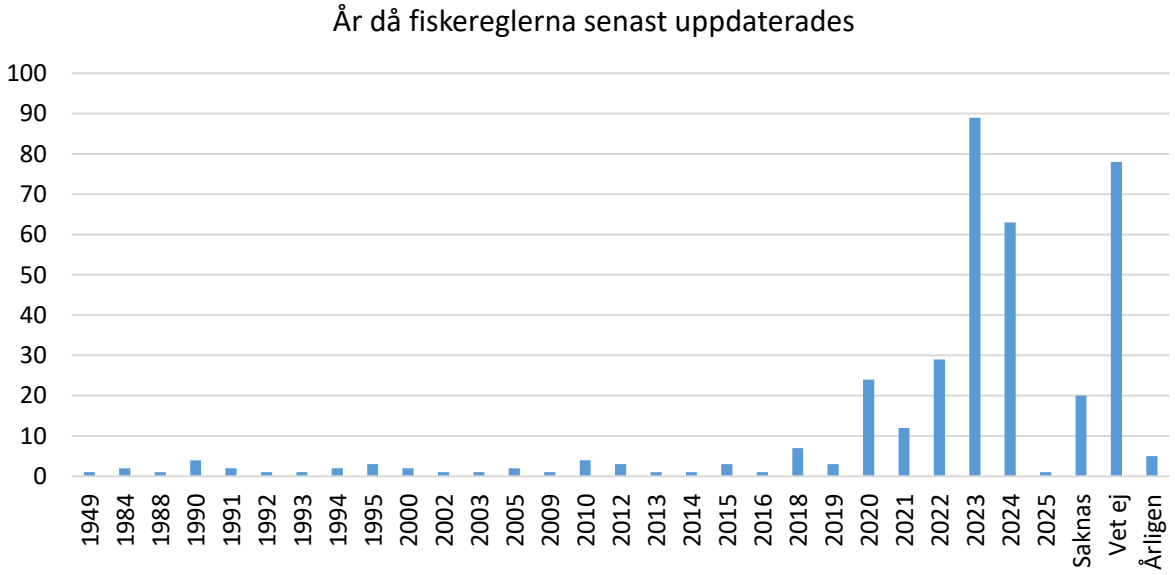

Figur 36: År då fiskereglerna senast uppdaterades.

Ser man istället på de föreningar som har fiskeregler så har 55 procent av föreningarna i riket bestämmelser om minimimått, maximimått, fönsteruttag eller andra liknande bestämmelser (figur 37).

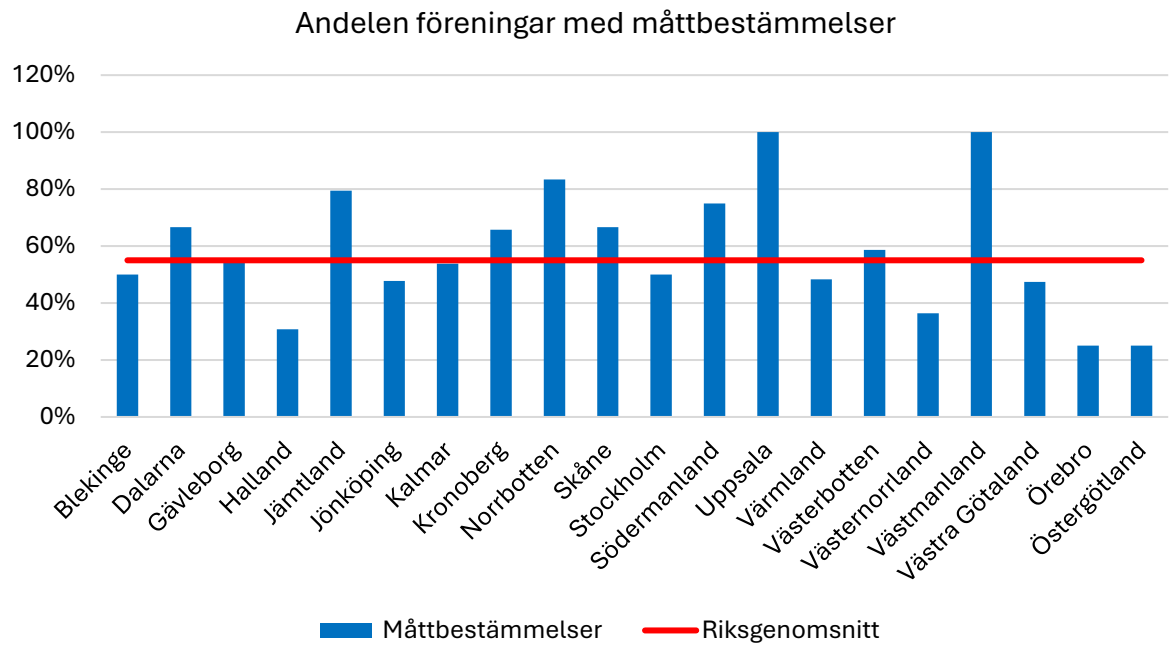

Figur 37: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om minimimått.

För att skydda fiskbestånden och säkerställa ett hållbart fiske införs fångstbegränsningar i många sjöar, älvar och kustvatten. Dessa regler innebär att det finns ett tak för hur många fiskar varje fiskare får ta upp per dag. Syftet är att förhindra överfiske och bevara balansen i ekosystemet. I 48 procent av föreningarna finns det regler om fångstbegränsningar i fråga om antal fiskar som får mångas (figur 38).

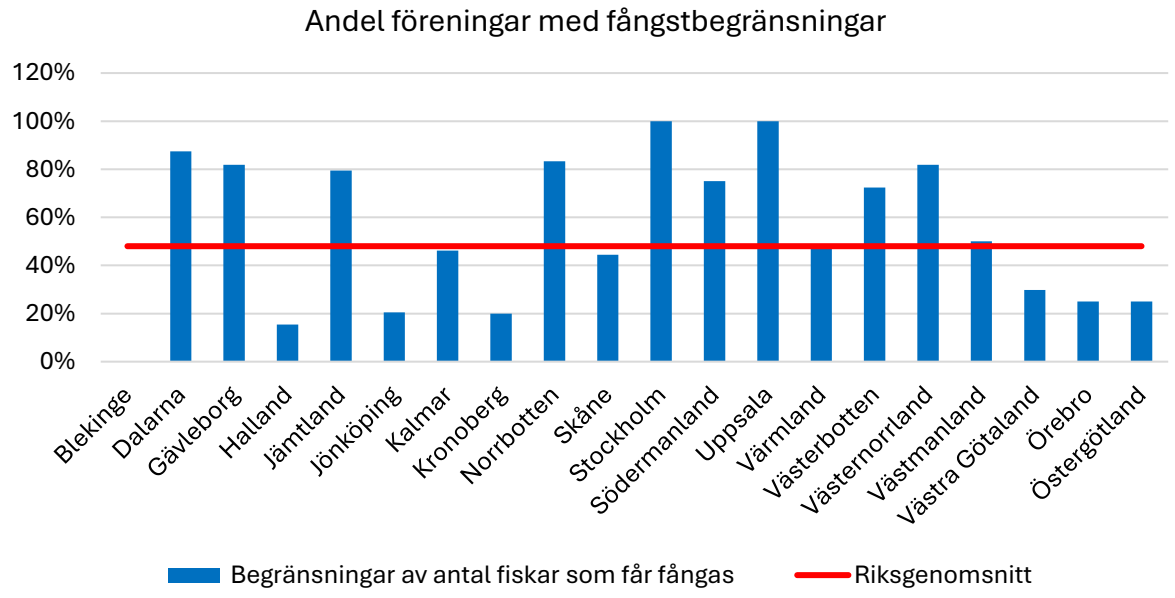

Figur 38: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om fångstbegränsning.

För att förstärka fiskbestånden ytterligare kan det vara betydelsefullt att begränsa vissa fiskemetoder. Detta görs i 62 procent av fiskevårdsområdena (figur 39).

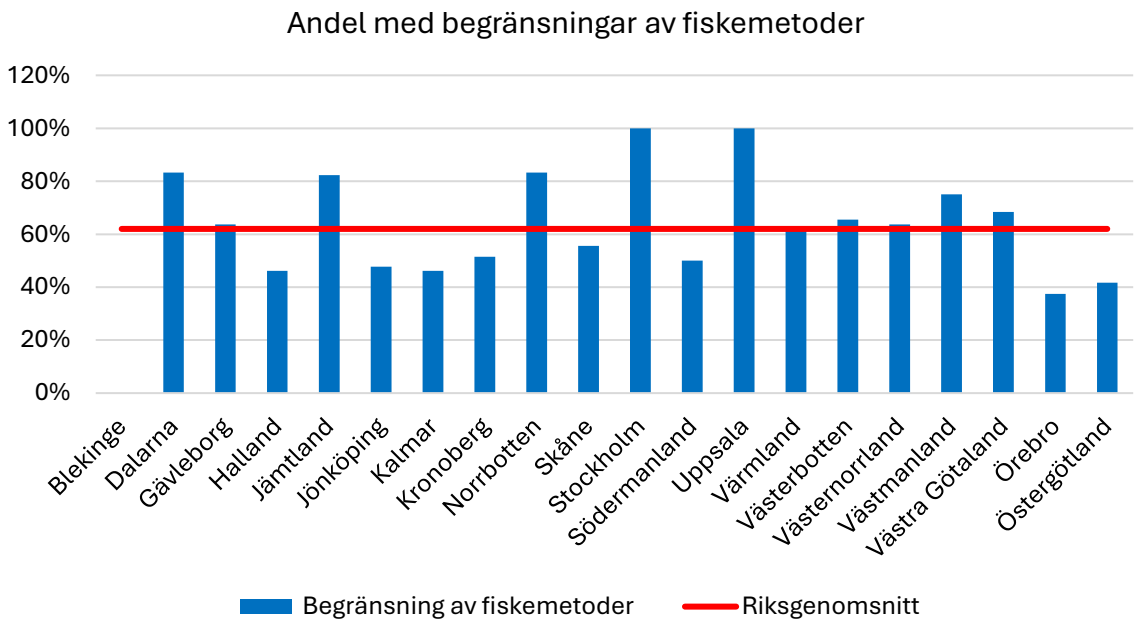

Figur 39: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om begränsning av fiskemetod.

Likaså hör det tätt samman med detta att förbjuda vissa typer av fiskeredskap, vilket görs i 45 procent av fiskevårdsområdena (figur 40).

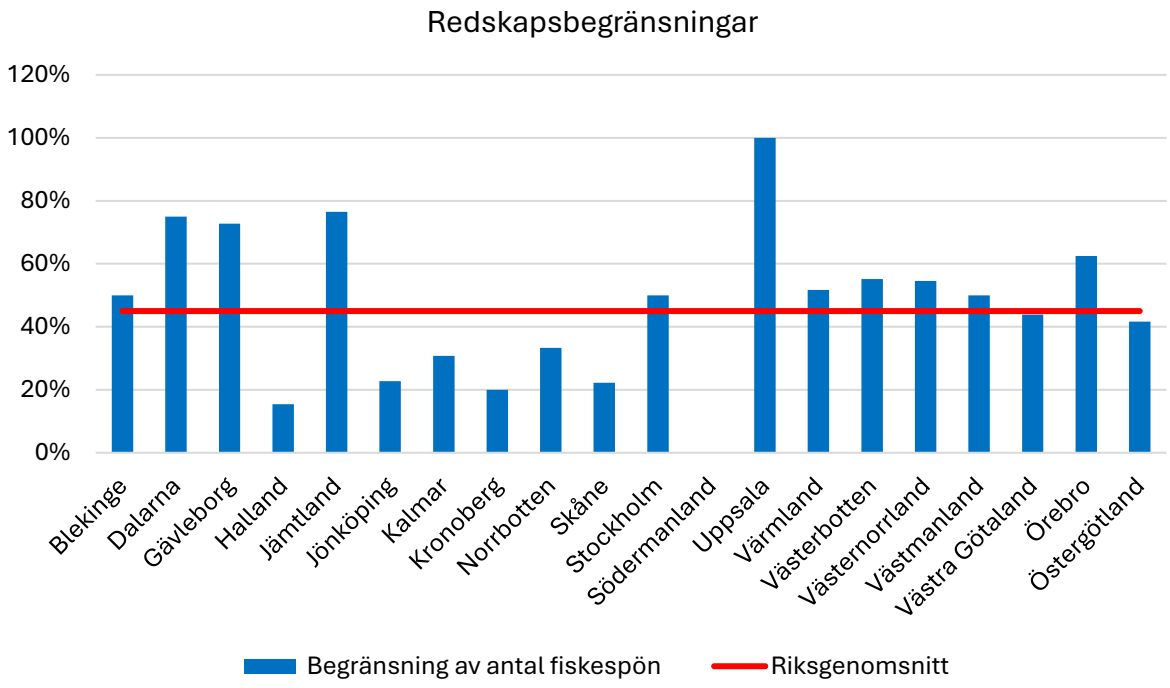

Figur 40: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om redskapsbegränsningar.

Även fredningstider kan vara viktiga. Fredningstider är perioder då det är förbjudet att fiska vissa arter av fisk. Syftet med dessa tider är att skydda fiskarna under deras lek – den period då de förökar sig – så att de kan fortplanta sig ostört och säkra framtida bestånd.

Under leken är fiskarna särskilt sårbara. De samlas i specifika områden och blir lättare att fånga, vilket riskerar att allvarligt skada hela populationer. Genom att införa fredningstider får fiskarna en chans att reproducera sig i fred, vilket är avgörande för ett hållbart fiske.

Denna typ av regler finns i 40 procent av fiskevårdsområdena (figur 41).

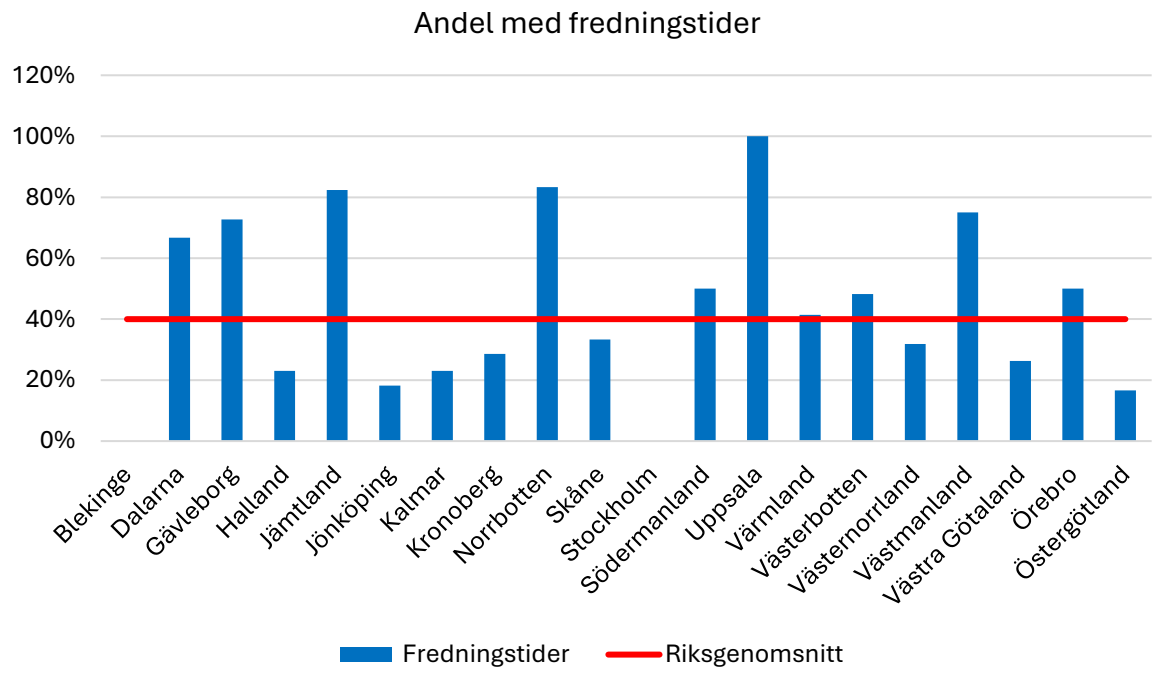

Figur 41: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om fredningstider.

Även fredningsområden kan vara en viktig komponent i fiskevården. Fredningsområden är särskilda vattenområden där fiske helt eller delvis är förbjudet under vissa tider – eller året runt. Syftet är att skydda fiskar i känsliga faser av deras livscykel, som under lek eller vandring, och att bevara viktiga livsmiljöer.

Varför finns fredningsområden?

Fredningsområden hjälper till att:

- Skydda fiskens lekområden så att den kan reproducera sig ostört.
- Bevara unika eller hotade arter.
- Säkerställa att fisk som vandrar mellan hav och sötvatten (som lax och havsöring) kan ta sig till sina lekplatser.
- Värna känsliga ekosystem i sjöar, älvar, åar och längs kusten.

I 24 procent av fiskevårdsområdena finns det fredningsområden (figur 42). Detta resultat skiljer sig från en undersökning gjord av SLU år 2016 där man via en enkätundersökning riktad till fiskerättsägare visat att de i 52,3 procent fallen hade någon form av fredningsområde i sitt eller sina vatten. Användingen av fredningsområden var oberoende av sjöarnas storlek eller geografiska placering (Sandström m fl, 2016).

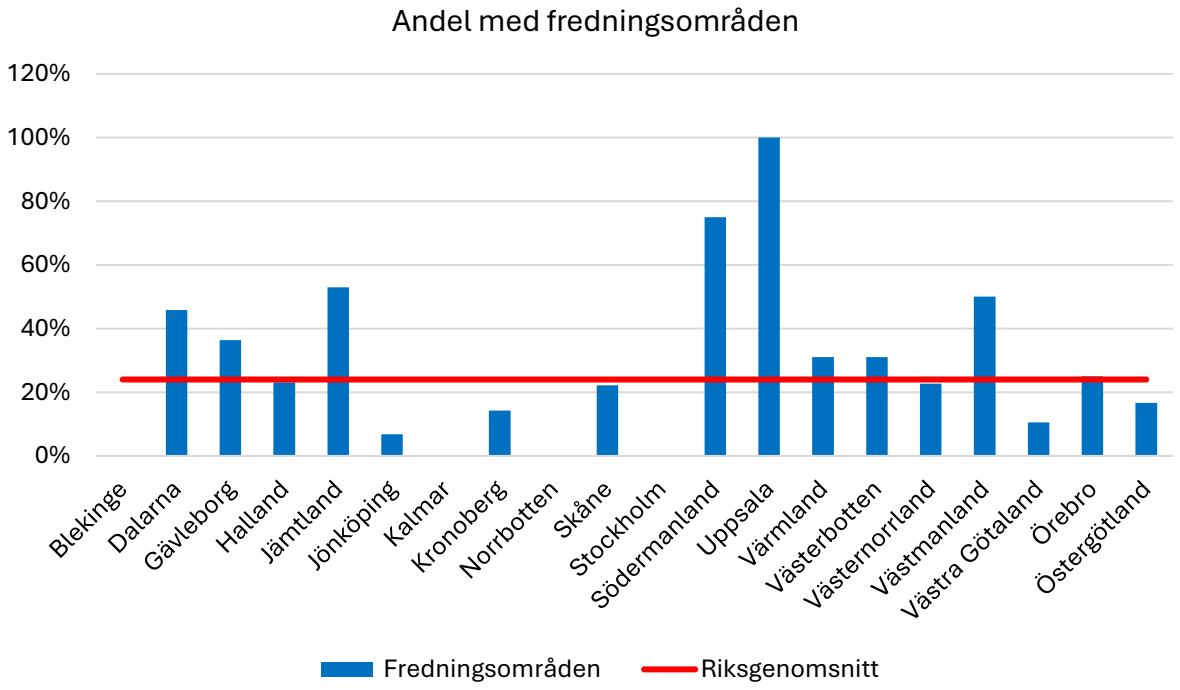

Figur 42: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om fredningsområden.

En annan regel som blivit viktigare med tiden, inte minst på grund av de allt mer uppluckrade smittskyddsreglerna som inte minst införts av Jordbruksverket är krav på desinficering av fiskeredskap.

När man fiskar i olika sjöar, älvar eller havsområden är det viktigt att desinficera sina fiskeredskap. Syftet är att förhindra spridning av sjukdomar, parasiter och invasiva arter mellan olika vatten. Smittor kan spridas både via fisk, vatten och genom redskap – som håvar, båtar, stövlar och fiskeutrustning.

Sjukdomar som BKD, kräftpest, gyrodactylus (laxparasiter) och olika vattenlevande mikroorganismer kan orsaka allvarliga skador på fiskbestånd och ekosystem. De kan spridas om du flyttar fuktiga redskap från ett vatten till ett annat utan rengöring.

Många tror att frysning är ett bra sätt att desinficera fiskeredskap, men frysningen hjälper bara mot vissa sjukdomar såsom kräftpest. Den hjälper inte mot sjukdomar, som den i många fiskodlingar, frekvent förekommande bakteriella njurinflammationen (BKD). Därför är desinficering viktigt, inte minst om man hyser skyddsvärda eller känsliga bestånd. Hittills har denna typ av regler införts i sju procent av fiskevårdsområdena (figur 43).

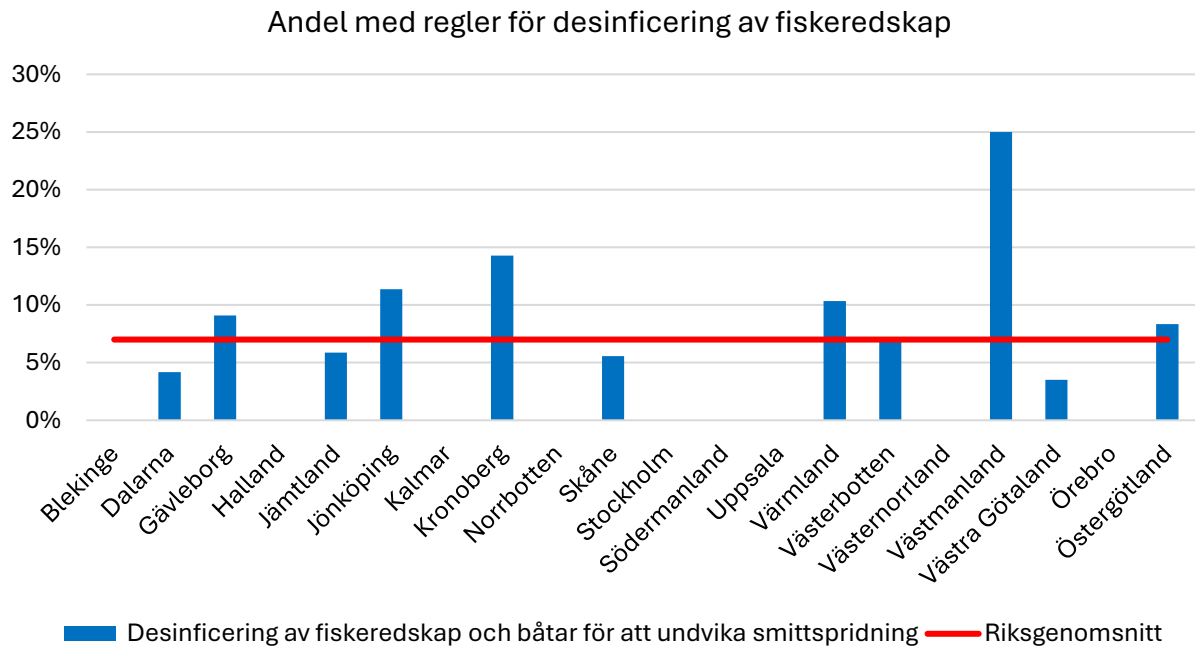

Figur 43: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om desinficering av fiskeredskap för att hindra smittspridning.

I vissa föreningar har man valt att förbjuda hjälpmedel såsom båtar och andra flytetyg (13 procent, figur 44) samt ekolod (2 procent, figur 45). Till andra flytetyg hör t ex flytringar.

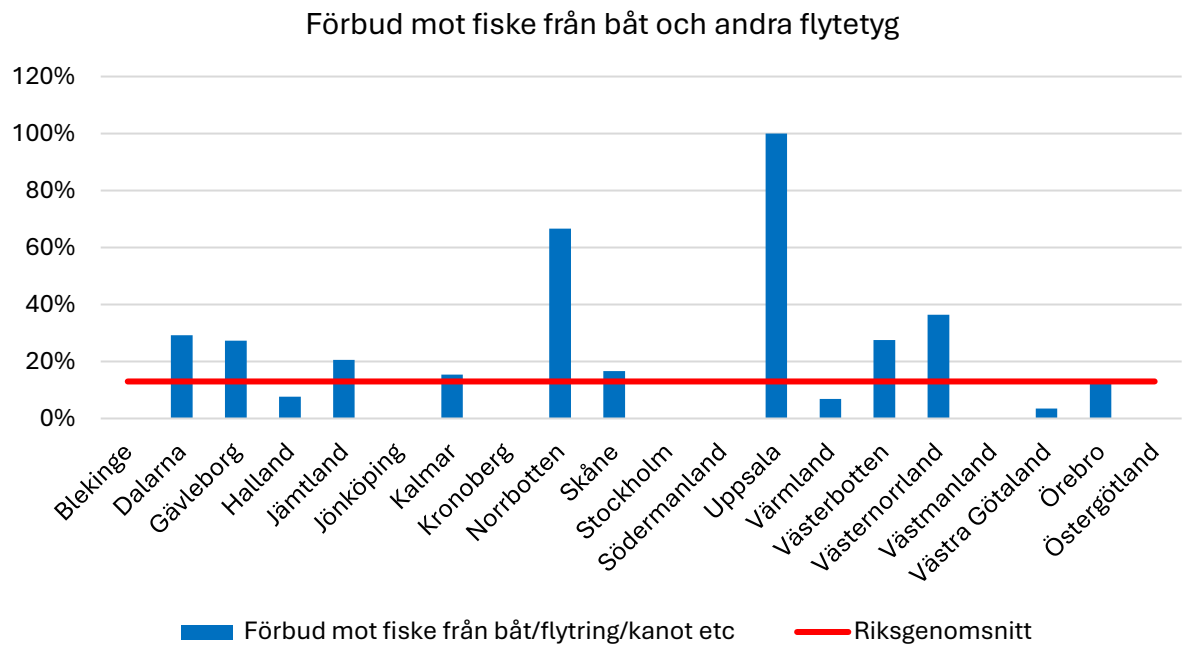

Figur 44: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om förbud mot fiske från båt eller andra flytetyg.

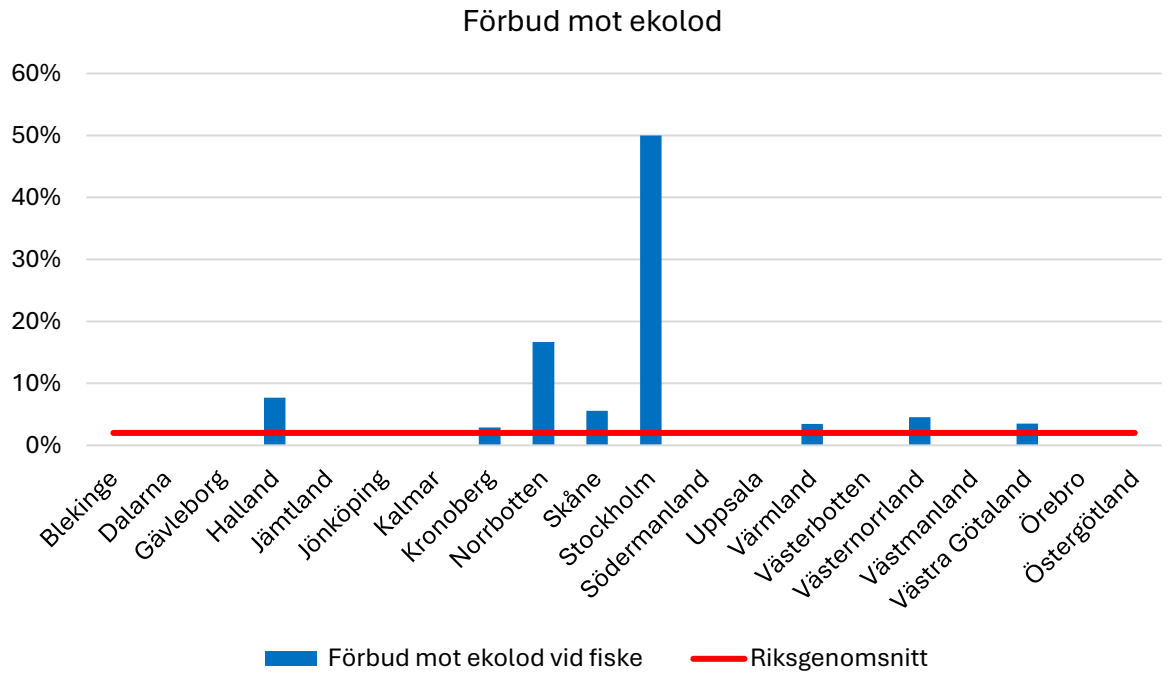

Figur 45: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om förbud att använda ekolod.

Anledningen till att ekolod ibland är förbjudet vid fiske handlar främst om att skydda fisken och skapa ett rättvist fiske. Under lekperioden är många fiskarter särskilt sårbara, och med hjälp av ekolod kan fiskare enkelt lokalisera stim av lekande fiskar som annars skulle vara svåra att upptäcka. Detta ökar risken för att stora mängder fisk fångas just när de är som mest känsliga.

Ekolod ger dessutom fiskaren en betydande fördel, vilket minskar fiskens chans att undkomma och kan leda till överfiske – särskilt i mindre vatten med känsliga bestånd. I vissa områden används förbudet också för att skydda hotade arter. Genom att begränsa användningen av ekolod minskar risken för att dessa arter störs eller fångas av misstag.

Slutligen handlar det också om att bevara fiskets upplevelse. I vissa sportfiskeområden vill man värna det traditionella fisket, där fiskaren får lita på sin egen kunskap, tålamod och erfarenhet snarare än teknisk utrustning.

Nästan tio procent har angett att de har andra fiskeregler än övrigt angivna(figur 46). Till dessa hör exempelvis förbud mot olika typer av beten såsom ”powerbait”, förbud mot förbränningsmotorer, regler för maskstorlek vid nätfiske samt regler om fredade arter som ska återutsättas (t ex lax).

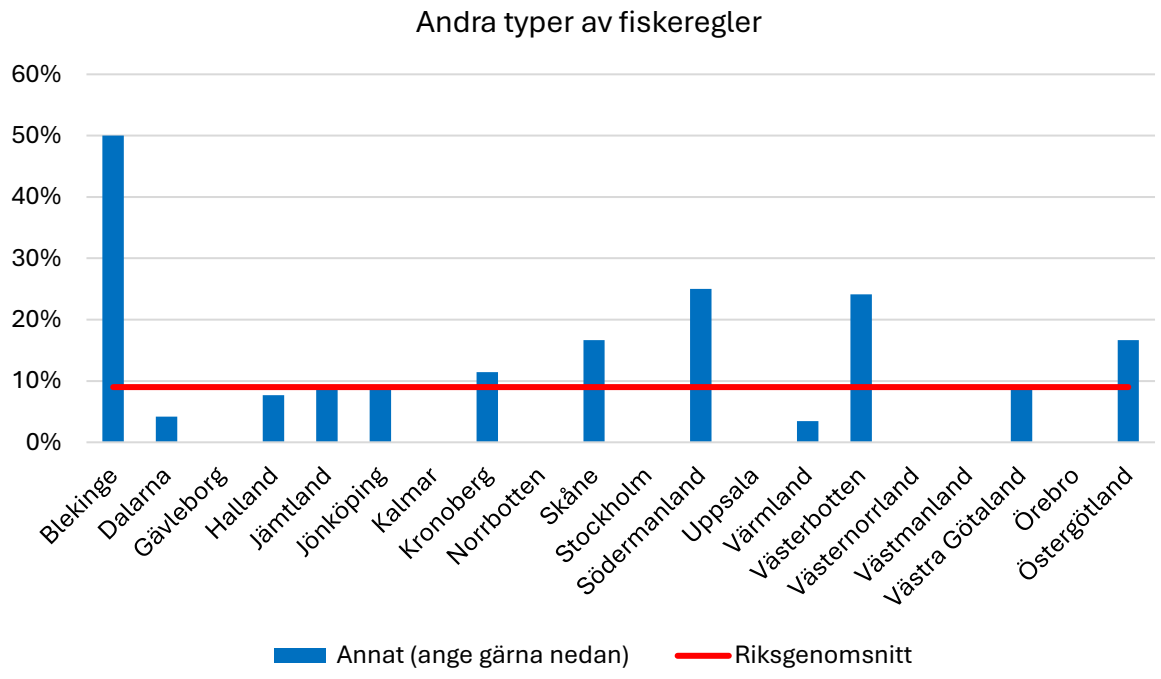

Figur 46: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om andra fiskeregler.

Förbud mot särskilda metoder

Av 368 svarande föreningar angav 144 föreningar (39 %) att de sakande förbud mot fiske med angivna metoder. Dessa metoder var:

- Nät
- Mjärde
- Sax
- Ståndkrok
- Ryssja
- Maskmete
- Trolling

En förening hade angett svarsalternativet att nej, några sådana förbud finns inte trots att de angett andra alternativ. Detta rensades bort då det var uppenbart oriktigt. Dock fördelade sig föreningarna som saknar förbud mot något av ovanstående redskap/metoder geografiskt över hela landet (figur 47).

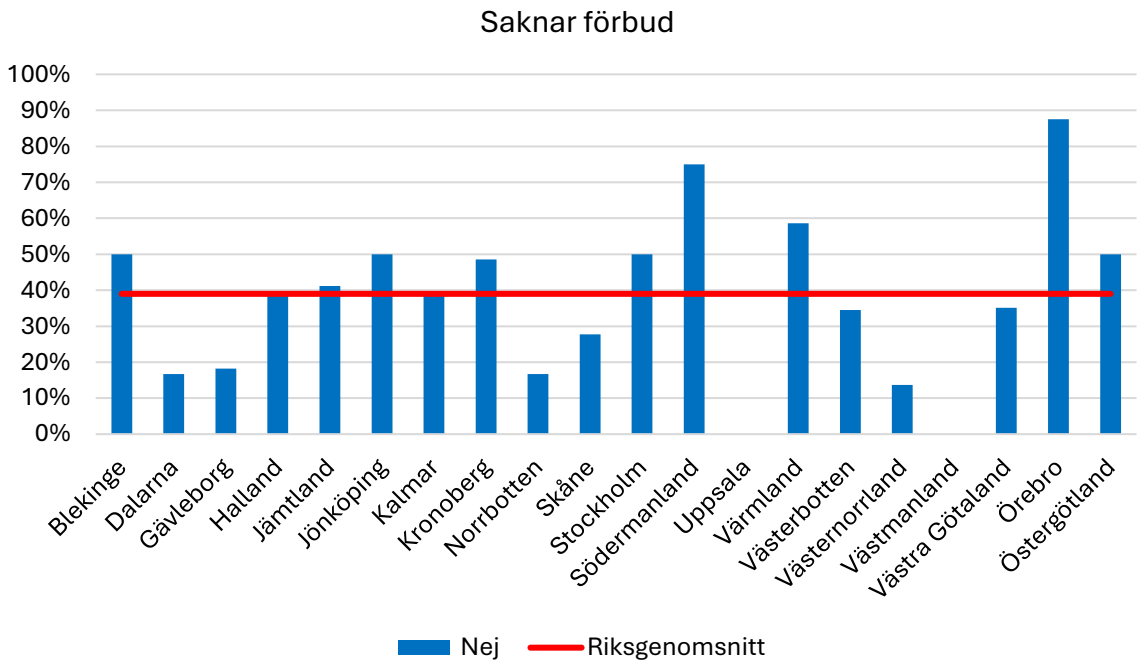

Figur 47: Geografisk fördelning av de fiskevårdsområdesföreningar som saknar förbud mot sax, mjärde, nät, ståndkrok, ryssjor, maskmete eller trolling.

Inom fritidsfisket är nätfiske ofta förbjudet – och det är en regel som finns av flera viktiga skäl. Till skillnad från handredskap som spö eller mete är nät ett passivt och icke-selektivt redskap som kan fånga stora mängder fisk på kort tid, ibland även oavsiktligt fånga fel arter eller fiskar som är för små eller skyddade. I 43 procent av fiskevårdsområdena finns regler mot nätfiske (figur 48).

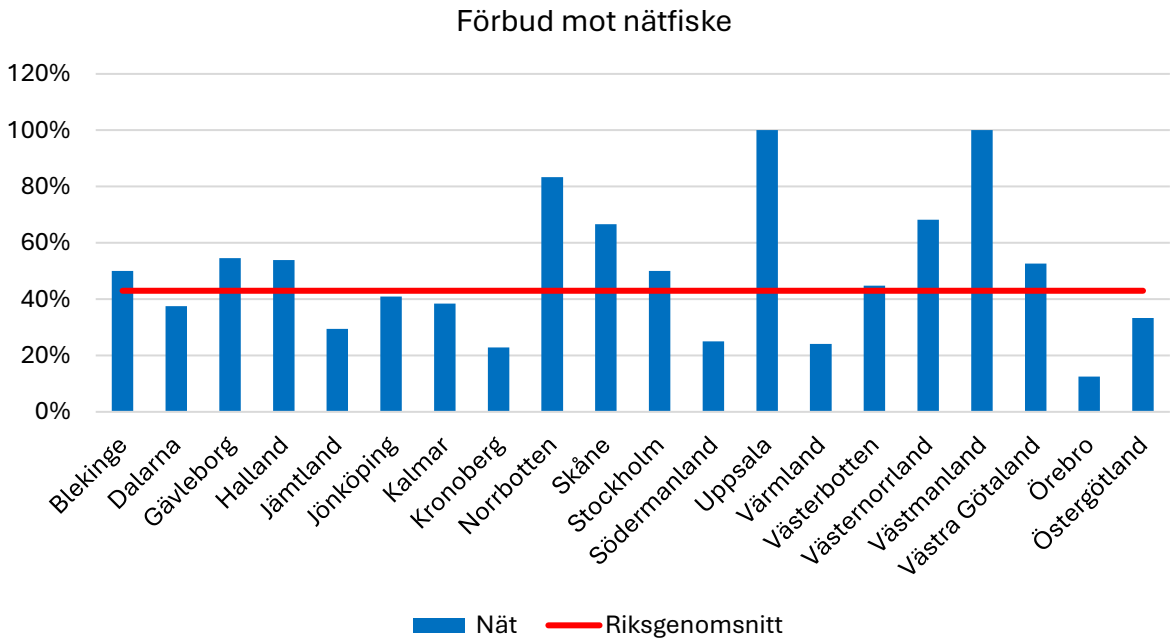

Figur 48: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om förbud mot nätfiske.

Förbjud mot mjärde, som är ett mängdfångande men selektivt redskap finns i 24 procent av fiskevårdsområdena (figur 49). Fiske med mjärde – en burliknande fångstanordning – är en traditionell metod som används för att fånga fisk eller kräftor. Men i vissa vatten är mjärdfiske förbjudet eller begränsat. Det kan kännas oväntat, särskilt eftersom mjärden ofta uppfattas som en skonsam metod. Men det finns goda skäl till att förbud kan införas.

Mjärdar fångar passivt – dygnet runt – och riskerar att fånga mer än vad fiskaren själv hinner ta hand om. I vatten där fiskbestånden är känsliga, eller där hotade arter förekommer, kan mjärdfiske leda till oavsiktlig fångst av fel arter, små exemplar eller djur som ska skyddas. Även kräftpest kan spridas mellan vatten om utrustning inte rengörs noggrant.

Till skillnad från handredskap som används direkt av fiskaren är mjärdar svårare att övervaka. De kan ligga kvar länge i vattnet utan tillsyn, vilket ökar risken för spökfiske – när fisk fastnar och dör i övergivna redskap. Dessutom är det svårt för tillsynsmyndigheter att kontrollera vem som lagt ut mjärdar om de inte är tydligt märkta, vilket gör det svårare att upprätthålla regler.

Förbud mot mjärde i vissa områden syftar också till att bevara rättvisan mellan fiskare. Fiske med burar kan vara mycket effektivt och skapa obalans, särskilt i mindre vatten där varje fångst gör större påverkan. Genom att begränsa användningen skyddas både fiskbestånd och fiskemöjligheter för fler.

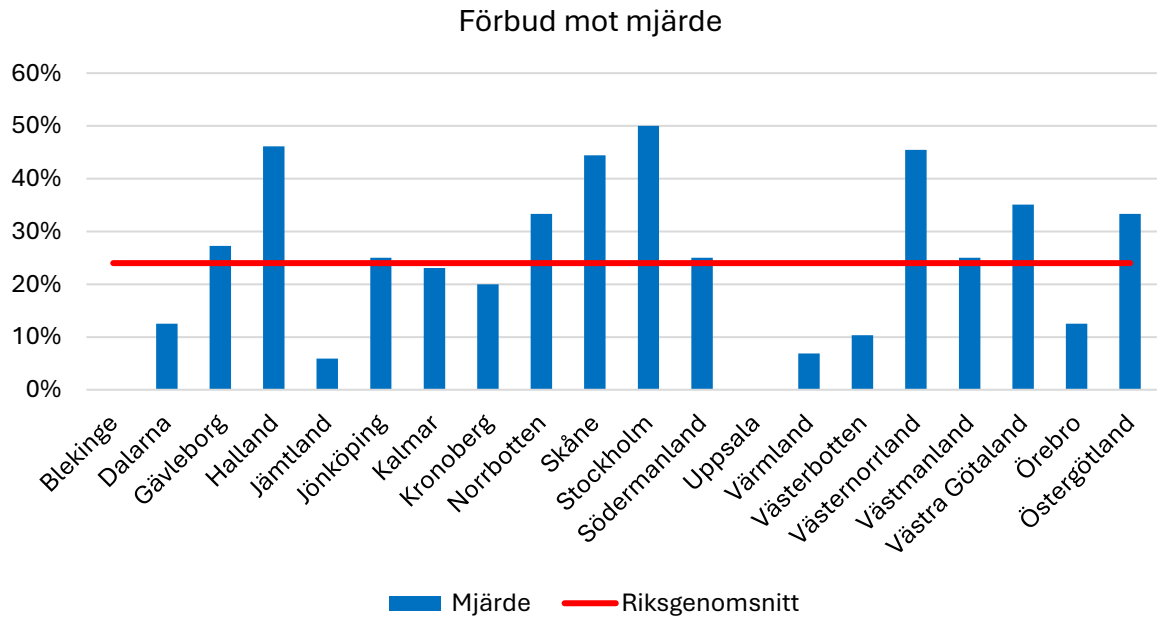

Figur 49: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om förbud mot fiske med mjärde.

Förbud mot sax, t ex gäddsax, finns i 38 procent av fiskevårdsområdena (figur 50). Anledningen till förbud mot gäddsax kan vara att den inte selekterar på storlek och inte heller alltid på art. Utan fisk i fel storlek kan fångas. Dessutom är det inte ovanligt att gäddsaxen skadar fisken istället för att fånga den. Små gäddor kan få ”näbben” sönderslagen av en sax och stora gäddor kan klara av att bryta sönder dem.

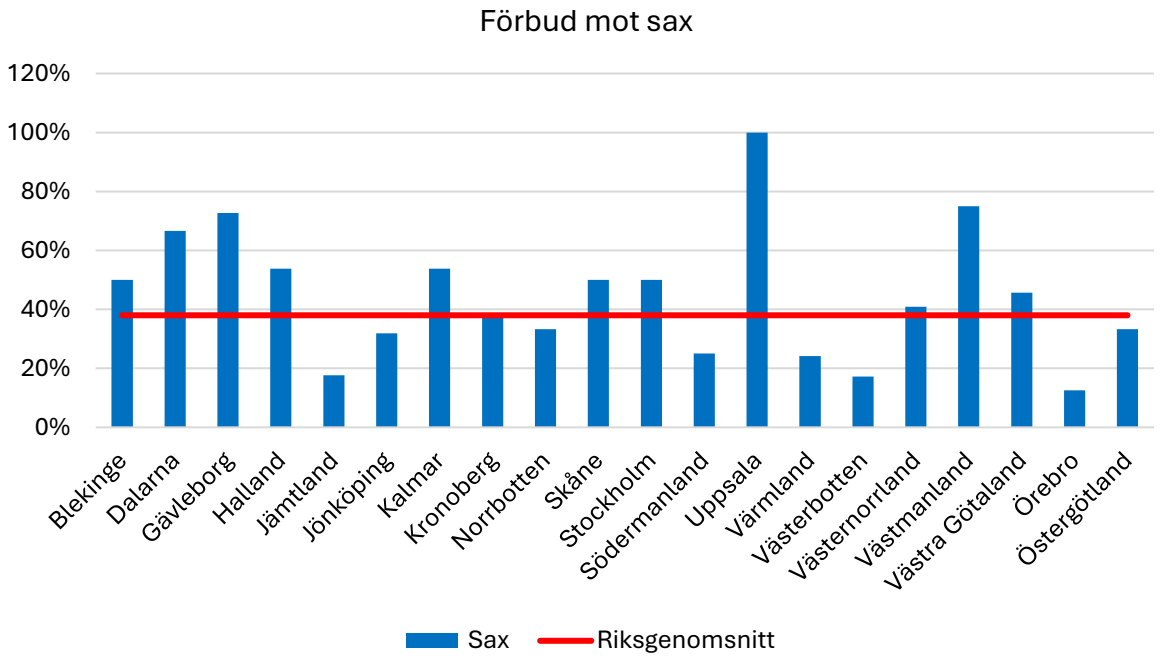

Figur 50: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om förbud mot fiske med sax.

I 26 procent av fiskevårdsområdena finns förbud mot ståndkroksfiske (figur 51). Motiveringen till förbuden kan vara att ståndkroken är ett passivt redskap som lämnas utan tillsyn. Det innebär att en fisk som fastnar kan sitta krokad i timmar, ibland hela dagar, vilket orsakar onödigt lidande och stress. I vissa fall skadas fisken så svårt att den inte kan överleva även om den släpps tillbaka.

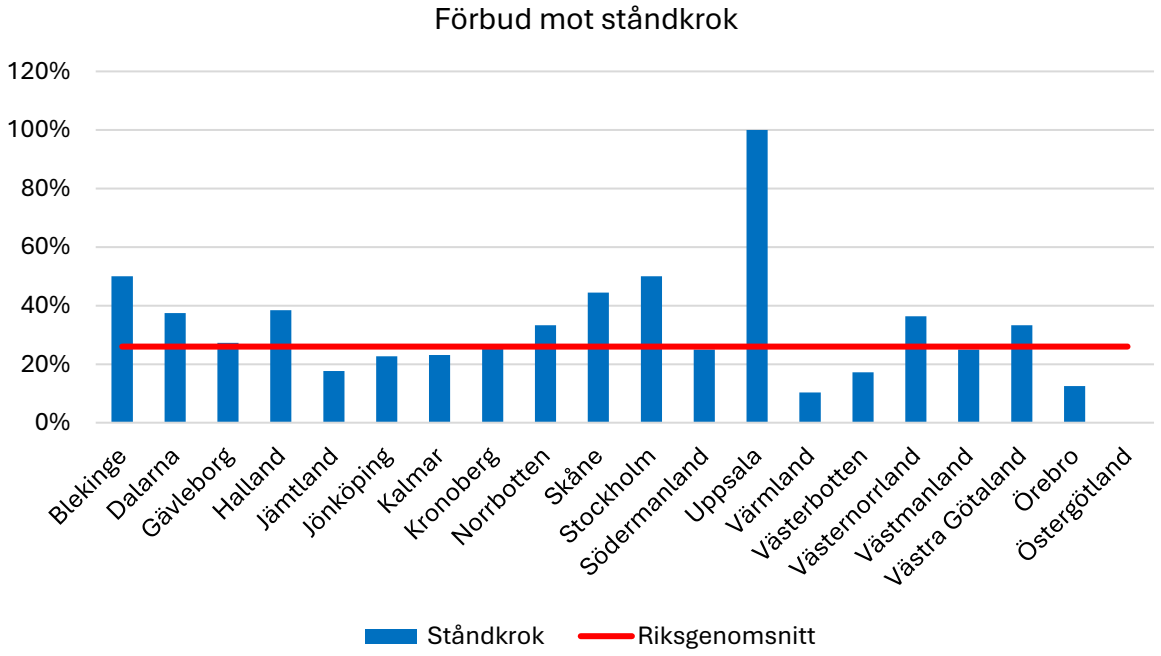

Figur 51: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om förbud mot fiske med ståndkrok.

Förbud mot ryssja förekommer i 28 procent av fiskevårdsområdena(figur 52). Motiveringen till förbudet kan vara att en ryssja kan fånga stora mängder fisk på kort tid, även när fiskaren inte är närvarande. I mindre sjöar, kustvikar eller känsliga vattendrag kan detta snabbt påverka bestånden negativt. Förbudet finns för att skydda fiskpopulationerna och minska risken för överfiske. Ryssjor är, precis som t ex mjärdar, selektiva och den fisk man inte önskar eller får fånga kan återutsättas.

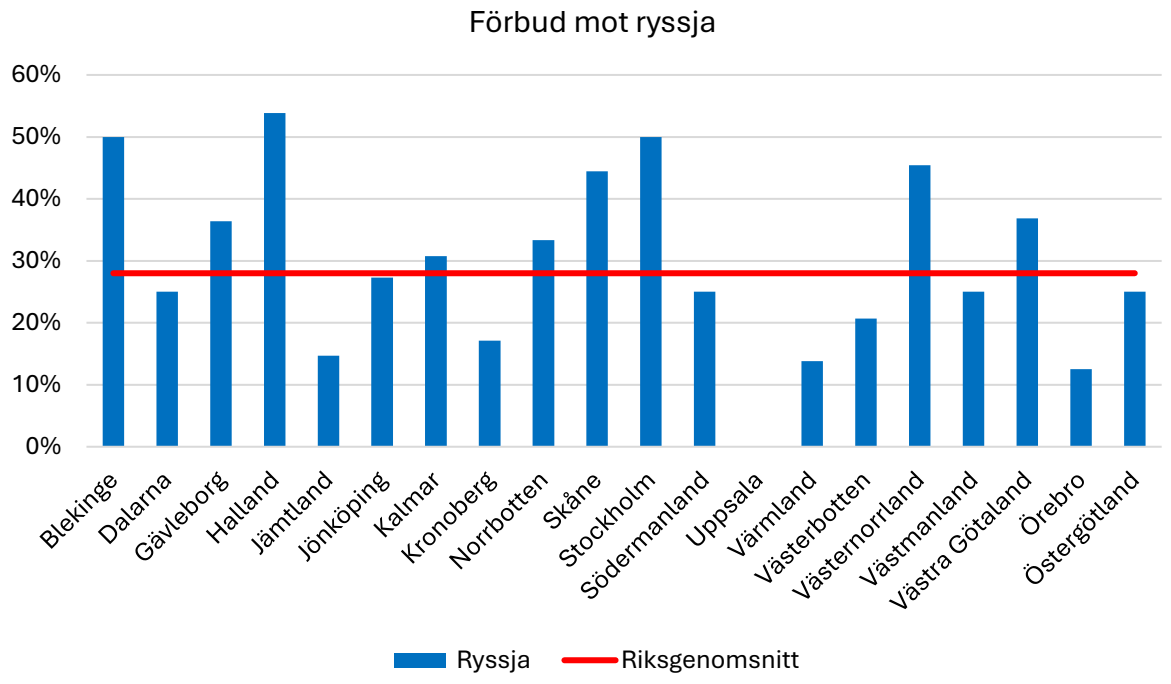

Figur 52: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om förbud mot fiske med ryssja.

I sex procent av föreningarna finns det förbud mot mete med mask (figur 53). Detta förbud kan införas t ex för att öka möjligheten till återutsättning av fisk som är undermålig eller på annat sätt förbjuden att fånga. Denna typ av förbud är inte ovanliga i strömmande vatten med flugfiske där flugfiskefångad fisk lättare kan återutsättas än fisk fångad med mask, där masken gör att kroken oftare sitter djupare i fiskens svalg. I vatten där catch and release är viktigt, eller där hotade och skyddade arter finns, vill man därför undvika metoder som riskerar fiskens överlevnad.

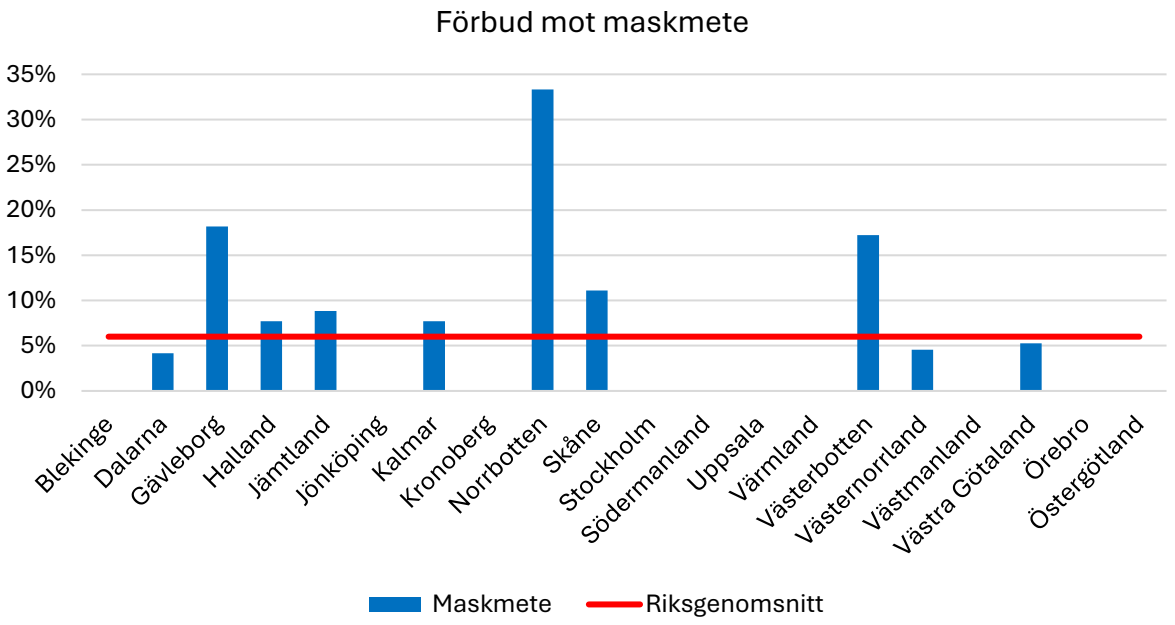

Figur 53: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om förbud mot maskmete.

I tio procent av fiskevårdsområdena är trolling förbjudet (figur 54). Motiveringen till detta kan t ex vara att trolling gör det möjligt att täcka stora områden snabbt och att fiska med flera spön samtidigt. Det ökar risken för att fiska ut lokala bestånd, särskilt i mindre sjöar eller vattendrag där vissa arter är sårbara eller har begränsad reproduktion. Genom att förbjuda trolling i sådana vatten skyddar man både fisken och ekosystemet.

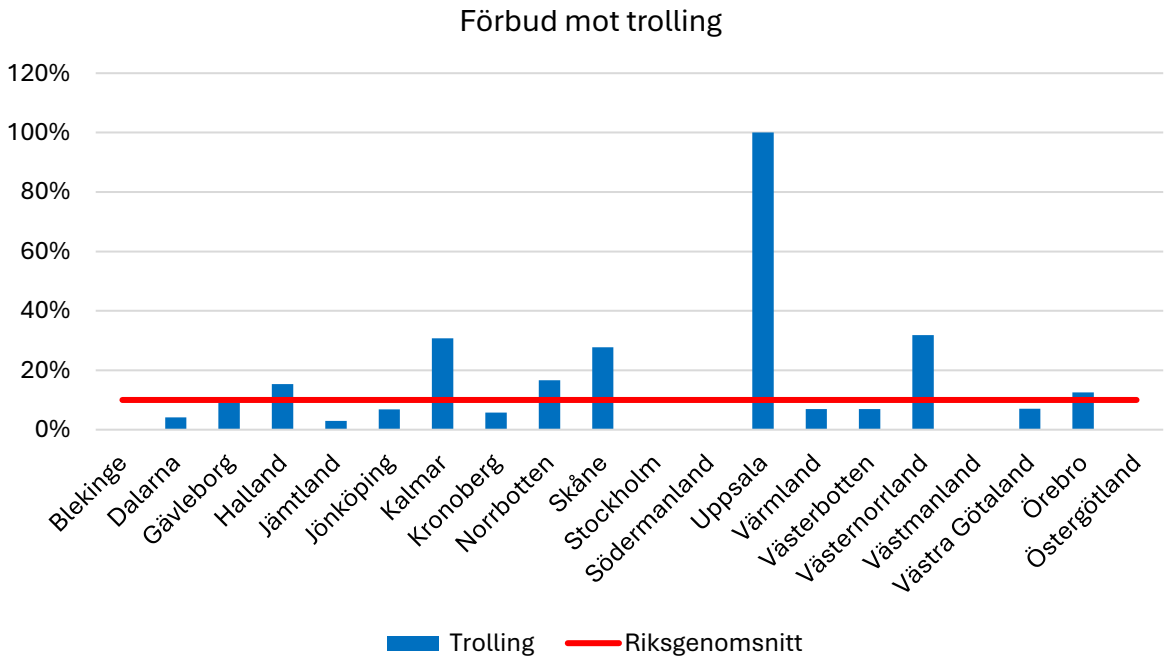

Figur 54: Andel av fiskevårdsområdesföreningarna som har bestämmelser om förbud mot trollingfiske.

Ekonomi

Omsättning

Totalt har 368 föreningar har svarat på frågan om hur stor omsättning de har från upplåtelser av fiske. Av dessa har sedan 13 föreningar angett att de inte vet eller avgett svar som inte kan tolkas (se tabell 5. Detta kan bero av att de kan t ex ha angett att man ingår i ett gemensamt fiskekort med andra. Detta gör att totalt ingår 255 föreningar i resultatet.

Tabell 5: Antalet föreningar per län som sorterats bort p.g.a. att svaren inte kunnat tolkas.

Län	Antal
Dalarna	1
Halland	1
Jönköping	4
Södermanland	1
Västra Götaland	6
Totalsumma	13

Vissa svar består av ett spann, t ex 10-15 000 kr. I behandlingen av dessa data har då det övre värdet använts, d v s 15 000 kr.

Omsättningen fiskevårdsområdena varierar kraftigt. I undersökningen spände sig omsättningen från 0 kronor till 2 200 000 kronor. Totalt i undersökningen omsatte de 255 fiskevårdsområdesföreningarna 28 185 663 kr, vilket ger ett medel om 79 396 kr.

Högst medelomsättning hade fiskevårdsområdesföreningarna i Dalarna med 201 088 kr (om Uppsala län räknas bort där enbart en förening med hög omsättning besvarat enkäten) och lägst hade föreningarna i Kalmar med 4 450 kronor (figur 55). I Tengelins (1997) undersökning toppade Uppsala län medelomsättningen följt av Dalarna, Gävleborg, Kalmar och Jämtland. Idag har Västerbotten ersatt Kalmar bland de fem län med högst medelomsättning.

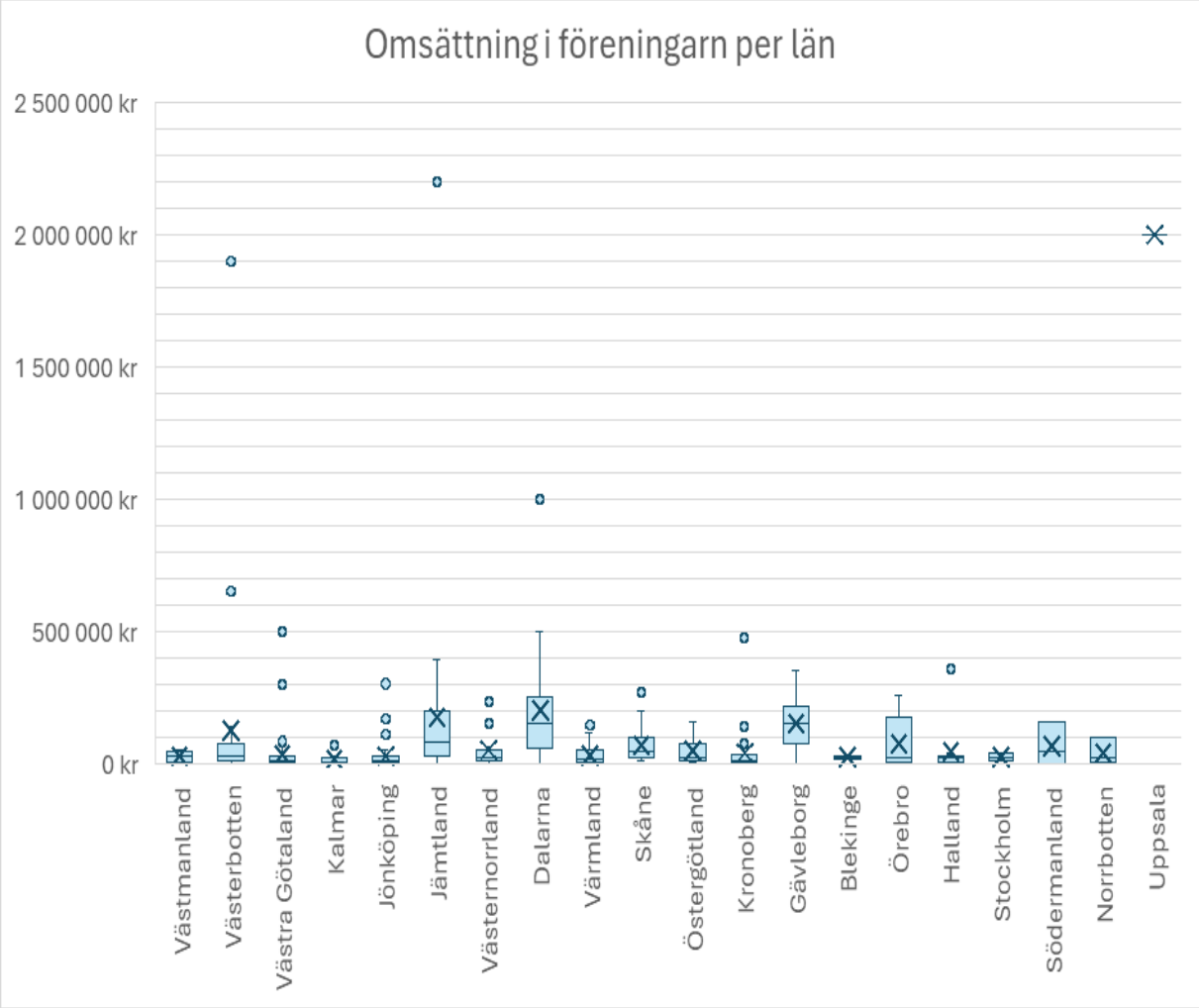

Figur 55: Omsättning i fiskevårdsområdesföreningarna per län. Linjen i boxen anger medianvärde och krysset medelvärde. Punkter anger extremvärden. Den mittersta delen av diagrammet, som sträcker sig från den nedre kvartilen till den övre kvartilen. ”Lådan” innehåller 50% av datan.

Om man utgår från en medelomsättning i Sveriges fiskevårdsområdesföreningar om 79 396 kr och extrapolerar detta med de 1 973 fiskevårdsområdesföreningarna som levererades från länsstyrelserna så omsätter fiskevårdsområdesföreningarna i Sverige ungefär 156 648 308 kr.

Utdelning till fiskerättsägarna

Av de 368 föreningar som besvarat frågan om utdelning skett till fiskerättsägarna under året svarade 352 att så inte skett och enbart 16 föreningar hade delat ut pengar till föreningens medlemmar. Detta ger att 95,7 procent av föreningarna i Sverige inte delar ut överskott till föreningens medlemmar (figur 56). Detta värde är stabilt över tid, och kan möjligtvis ökat en aning, då Tengelins (1997) undersökning visade att 94 procent av fiskevårdsområdesföreningarna inte delade ut överskott.

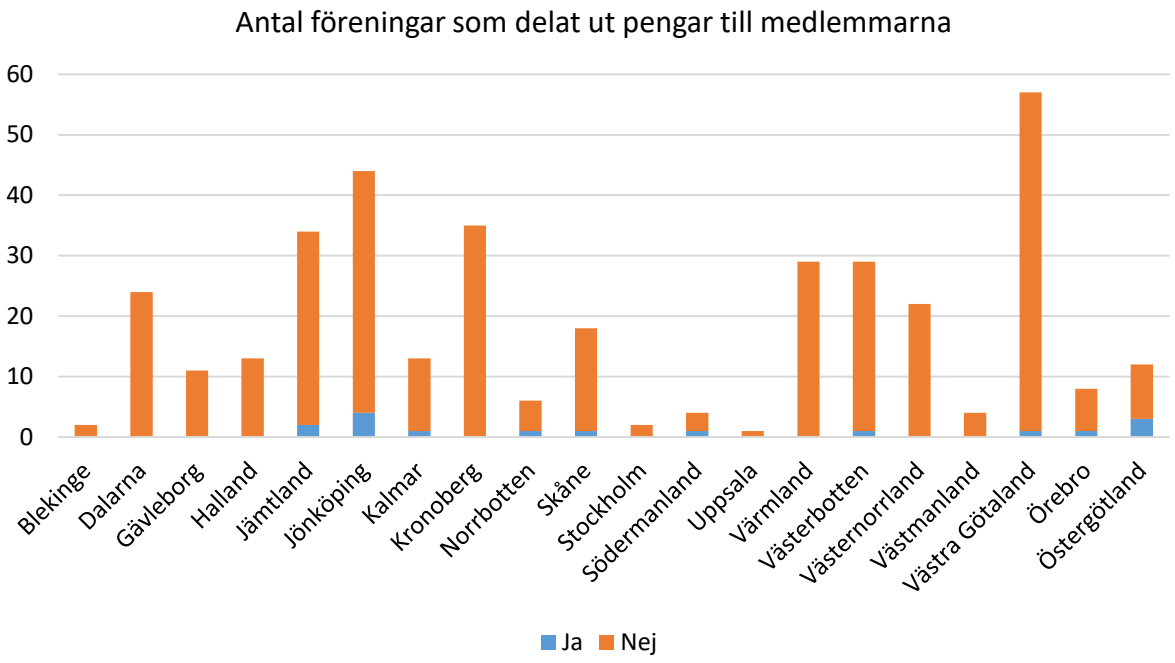

Figur 56: Antal föreningar per län som delar ut, respektive inte delar ut överskott till medlemmarna.

Ekonomi för fiskevård

368 föreningar har besvarat frågan om hur stor andel av omsättningen föreningen använder för fiskevårdsarbete. Av dessa lade 105 föreningar inga pengar alls på fiskevårds, 118 föreningar lade upp till 25 procent av sin omsättningen på fiskevård, 38 föreningar lade 25-50 procent, 22 föreningar lade 50-75 procent och 36 procent mer än 75 procent av omsättningen. Hela 49 föreningar bedrev ingen särskild fiskevård, vilket även motsvarar antalet föreningar som svarat detsamma i avsnittet om fiskevårdsåtgärder (figur 57.) Hur fördelningen ser ut på länen återfinns i figur 58.

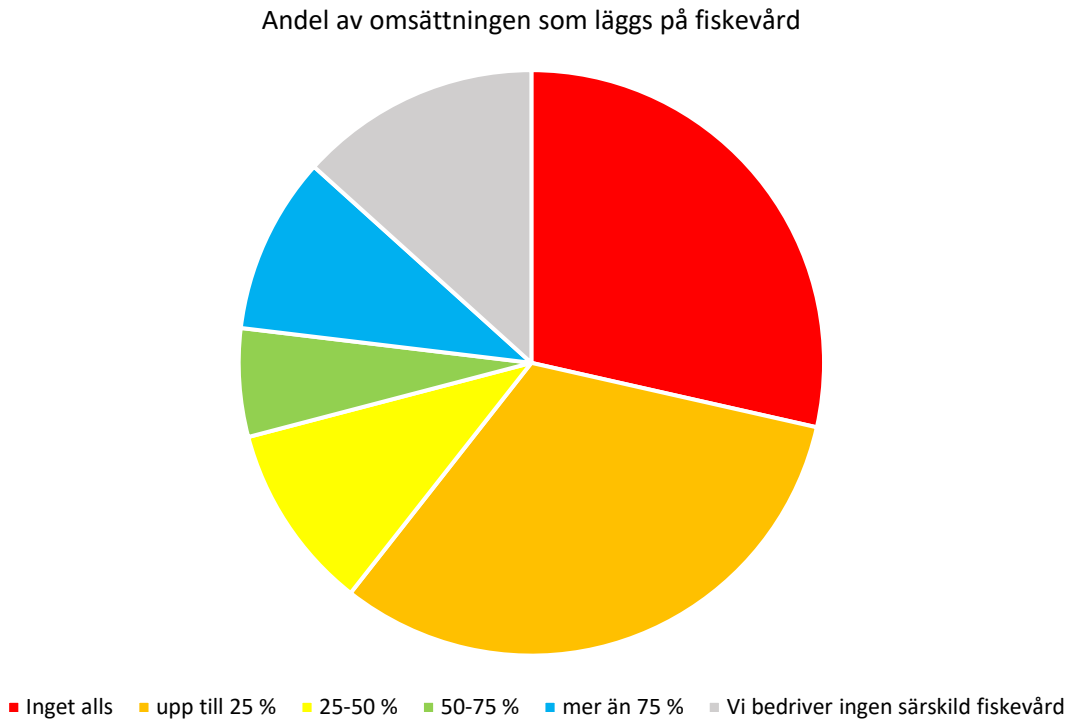

Figur 57: Andelen av fiskevårdsföreningarna som lägger andel av sin omsättning på annan fiskevård än utplanteringar av fisk.

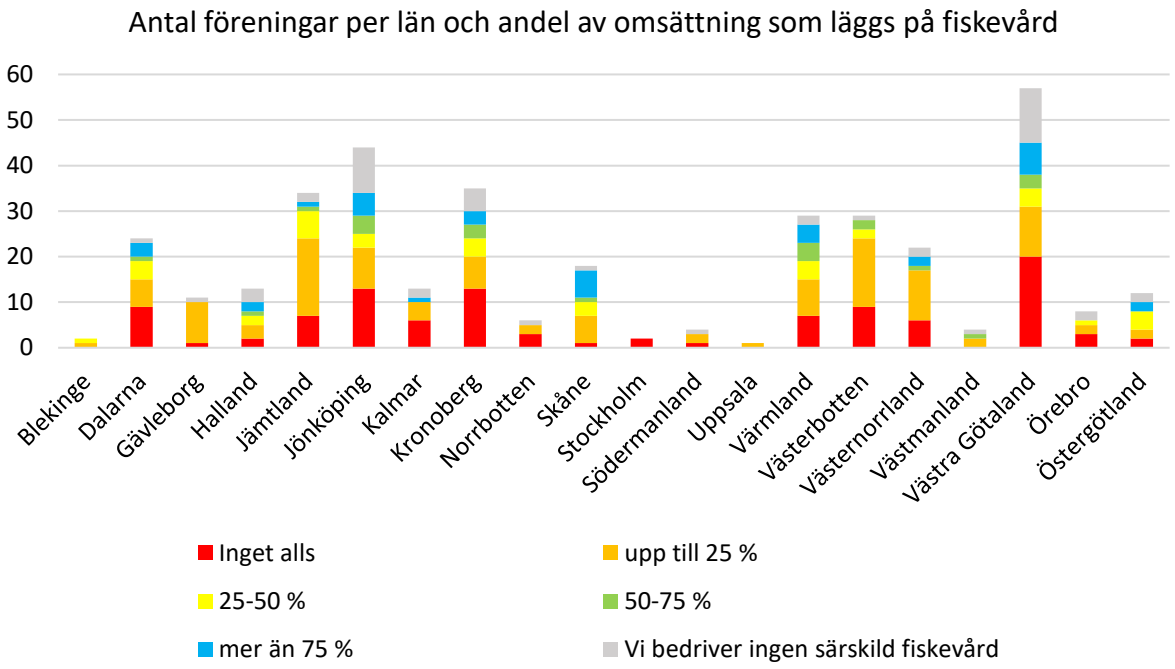

Figur 58: Antalet av fiskevårdsföreningarna som lägger andel av sin omsättning på annan fiskevård än utplanteringar av fisk.

Fiskevårdsbidrag

Fiskevårdsbidrag är bidrag som tilldelas länsstyrelserna från Havs- och vattenmyndigheten och som kan delas ut för olika fiskevårdsprojekt. I undersökningen har 368 föreningar svarat på frågan om de har sökt fiskevårdsbidrag från länsstyrelsen. Av dessa har 9,5 procent sökt bidrag under året (figur 59).

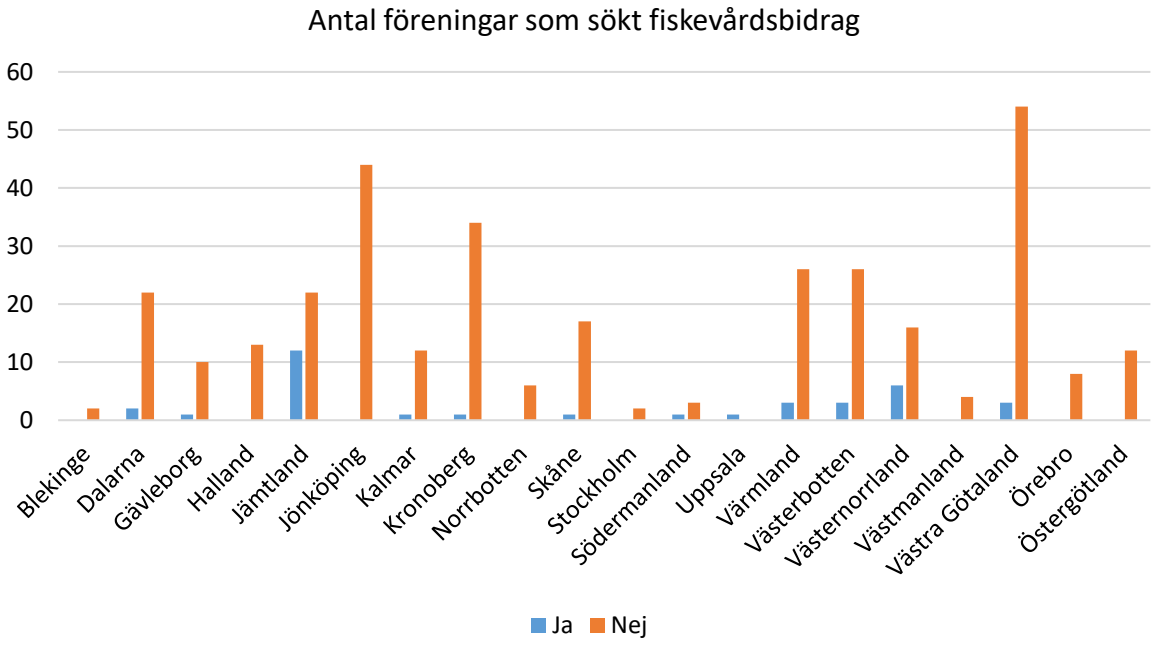

Figur 59: Antal fiskevårdsområdesföreningar per län som sökt fiskevårdsbidrag från länsstyrelsen.

Yrkesfiske

368 föreningar angav svar på frågan om yrkesfiske förekom i deras område. I tio av dessa (2,7 %) fiskevårdsområden förekom yrkesfiske. Hälften av yrkesfiskarna var medlemmar i föreningen och andra hälften var arrendatorer (figur 60). I Tengelins (1997) undersökning förekom yrkesmässigt fiske (yrkesfiske och binäringsfiske) i fem procent av föreningarna. I fem procent av föreningarna var det medlemmar som bedrev fisket och i tre procent arrendatorer. Det yrkesmässiga fisket har således nästan halverats sedan åren 1994-1996.

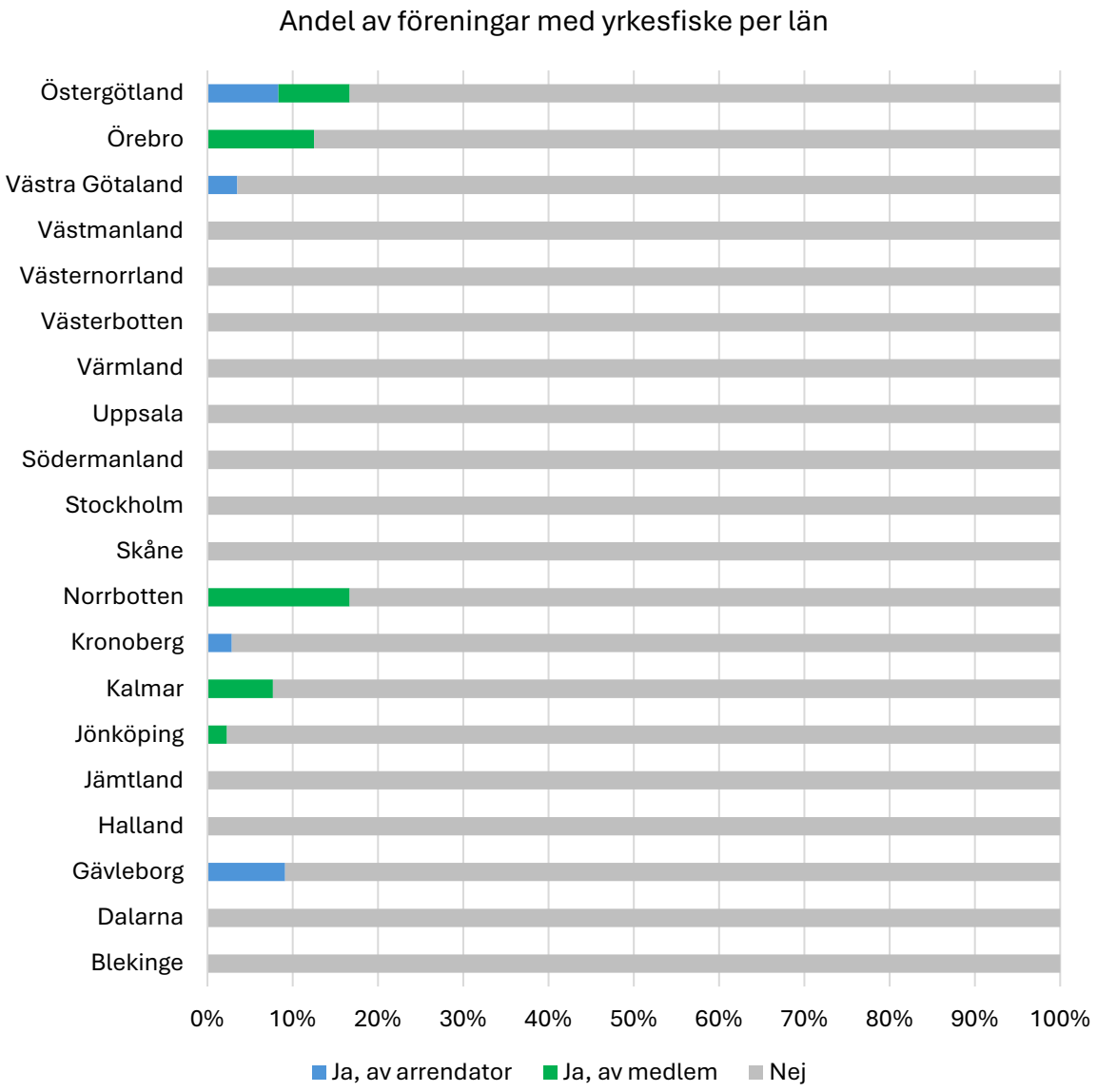

Figur 60: Förekomst av yrkesfiske i andel av svarande fiskevårdsområdesföreningar per län.

På frågan hur man ställde sig svarade 367 föreningar, varav nio föreningar som har yrkesfiske på sina vatten. 358 föreningar återstår som inte har yrkesfiske och av dem var 300 negativa till att yrkesfiske etablerar (84 procent) sig på föreningens vatten och 58 positiva (16 procent), se figur 61.

När Tengelin (1997) gjorde sin undersökning var 71 procent av totalen av fiskevårdsområdesföreningarna negativa till yrkesfiske i föreningens vatten. Räknas denna siffra om till enbart föreningar som saknade yrkesfiske så blir det 77 procent. Den negativa andelen av föreningarna har alltså ökat med sju procent.

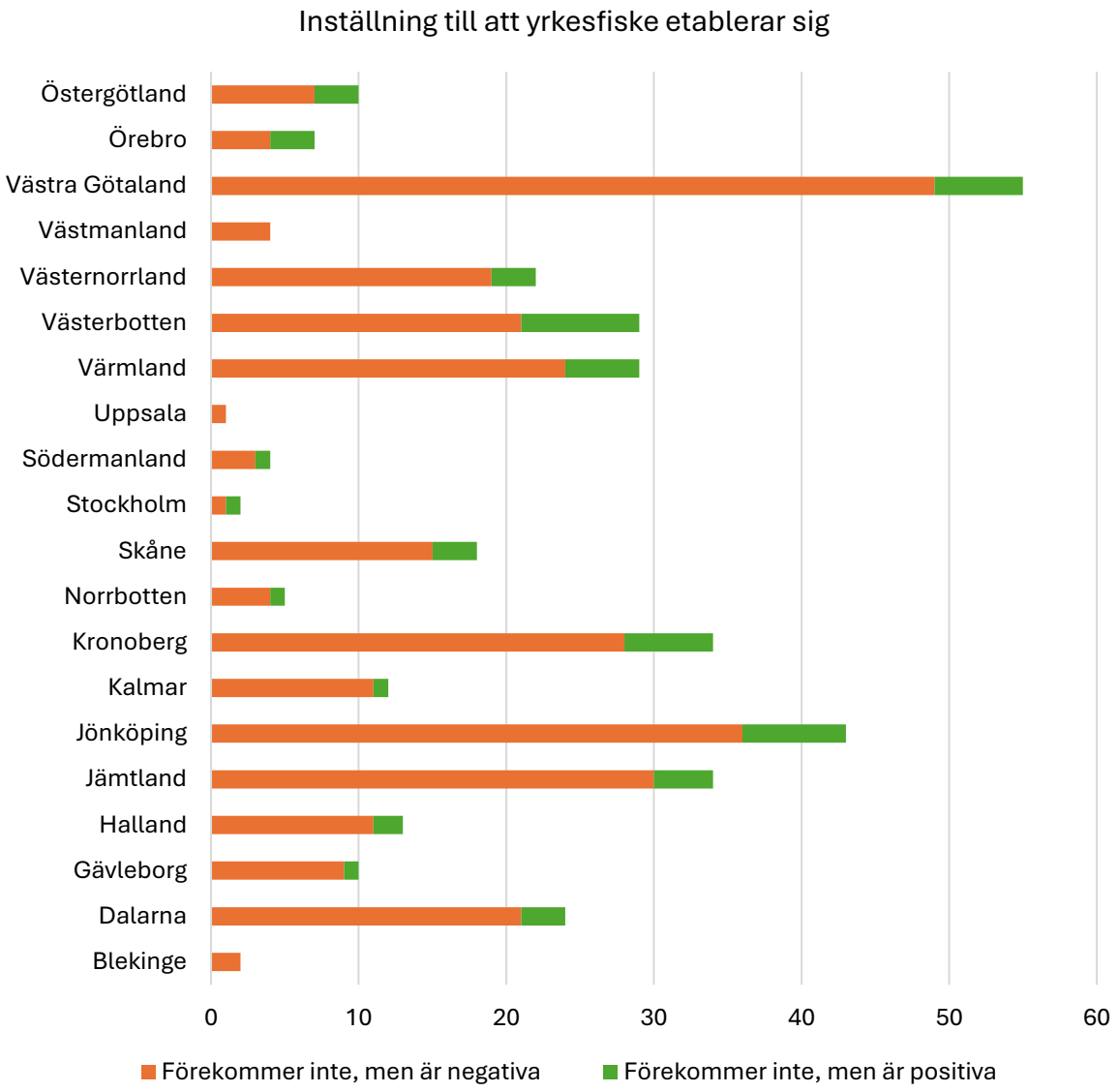

Figur 61: Inställningen till etablering av yrkesfiske i fiskevårdsområdesföreningar som saknar yrkesfiske.

Fisketurism

368 föreningar har svarat på frågan om fisketurism. I 203 (55 procent) av dessa föreningar förekommer fisketurism redan idag (figur 62). Av resterande 165 föreningar var 33 negativa (20 procent) till fisketurism i sina vatten och 132 föreningar (80 procent) var positiva etablering av fisketurism (figur 63).Motsvarande värden i Tengelins (1997) undersökning var att fisketurism förekom i 63 procent av föreningarna. Av totalen var sedan 27 procent positiva till etablering av fisketurism, vilket omräknat motsvarar 73 procent av de föreningar som saknade fisketurism. 27 procent av föreningarna som saknade fisketurism var negativa.

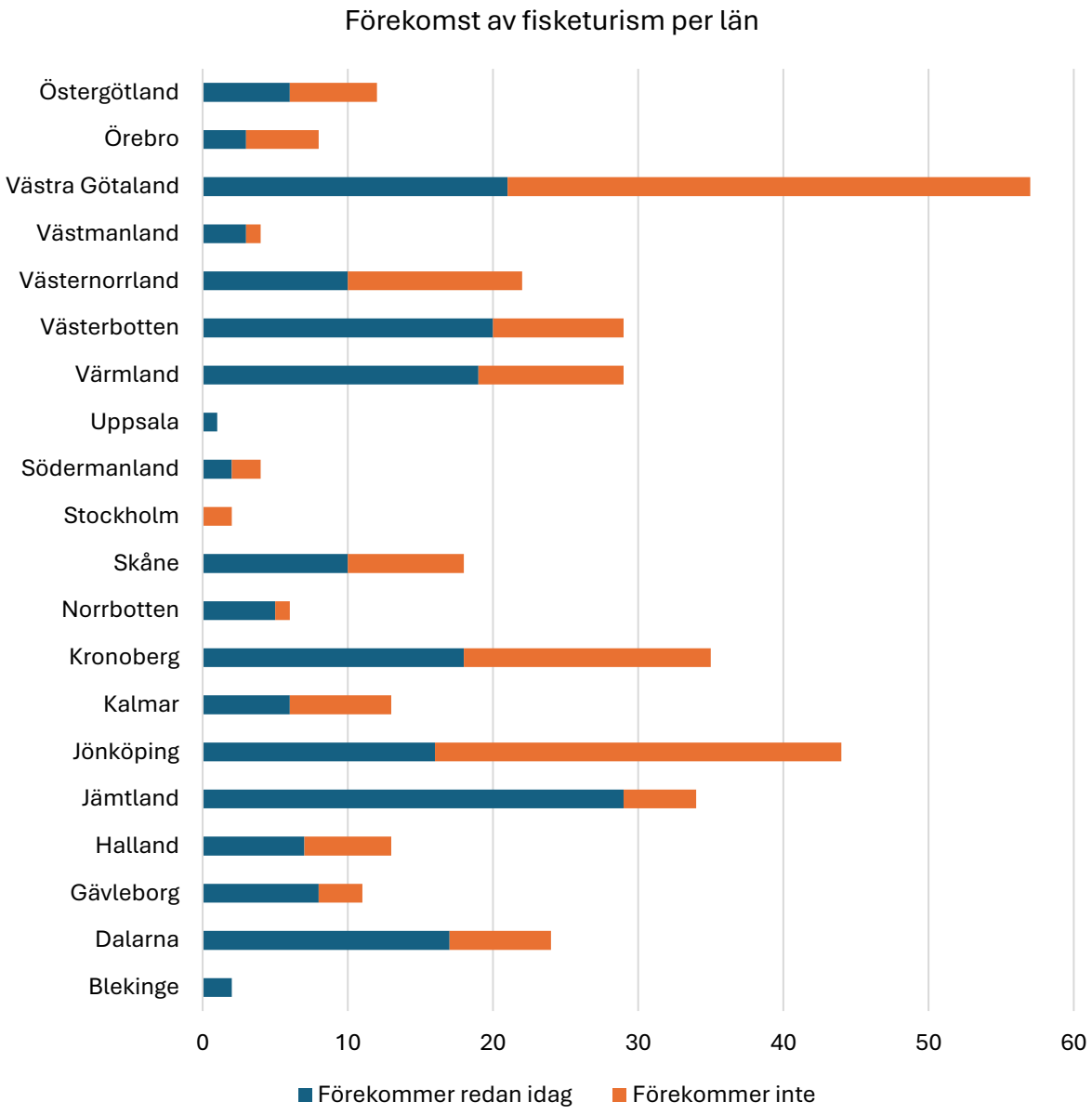

Figur 62: Antal fiskevårdsområdesföreningar med och utan förekomst av fisketurism.

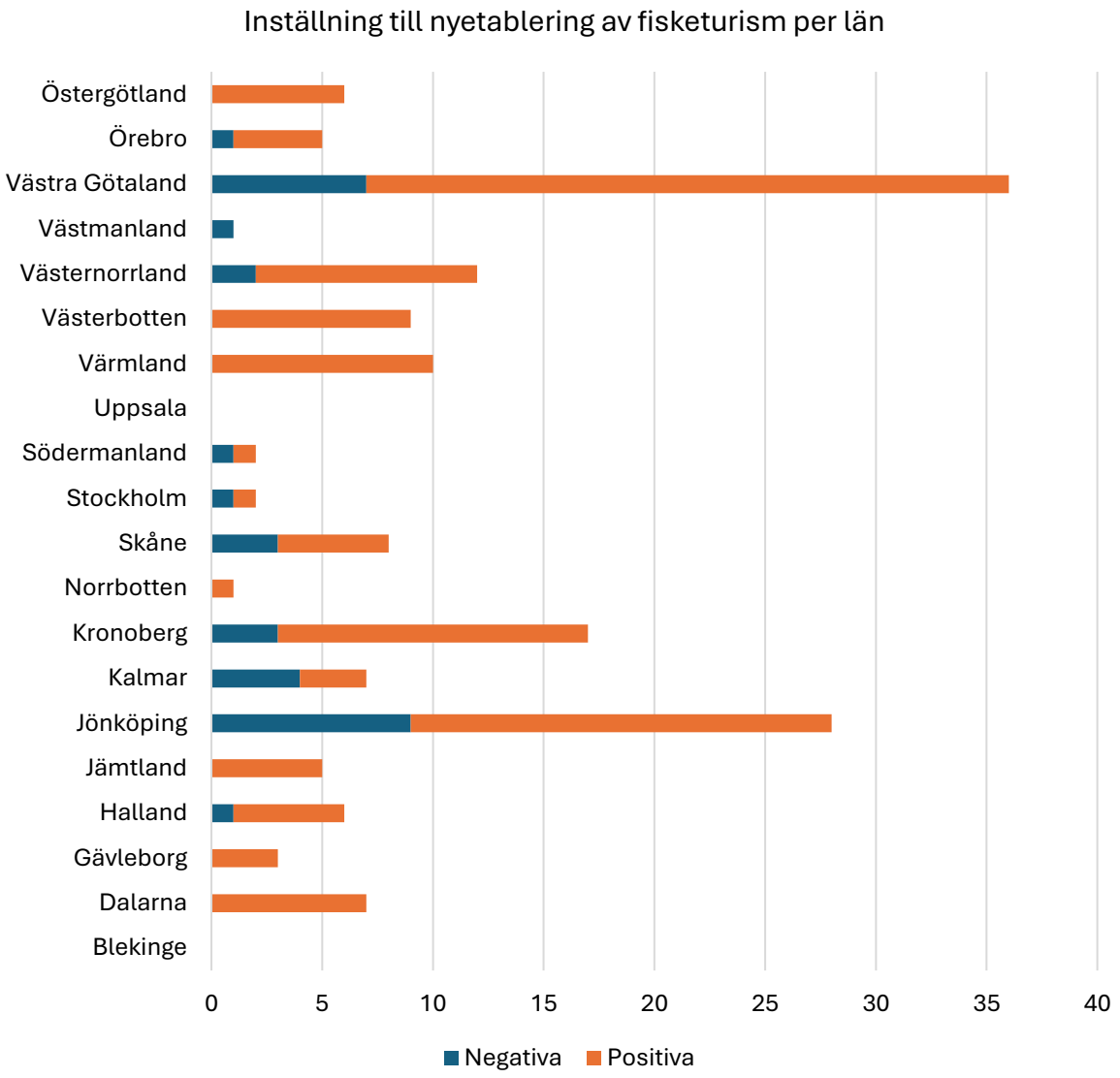

Figur 63: Inställning till fisketurism i fiskevårdsområdesföreningarna per län.

Övrigt

Geografi

Av 368 svarande föreningar har enbart fem fiskevårdsområden ändrat geografisk utbredning de senaste fem åren, d v s att man avknoppat eller införrättat fiskevatten. Tre av dessa områden ligger i Västerbotten och de övriga två i Dalarna och Jämtland (figur 64).

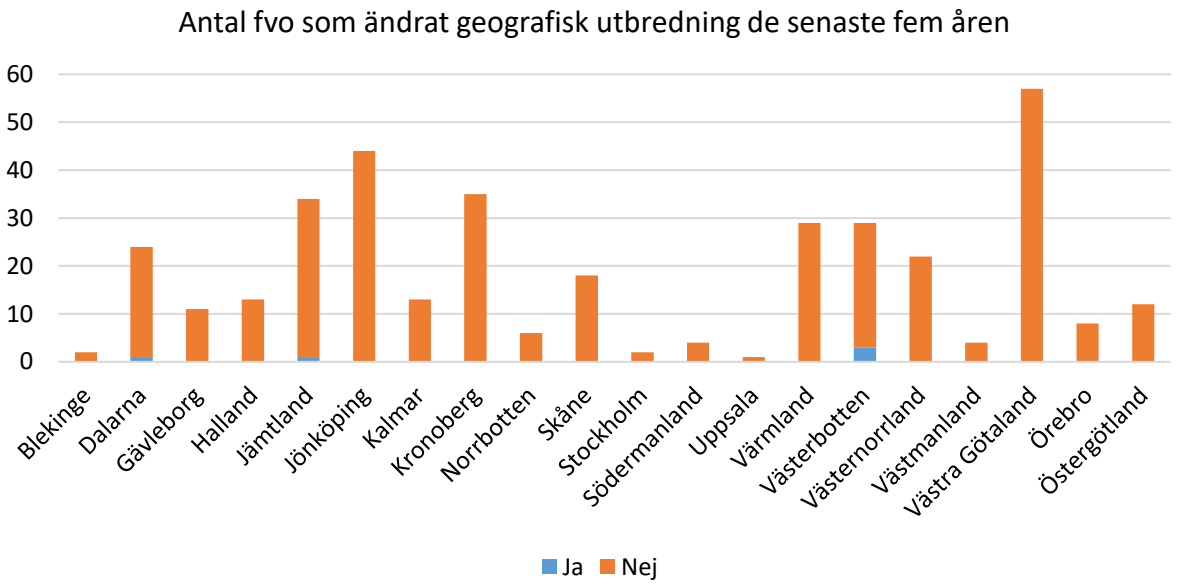

Figur 64: Antal fiskevårdsområdesföreningar som ändrat sin geografiska utbredning de senaste fem åren.

Verksamhetssplan

På frågan om man hade en särskild plan för hur föreningens verksamhet skulle bedrivas svarade 368 föreningar varav 210 föreningar hade en sådan plan och 158 saknade sådan (figur 65).

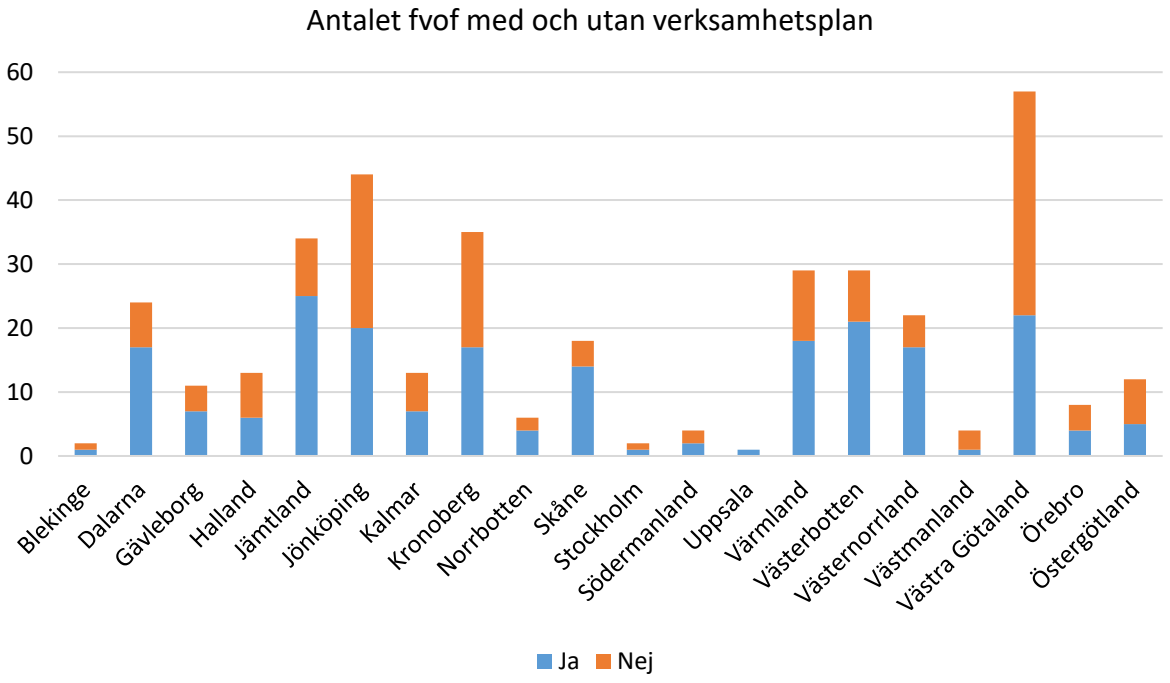

Figur 65: Antalet fiskevårdsområdesföreningar med respektive utan särskild verksamhetsplan.

Fiskerättsförteckning

368 svar avgavs på frågan om när fiskerättsförteckningen senast uppdaterades. Den äldsta kända fiskerättsförteckningen är från år 1965. Tre föreningar uppdaterar förteckningen löpande och 60 föreningar har uppdaterat förteckningarna efter år 2023 (figur 66).

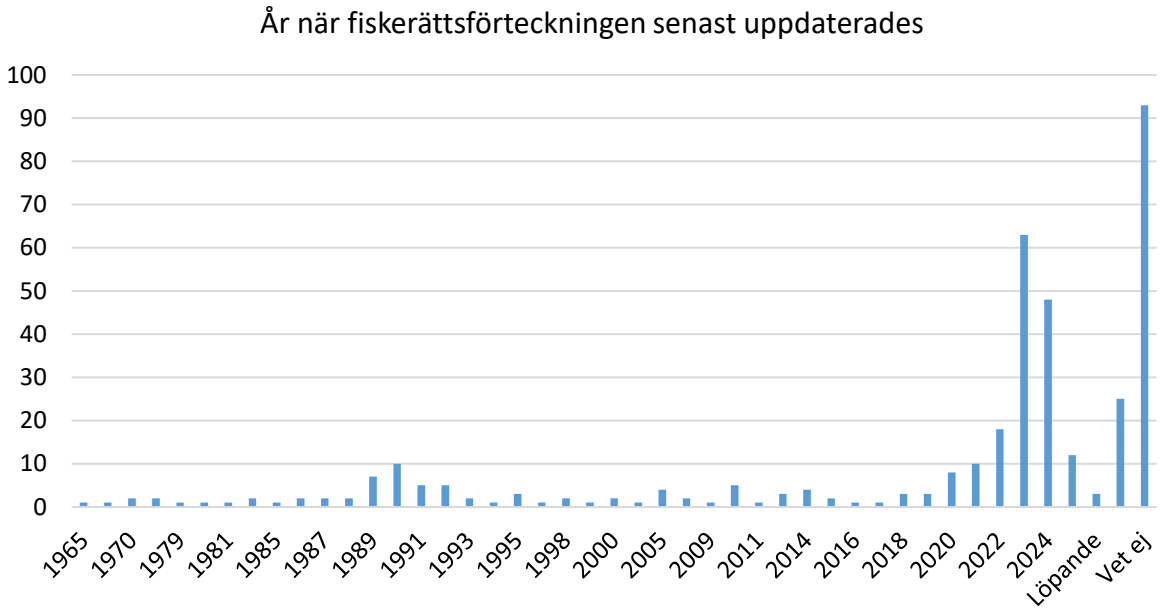

Figur 66: År när fiskerättsförteckningen senast uppdaterades.

Medlemskap i riksorganisation och samarbeten

Medlemskap i riksorganisation

368 föreningar svarade på frågan om medlemskap i riksorganisation. 204 föreningar angav att de var medlemmar i en riksorganisation, 145 att de inte var det och 19 ville inte ange om de var medlemmar eller ej (figur 67).

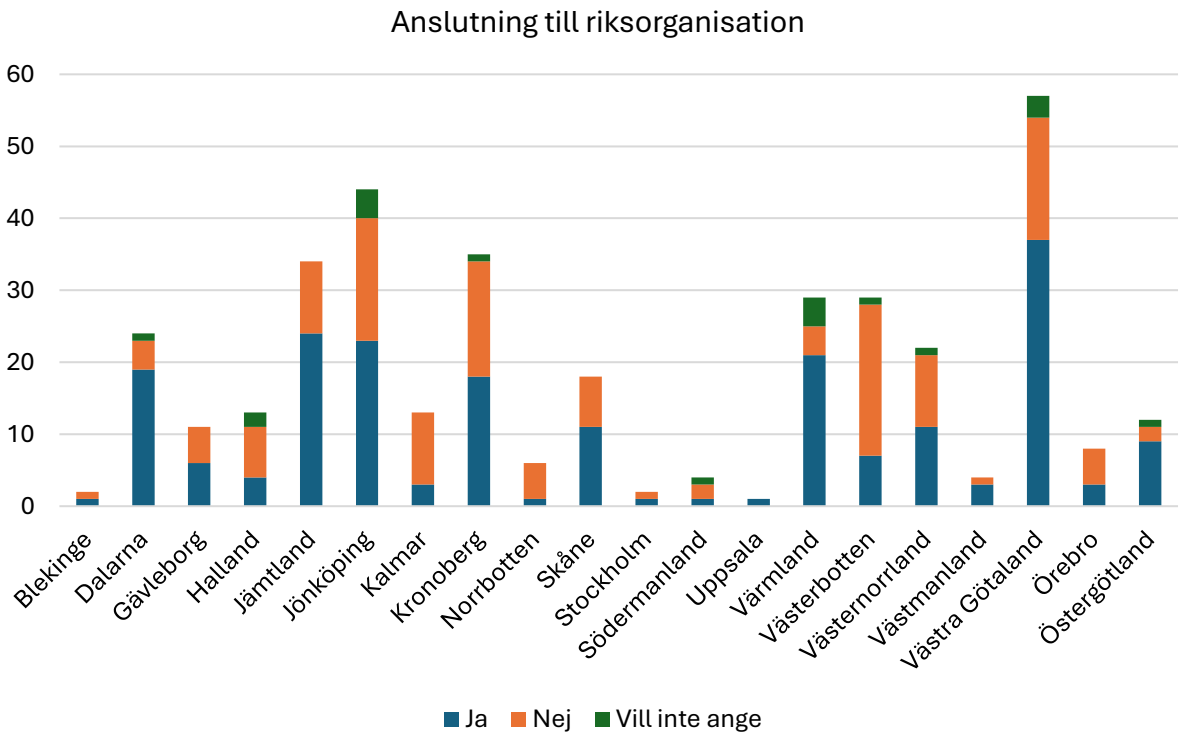

Figur 67: Anslutningsgrad till riksorganisation per län.

Samarbete med andra fiskevårdsområdesföreningar och sportfiskeföreningar

368 föreningar svarade på huruvida de samarbetade på något sätt med andra fiskevårdsområdesföreningar. Av dessa angav 125 att sådana samarbeten förekom och 243 att det inte gjorde det (figur 68).

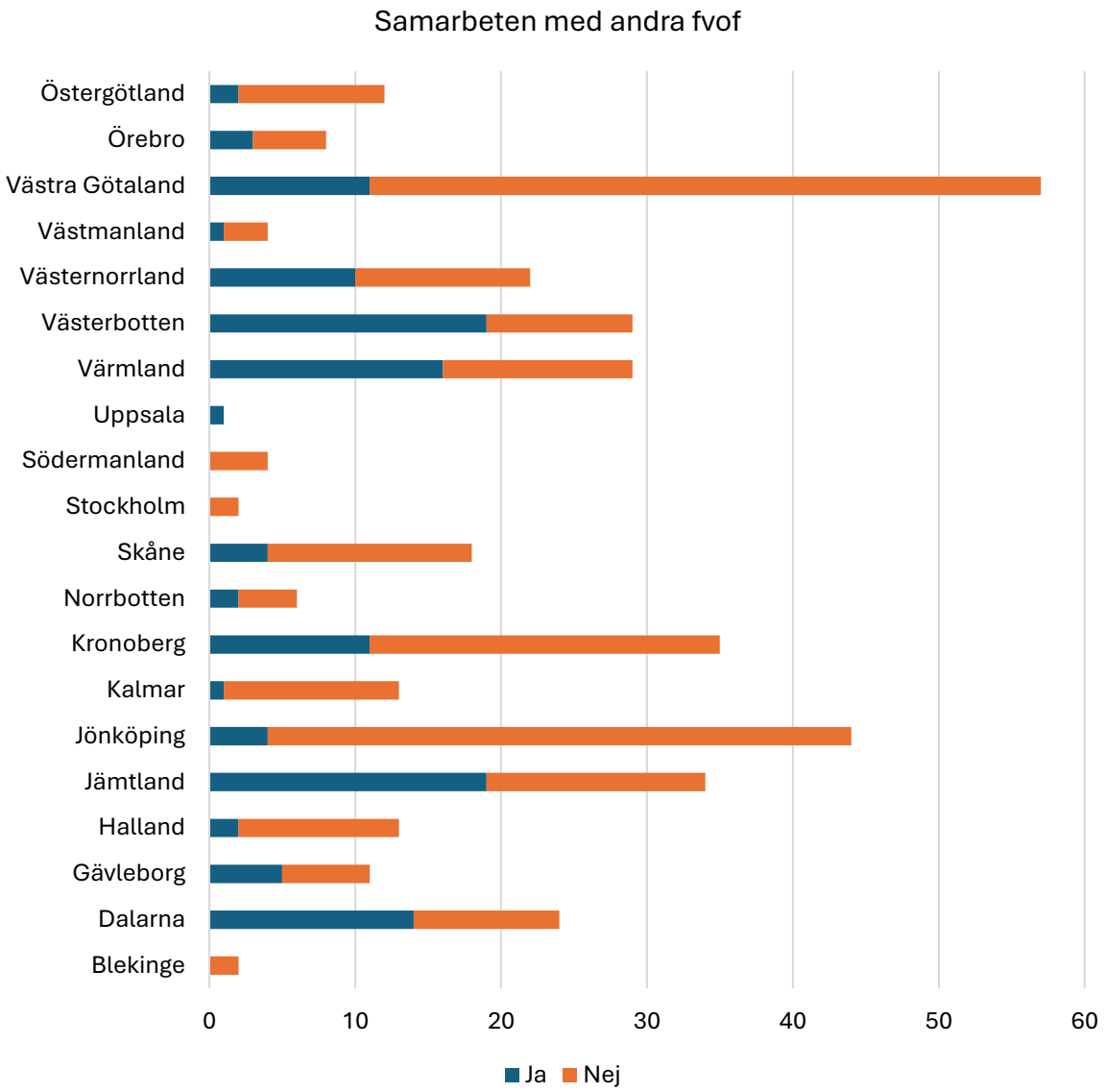

Figur 68: Samarbeten med andra fiskevårdsområdesföreningar per län.

Även på frågan om samarbete med sportfiskeföreningar förekommer så svarade 368 föreningar varav 126 föreningar (34 procent) hade sådana samarbeten och 242 föreningar (66 procent) saknade sådana (figur 69). När Tengelin (1997) gjorde sin undersökning hade 32 procent av föreningarna ett sådant samarbete.

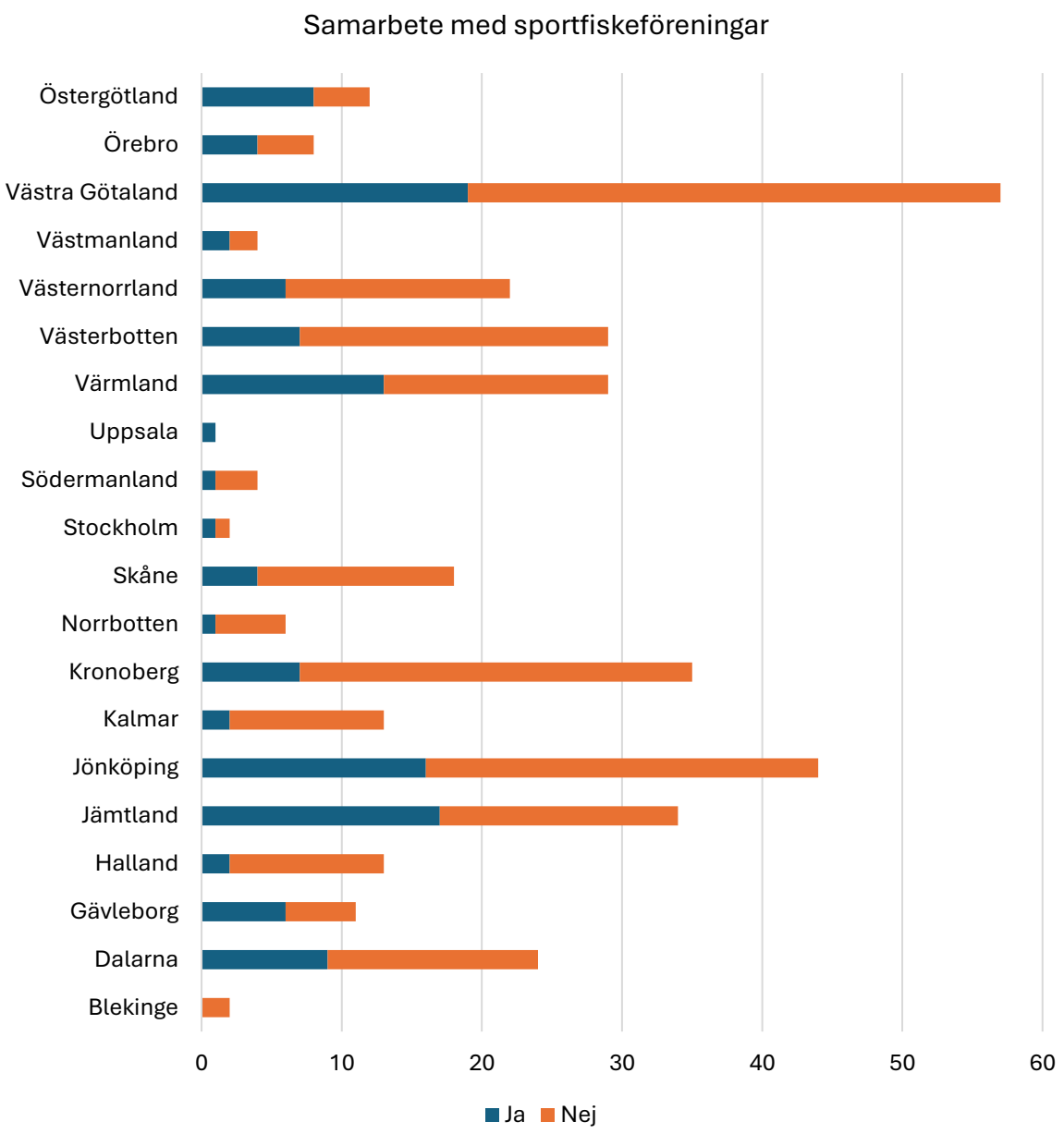

Figur 69: Samarbeten med sportfiskeföreningar per län.

Diskussion

Avslutningsvis kan sägas att denna sammanställning av fiskevårdsområdesföreningarna har gett en del intressanta resultat. Dock kan man fortfarande få ut mycket data ur materialet och jag får se om jag återkommer med djupare analyser av vissa delar.

Dock är frågan om inte denna undersökning bör återkomma med jämna mellanrum för att på så sätt kunna hålla fiskevårdsområdesföreningarna ajour med hur läget är, både i landet, och regionalt. Inte minst kan fiskekortspriser vara en intressant punkt för föreningarna att arbeta med då de flesta verkar överens om att det svenska fisket är undervärderat. Detta trots att man ofta hör att fiskekorten är för dyra. Man får då fråga sig vilket annat nöja som är lika billigt? Möjligtvis promenader. I alla fall om man väljer att ta dem i friska luften och inte på något gyms löpband.

Men om detta ska bli en återkommande undersökning så är frågan vem som ska göra den? Det bästa vore om akademin, t ex SLU kunde göra en återkommande fiskevårdsområdesföreningsbarometer. Detta då jag inte tror att det lämpar sig att någon av intresseorganisationerna gör den. Detta då reda denna undersökning fick kommentarer av slaget att eftersom Rämshyttans fvof inte var medlem i den eller den riksorganisationen så tänkte man inte svara på enkäten. Att låta intresseorganisationerna göra undersökningen kan således medföra att svar inte kommer att ges i samma utsträckning som om en oberoende aktör gör undersökningen.

Därtill är det ett stort jobb, större än jag tänkte mig, att bara sammanställa datan som finns i denna rapport. Ska det göras analyser så bör någon som har det som arbete göra det.

Mot bakgrund av detta kommer jag uppmuntra någon av de delar av SLU som arbetar med fiske, fiskevård eller naturresursförvaltning att göra en sån här undersökning med återkommande intervaller.

Referenser

SCB. (2025-06-30.) https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/prisomraknaren/

Tegngelin, B. (1997.) *Fiskevårdsområdenas betydelse för fritidsfiskemöjligheterna, fiskevattenägarna och fiskevården – en utvärdering.* Hushållningssällskapens rapportserie 4.

Sandström, A., Asp, A., Bergek, S., Johansson, M., Pettersson, E. & Ragnarsson Stabo, H. (2016.) *Fiskefredning i sjöar. I vilken mån används fredningsområden för fiske i Sveriges 205 största sjöar?* SLU: Aqua Reports, rapport 2016:12

Bilaga 1: Enkäten

Undersökning av fiskevårdsområdesföreningar gällande år 2023

Denna undersökning skickas till er som förvaltar fiskevårdsområden. Resultaten av undersökningen kommer att delges alla som svarat på enkäten via den e-postadress som ni angivit. Har ni frågor så kontakta mig på e-post: ----------

o

Inte delad

* Anger obligatorisk fråga

Vad heter ert fiskevårdsområde?*

Ditt svar

Namn på kontaktperson

Ditt svar

E-post till kontaktperson

Ditt svar

I vilket län har ert fiskevårdsområde säte?*

Välj

Bilaga 1: Enkäten

Vilket fiske ingår i ert fiskevårdsområde?

- ○ Allt fiske
- ○ Allt fiske utom kräftfiske
- ○ Allt fiske utom nedan angivet fiske

Om ni svarat "Allt fiske utom nedan angivet fiske" på föregående fråga. Ange vilket fiske som ert fiskevårdsområde omfattar.

Ditt svar

Vilket år bildades er förening (ange enbart årtal)?

Ditt svar

Bilaga 1: Enkäten

I vilken månad ska ni, enligt stadgarna, senast hålla ordinarie fiskestämma/ årsmöte? *

- ○ Januari
- ○ Februari
- ○ Mars
- ○ April
- ○ Maj
- ○ Juni
- ○ Juli
- ○ Augusti
- ○ September
- ○ Oktober
- ○ November
- ○ December
- ○ Vet ej

Bilaga 1: Enkäten

Hur många medlemsfastigheter finns i er fiskevårdsområdesförening? *

- ○ 1-5
- ○ 6-10
- ○ 11-20
- ○ 21-50
- ○ 51-100
- ○ 101-250
- ○ 251-499
- ○ 500-999
- ○ Fler än 1000

Har ert fiskevårdsområde utökats eller minskats geografiskt de senaste fem åren? *

(Har ni fått fler eller färre vatten.)

- ○ Ja
- ○ Nej

Bilaga 1: Enkäten

Vilka arter finns i ert fiskevårdsområde?*

- [ ] Abborre
- [ ] Asp
- [ ] Björkna
- [ ] Braxen
- [ ] Bäcknejonöga
- [ ] Elritsa
- [ ] Faren
- [ ] Flodnejonöga
- [ ] Flodkräfta
- [ ] Groplöja
- [ ] Grönling
- [ ] Gädda
- [ ] Gärs
- [ ] Gös
- [ ] Harr
- [ ] Havsnejonöga
- [ ] Hornsimpa
- [ ] Id
- [ ] Lake
- [ ] Lax
- [ ] Löja
- [ ] Mal
- [ ] Mört
- [ ] Nissöga
- [ ] Nors
- [ ] Regnbåge
- [ ] Ruda

- [ ] Röding
- [ ] Signalkräfta
- [ ] Sik
- [ ] Siklöja
- [ ] Stensimpa
- [ ] Sutare
- [ ] Ål
- [ ] Öring
- [ ] Saltvattensfiskar

Vilka tre arter var viktigast för ert fiske år 2023? (Ange max tre.*)

- [ ] Abborre
- [ ] Asp
- [ ] Björkna
- [ ] Braxen
- [ ] Bäcknejonöga
- [ ] Elritsa
- [ ] Faren
- [ ] Flodnejonöga
- [ ] Flodkräfta
- [ ] Groplöja
- [ ] Grönling
- [ ] Gädda
- [ ] Gärs
- [ ] Gös
- [ ] Harr
- [ ] Havsnejonöga
- [ ] Hornsimpa
- [ ] Id
- [ ] Lake
- [ ] Lax
- [ ] Löja
- [ ] Mal
- [ ] Mört
- [ ] Nissöga
- [ ] Nors
- [ ] Regnbåge
- [ ] Ruda

- [ ] Röding
- [ ] Signalkräfta
- [ ] Sik
- [ ] Siklöja
- [ ] Stensimpa
- [ ] Sutare
- [ ] Ål
- [ ] Öring
- [ ] Saltvattensfiskar

Upplät ni fiske till allmänheten år 2023?

- ○ Ja
- ○ Nej

Upplät ni kräftfiske till allmänheten år 2023?

- ○ Ja
- ○ Nej
- ○ Vi saknar kräftfiske

Sålde ni digitala fiskekort via Internet år 2023? (t.ex. ifiske.)

- ○ Ja
- ○ Nej

Bilaga 1: Enkäten

Vad kostade ett fiskerättsbevis/medlemskort (som säljs till fiskerättsägare) hos er år 2023?
(Ange priset enbart med siffror, ange om ni ej säljer denna typ av kort.)

Ditt svar

Vad kostade ett årsfiskekort (som säljs till allmänheten) hos er år 2023?
(Ange priset enbart med siffror, ange om ni ej säljer denna typ av kort.)

Ditt svar

Vad kostade ett dagfiskekort (som säljs till allmänheten) hos er år 2023?
(Ange priset enbart med siffror, ange om ni ej säljer denna typ av kort.)

Ditt svar

Om ni arrenderar ut vatten, vad kostade det per hektar år 2023 (ange priset enbart med siffror, ange om ni ej arrenderar ut vatten)?

Ditt svar

Hur stor bruttointäkt hade ni från fiskeupplåtelser, dvs fiskekorts- och fiskerättsbevisförsäljning samt arrenden, år 2023 (ange enbart beloppet i siffror)? *

Ditt svar

Bilaga 1: Enkäten

Har utdelning av ekonomiskt överskott till medlemmarna skett år 2023*?

- ○ Ja
- ○ Nej

Sökte ni fiskevårdsbidrag från Länsstyrelsen år 2023*?

- ○ Ja
- ○ Nej

Bilaga 1: Enkäten

Vilka typer av fiskevård bedriver ni?

- [ ] Fisketillsyn
- [ ] Utplanteringar av ädelfisk för put-and-takefiske
- [ ] Utplantering av ädelfisk för förstärkning eller återintroduktion av utrotade populationer
- [ ] Utplantering av karp
- [ ] Utplantering av gös
- [ ] Utplantering av annan fisk
- [ ] Biotopvård och restaurering av vatten
- [ ] Anläggande av risvålar/-vasar/syren
- [ ] Reduktionsfisken/decimeringsfisken av oönskade inhemska arter
- [ ] Reduktionsfiske/decimeringsfiske av invasiva eller främmande arter
- [ ] Elprovfiske
- [ ] Nätprovfiske med provfiskenät
- [ ] Kalkning
- [ ] Anläggande av fiskvägar (omlöp, fisktrappor etc)
- [ ] Predatorjakt (t.ex. efter mink och skarv)
- [ ] Annat
- [ ] Vi bedriver ingen särskild fiskevård

Bilaga 1: Enkäten

Hur stor andel av er ekonomiska omsättning använder ni för annan fiskevård än utplantering av fisk? *

- ○ Inget alls
- ○ upp till 25 %
- ○ 25-50 %
- ○ 50-75 %
- ○ mer än 75 %
- ○ Vi bedriver ingen särskild fiskevård

Vilken typ av fiskeregler hade ni år 2023? *

- ☐ Måttbestämmelser (minimimått, maximimått eller fångstfönster)
- ☐ Begränsningar av antal fiskar som får fångas
- ☐ Begränsning av fiskemetoder
- ☐ Fredningstider
- ☐ Fredningsområden
- ☐ Desinficering av fiskeredskap och båtar för att undvika smittspridning
- ☐ Begränsning av antal fiskespön
- ☐ Förbud mot levande fisk som agn
- ☐ Förbud mot fiske från båt, flytring kanot etc
- ☐ Förbud mot ekolod vid fiske
- ☐ Annat (ange gärna nedan)
- ☐ Vi har inga särskilda fiskeregler

Om ni angett "Annat" under föregående fråga, vilka fiskeregler har ni förutom ovan angivna?

Ditt svar

Hade ni förbud mot någon av dessa fiskemetoder år 2023? *

- [ ] Nät
- [ ] Mjärde
- [ ] Sax
- [ ] Ståndkrok
- [ ] Ryssja
- [ ] Maskmete
- [ ] Trolling
- [ ] Nej, inget sådant förbud

Hade ni år 2023 en speciell plan för hur er verksamhet skulle bedrivas? *

- ○ Ja
- ○ Nej

Vilket år är er fiskerättsförteckning (medlemsregister) senast uppdaterad? (Ange enbart årtal i siffror.) Saknar ni fiskerättsförteckning skriv "Saknas" och vet ni ej skriv "Vet ej". *

Ditt svar

Bilaga 1: Enkäten

Vilket år uppdaterade ni senast era fiskeregler? (Ange enbart årtal i siffror)? Saknar ni fiskeregler skriv "Saknas" och vet ni ej skriv "Vet ej". *

Ditt svar

Förekom det yrkesfiske/binäringsfiske (fiske för avsalu) i ert fiskevårdsområde år 2023? *

- ○ Ja, av medlem
- ○ Ja, av arrendator
- ○ Nej

Vilken inställning hade föreningen år 2023 till yrkesfiske/binäringsfiske inom ert område? *

- ○ Förekommer inte, men är negativa
- ○ Förekommer inte, men är positiva
- ○ Förekommer redan idag

Vilken inställning hade föreningen år 2023 till fisketurism inom området? *

- ○ Förekommer inte, men är negativa
- ○ Förekommer inte, men är positiva
- ○ Förekommer redan idag

Bilaga 1: Enkäten

Samarbetade ni år 2023 med andra fiskevårdsområdesföreningar?

- ○ Ja
- ○ Nej

Samarbetar ni med sportfiskeföreningar?

- ○ Ja
- ○ Nej

Var ni medlemmar i en riksorganisation år 2023? (T.ex. Fiskevårdsförbundet, Sportfiskarna eller Sveriges fiskevattenägareförbund/Vattenägarna.) *

- ○ Ja
- ○ Nej
- ○ Vill inte ange

Är det något annat ni vill delge angående er verksamhet eller har ni synpunkter på enkäten?

Ditt svar

Skicka

Rämshyttans fiskevårdsområdesförening

1987

www.ramshyttansfvof.se